

6700

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จเยี่ยมมณฑลภูเก็ต

459.377

๕.๕๒๕ ๗

พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต
พุทธศักราช ๒๔๗๑

กรมศิลปากรจัดพิมพ์
เนื่องในพิธีเปิดหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัง

พุทธศักราช ๒๕๕๒

001536

๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

คำนำ

ในโอกาสที่ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงกรมศิลปากร ได้คัดเลือกเอกสารชุด กรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ เบ็ดเตล็ด (รล บ๑.๔/๒๑-๒๔) ซึ่งเป็นเอกสารบันทึก รายงานการเสด็จพระราชดำเนินมณฑลภูเก็ต ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช ๒๔๗๑ ออกจัดพิมพ์ มณฑลภูเก็ตขณะนั้นประกอบด้วยจังหวัดตรัง ระนอง ภูเก็ต กระบี่ พังงา ซึ่งสอดคล้องกับจังหวัดต่างๆ ในขอบเขตความรับผิดชอบ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติฯ ทรง รายงานการเสด็จพระราชดำเนินมณฑลภูเก็ตฉบับนี้สะท้อน ลักษณะเศรษฐกิจและสังคมไทยในอดีต ทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ลักษณะบ้านเมือง การทำมาหากิน ขนบธรรมเนียมประเพณี ของแต่ละจังหวัดที่เสด็จพระราชดำเนินผ่านอย่างชัดเจน

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ มีโครงการจัดพิมพ์เอกสารจดหมายเหตุออกเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง นอกจากเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เอกสารจดหมายเหตุโดยตรงแล้ว ยังกล่าวได้ว่า วิธีนี้เป็นการอนุรักษ์ต้นฉบับเอกสารแนวทางหนึ่ง โดยเฉพาะการจัดพิมพ์ในลักษณะถาวรฉบับนี้ มิใช่การพิมพ์ต้นฉบับเอกสารใหม่ สิ่งพิมพ์ฉบับนี้จึงมีคุณค่าเทียบเท่าตัวเอกสาร

ในส่วนการจัดพิมพ์ นักจดหมายเหตุจะศึกษาเอกสารทั้งชุด จัดเรียงลำดับเอกสารตามกาลเวลาและตามเหตุการณ์ เริ่มตั้งแต่การประชุมเตรียมการ กำหนดการ งบประมาณ พระราชพาหนะ คำกราบบังคมทูลถวายพระพร พระราชกระแส ตราบาจนกระทั่งจนถึงการเสด็จพระราชดำเนิน เพื่อความสะดวกในการสอบค้น นักจดหมายเหตุได้จัดทำคำอธิบายเกี่ยวกับชื่อบุคคลและสถานที่เพิ่มเติม เป็นเชิงอรรถไว้ท้ายเล่ม และได้จัดภาพซึ่งบันทึกไว้เมื่อการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้น รวมทั้งภาพที่เกี่ยวข้องกับสาระของเนื้อเรื่องแทรกไว้ตลอดทั้งเล่ม

หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต พุทธศักราช ๒๔๗๑ จัดพิมพ์เป็นหนังสือชุดประกอบด้วย เรื่องเอกสาร การเสด็จพระราชดำเนินฯ ๑ เล่ม แผนที่แสดงระยะทางรถไฟหลวงจากกรุงเทพฯ - พัทลุง - กันตัง ๑ เล่ม และแผนที่แสดงระยะทางหลวงแผ่นดิน จากพัทลุงถึงกันตัง ๑ เล่ม รวม ๓ เล่ม การจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ได้รับการสนับสนุนตั้งแต่แรกเริ่มจากนายนิคม มูสิกะคามะ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร นางกนกพร อรรถราภรณ์ รองอธิบดีกรมศิลปากร ผู้ซึ่งทุ่มเทกำลังกายและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับการดำเนินงานให้ลุล่วง และเฉลิมพระเกียรติยศ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และได้รับการอุดหนุนค่าพิมพ์จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยส่วนหนึ่ง กรมศิลปากรขาซึ่งในเจตนารมณ์ของท่านที่กล่าวมาแล้ว และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยร่วมอนุรักษ์เอกสารจดหมายเหตุของชาติ ให้คงเป็นมรดกสมบัติที่ยั่งยืนของชาติอย่างยิ่ง จึงขอขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

กรมศิลปากรจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือชุดนี้ นอกจากจะให้ความรู้ประวัติศาสตร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวส่วนหนึ่งยังเป็นการเฉลิมพระเกียรติคุณพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความเป็นชาติ และส่งเสริมให้บังเกิดความรักความหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นคุณค่าของเอกสารจดหมายเหตุ และร่วมช่วยอนุรักษ์ไว้ให้เกิดประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังสืบไป

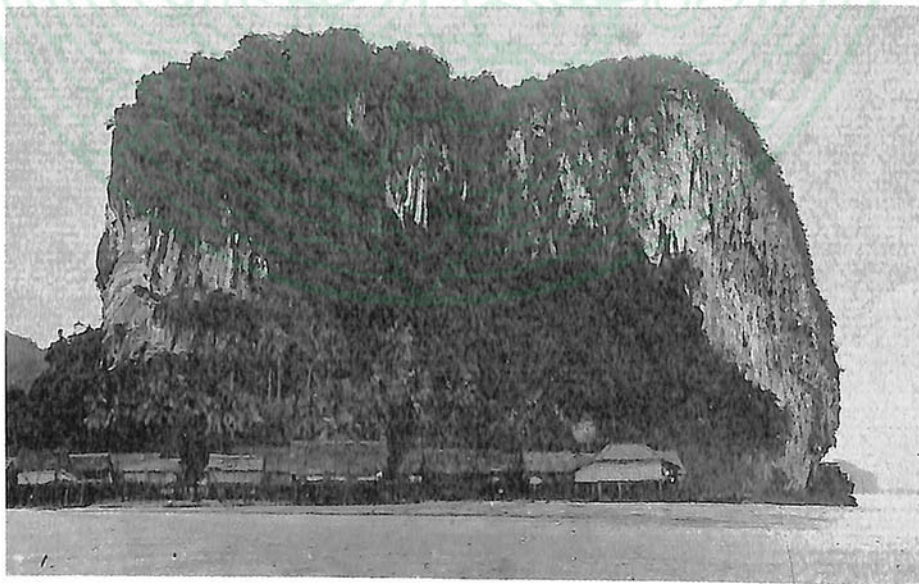
นาวาอากาศเอก

(อาวรุ เงินชุกลิ่น)
อธิบดีกรมศิลปากร

สารบัญ

การประชุมเตรียมการเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลภูเก็ต	๗
กำหนดการเสด็จ	๔๓
เงินค่าใช้จ่ายในการเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต	๖๗
เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดตรัง	๙๗
เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดระนอง	๑๑๗
เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดภูเก็ต	๑๔๑
เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดพังงา	๑๗๐
รายงานราชการมณฑลภูเก็ต	๑๙๙

การประชุมเตรียมการเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลภูเก็ท

นามสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากษัตริย์ถิระ... พ.ศ. ๒๕๗๑
พระยศ... สิริ...

ในนาม... ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ...
เสด็จ... ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ...

ทูลเกล้าฯ ถวาย... พระราชทาน...
พระราชกระแส... ทนาย...

A 000m

สมเด็จพระเจ้าฟ้าปิณฑรสุขุมพันธ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๓๕๓ / ๒๕๕๕

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๑

รัชกาลที่ ๑๐
กระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๓๐ ตุลาคม

พ. ศ. ๒๕๓๑

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

ด้วยข้าพเจ้าได้รับพระราชทานพระกระแสทรงพระราช
ปรารภเสด็จประพาส ในเดือนมกราคม ราว ๒๐ วัน เริ่มในต้นสัปดาห์
ที่สองแห่งเดือนนั้น และโปรดเกล้าฯ ตามความคิดที่ข้าพเจ้า
ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จเป็นการเสวยมณฑลภูเดื่อสักครั้ง
หนึ่ง ซึ่งได้ตั้งให้สมุหเทศาภิบาลของคณะโปรแกรมระยะทางเสด็จขึ้น
และได้เรียบสมุหเทศาภิบาลเข้ามาประชุม เชิญเสด็จพระเจ้าบรมวงศ์
เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ^๒ กับ พระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงกำแพง
เพชรอัครโยธิน^๓ เข้าประชุมด้วย บัดนี้ได้พร้อมกันคณะระยะทางเสด็จ
ลง ก็ได้แนบมาพร้อมฉบับจดหมายนี้.

อนึ่ง วันเริ่มเสด็จจากกรุงเทพ ฯ นั้น ได้ปรึกษาร่วม
กันเห็นชอบกับสมุหเทศาภิบาล ว่าในเดือนมกราคมอาจจะยังมีฝน จัก
ไม่เป็นดารสดกวด แต่ครั้นจะเลื่อนลงไปถึงเดือนกุมภาพันธ์ทั้งแต่ต้น
เดือน คือไปประจวบกับเทศกาลตรุษจีน ในเวลาที่จะประทับณภูเดื่อ
ตรมครจีนจะตยูกงาน ข้อมไม่มีผลในลารที่จะทอดพระเนตร์เหมือง
แร่หรือโรงเวียนจีนเป็นต้น ในที่สุดจึงได้พร้อมกันกะวันเสด็จจากกรุง
เทพ ฯ ลงวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เวลารถไฟ
๔ นาฬิกา ๓๐ นาที ซึ่งเป็นเวลาเข้าดู่ห่น้อย แต่เก็งว่าจะไม่เป็น
การชักข้อแก่ลารที่ไหรจะถวายพระฤกษ์ได้สดกวด ขั้ปรึกษาประการ

—ถี่—

ขึ้น ชั้นประกอบเหตุผลที่คณะกรรมการทางวางโปรแกรมนี้ แจ้งในรายงาน
ประชุม ซึ่งได้แนบมาพร้อมด้วยจดหมายนี้ด้วยแล้ว.

แม้ทรงพระราชดำริชอบตามนี้ จะได้รับพระราชทาน
ปรีชาฉันทะงบประมาณเงินรายจ่ายต่อไป.

ถ้ามีโศกาศันฉวร ขอให้้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา
ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใด สุดแล้วแต่จะทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ға.

จอมพล

เสนาบดี.

จุฬ.ท.

ท.

พรหม.ศ.

ภ. ๐๐๑ ทวญ ๘ / ๒๘

สมเด็จพระตำรงราชานุภาพ อภิรัฐมนตรีสภา

บันทึกข้อประชุมในการเสด็จพระราชดำเนิน

เลียบมณฑลภูเก็ต

วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๐๗ น. เลิกเวลา ๑๓.๓๕ น.

จอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ฯ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ประทับเป็นประธาน

ผู้มาประชุม

มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ
นายพลเอก พระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร รัษฎาภิบาล
มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าสุฤทธิไชย สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต

กิจที่มาประชุม

๑. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงปรึกษาเรื่องการเสด็จ
พระราชดำเนินเลียบมณฑลภูเก็ต ข้อสำคัญที่จะต้องตกลงกันนั้นเห็น
ควรจะเสด็จในเดือนใด ตามที่กำหนดไว้โดยประมาณจะเสด็จออกจาก
กรุงเทพ ฯ วันที่ ๑๐ มกราคม ศกนี้ จะเว้นการเผ่าหรือไม่
กรมพระกำแพง ฯ ทรงเห็นว่า เสด็จในเดือนนี้น่าจะไม่เหมาะ เกรง
ว่าจะยังมีฝนดังเช่นสมุหเทศาภิบาลวิภา เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ทรงเห็นว่า ถ้าเสด็จออกจากกรุงเทพ ฯ ในเดือนกุมภาพันธ์แล้ว เว้น
การเผ่ามาก ในเดือนมกราคมนี้ เกรงว่าอาจจะมีฝนทำอุปัทพ
ได้ในส่วนรถไฟ เช่นอย่างสมเด็จพระที่นั่งวชิราวุธ ฯ เสด็จในเดือนมกราคม
ก็ไม่ใช่การเรียบร้อยครั้งหนึ่งแล้ว สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นด้วย

ที่ประชุมมีความเห็นชอบด้วย และตกลงจะเอาเงื่อนไข
เป็นเงื่อนไขพระราชาดำเนิร

๒. ต่อไปนี้ที่ประชุมปรึกษาเรื่องระยะทางและวัน^{เลิร}

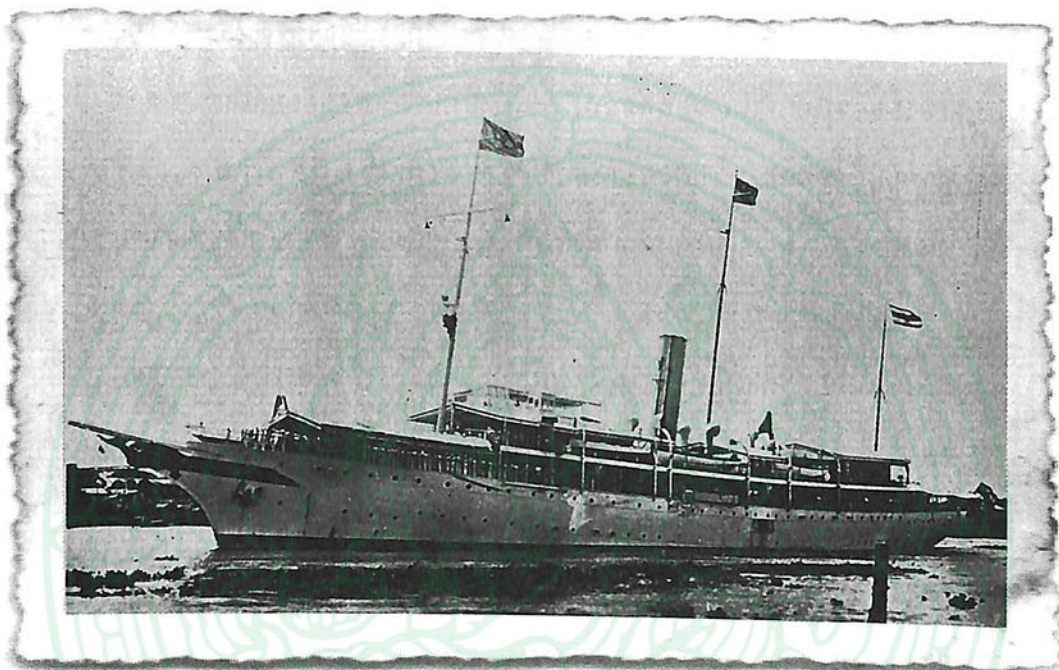
ที่ประชุมเห็นควรเอาวันที่ ๑ กุมภาพันธ์เป็นวันตั้งต้น คือวันที่ ๑
แห่งโปแกรม เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าควรเสด็จออกจาก
กรุงเทพ ฯ โดยกระบวนรถไฟเวลา ๑๐ น. วันที่ ๑ ถึงชุมพรเวลา
๒๓ น. ถึงพัทลุงวันที่ ๒ เวลา ๑๑.๓๐ น. เสด็จลงจากรถไฟที่พัทลุง
แล้วทรงรถยนต์ไปช่อง แท่ากระบวนส่วนใหญ่และช่องให้ชนทางรถไฟไป
ตรัง รถยนต์นั้นเป็นของกรมทาง ไม่เกี่ยวกับทางบ้านเมือง เสนาบดี
กระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงรับรองในเรื่องรถยนต์ว่ากรมทางจัดถวายโดยไม่
คิดเงิน เพราะเป็นการทรงตรวจทางหลวง จะคิดแต่ค่าพาหนะรถไฟ
นั้นทุกรถยนต์ไปถึงที่เท่านั้น

กรมพระตำรวจ ฯ ปรึกษาวางถวายเครื่องใหญ่กลางวันที่ไหน
เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าควรถวายเครื่องใหญ่ที่ช่อง
กรมพระตำรวจ ฯ ทรงเห็นว่าควรถวายเครื่องว่างที่ช่อง เสียบด้วย ต่อเวลา
๑๙ น. ซึ่งออกจากช่องเสด็จไปตรัง สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่า
เวลา ๑๙.๓๐ น. ก็ดีเหมือนกัน เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงเห็นว่า
เวลาที่ให้ประทับอยู่ที่ช่องนั้น ออกจะนานเกินไป เกรงว่าจะทรงเบื่อ
แต่ที่ช่องนั้นมีน้ำตก ซึ่งเป็นของที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรด
กรมพระตำรวจ ฯ รับสั่งว่า ถ้าเช่นนั้นจัดให้เสวยเครื่องว่างที่ตรังจะ
เหมาะกว่า สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตรับสั่งว่า จัดที่หนองพังซึ่งไม่ไกล

จากตรัง นั้นก็ได้

ที่ประชุมตกลงถวายเครื่องใหญ่กลางวันที่ของ ถวายเครื่องว่าง
ที่ตรัง กรมพระดำรง ฯ ทรงพระวิทกเรื่องชนองจากที่ประทับที่ตรัง
ไปลงเรือ เพราะเป็นทางไกล เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ รับสั่งว่า
ในเรื่องรถยนต์นั้นกรมทางจัดได้ แต่รถยนต์สำหรับขึ้นทุกคนและรถยนต์
สำหรับขึ้นทุกของชะนิคยอมสำหรับสิ่งของ เล็กน้อยนั้นจัดได้สัก ๒ หรือ ๓
คันเท่านั้น สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตรับสั่งว่า ถ้าเช่นนั้นทางบ้านเมือง
จะต้องจัดหาเพิ่มเติมด้วย กรมพระดำรง ฯ ประโยชน์ว่า การที่จะชน
ของจากที่ประทับที่ตรังไปลงเรือ นั้น จะใช้ทั้งรถไฟและรถยนต์หรือ
เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงคำนวณว่า ถ้าจะใช้รถยนต์ทั้งหมดก็
ต้องใช้รถยนต์ขึ้นทุกขนาด ๑ คัน ๑๖ คัน สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
รับสั่งว่าไม่มีรถพอ ที่ประชุมตกลงใช้รถไฟขึ้นส่วนใหญ่จากที่เคียงไม่
กันตัว และตกลงว่าวันที่ ๓ ประทับแรมที่ตรัง วันที่ ๔ เสด็จโดยเรือ
พระที่นั่งมหาจักรี และประทับแรมในเรือพระที่นั่ง ฯ ออกเคียว
ทางตลอดคืนไประนอง

กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่า ควรให้เรือพระที่นั่งถึงระนอง
เวลาเย็น เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าถ้าเรือพระที่นั่ง
ถึงระนองเวลา ๑๖ น. จะเหมาะ กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่าเวลา
ถึงระนองแล้วควรจะไปประทับแรมที่ระนอง ที่ประชุมเห็นสมควรด้วย และ
ตกลงว่าวันที่ ๕ ให้เรือพระที่นั่งมหาจักรีถึงระนองเวลา ๑๕ น. เวลา
๑๖.๓๐ เสด็จทอดพระบาทเรือเสด็จไปพักที่เรียบยนต์

เรือพระที่นั่งมหาจักรี

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๑๑

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงรับสั่งว่า ข้อที่จะประทับแรมในเรือหรือบนบกนั้น สำหรับวันที่ ๕ ยังไม่ได้ตกลงกัน ฉะนั้นขอให้ประชุมลงความเห็นว่าจะสมควรอย่างไร กรมพระดำรงฯ ทรงเห็นว่า มีข้อขัดข้องในข้อที่จะประทับแรมในเรือคือ การขึ้นลงเมืองระนอง เป็นการลำบากมาก เนื่องจากสายน้ำ อึ่งที่จังหวัดระนองมีวังเก่า ซึ่งควรจะซ่อมแซม ฉะนั้นเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ซ่อมแซมในคราวนี้ โดยที่จะได้ประทับแรมณวังนั้น ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และตกลงว่าคืนวันที่ ๕ ประทับแรมบนบกที่วังจังหวัดระนอง

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษากันว่า ฉะนั้นวันที่ ๖ จะกำหนดให้เสด็จออกจากระนองเวลา ๑๔ น. เรือพระที่นั่งออกเคียวทางชลอคืนนั้นจะเหมาะหรือไม่ สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่า การที่จะให้เรือพระที่นั่งออกจากช่องระนองเวลากลางคืนนั้น ไม่เหมาะ โดยเหตุที่ในช่องระนองนั้นมีภัยอันตรายมาก เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงเห็นด้วย

ที่ประชุมตกลงว่า วันที่ ๖ เวลา ๑๖ น. เสด็จลงเรือพระที่นั่งมหาจักรี เรือพระที่นั่งออกเคียวทางชลอคืนไปภูเก็ต วันที่ ๗ เวลา ๑๑ น. เสด็จขึ้นภูเก็จ

กรมพระดำรงฯ ทรงเห็นว่า การเลี้ยงคืนเนอร่นั้นควรวีให้น้อยที่สุด เพราะเป็นการหาโทษกันทางอ้อม ส่วน official คืนเนอร่นั้นควรวีให้มีแค่ข้าราชการเท่านั้น ส่วนพวกพวคนั้นควรวีให้ไปเฝ้าเป็นงานทำของ Garden Party เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ทรงเห็นว่า ควรให้ฝรั่ง เชิญเสด็จไปที่สโมสรของ เขาสักวันหนึ่ง สมุห-
เทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่า ควรให้ฝรั่ง เข้าเฝ้าร่วมกันในที่แห่งเดียว
ที่ประชุมเห็นด้วย และตกลงว่าควรจัดให้มีการรับเสด็จที่สโมสรฝรั่งให้
พ่อค้าเฝ้า

ที่ประชุมตกลงต่อไปว่า วันที่ ๙ เสด็จขึ้นภูเกิดเวลา ๒๑ น.
เสด็จทอดพระเนตรโคมไฟในบริเวณเมือง วันที่ ๔ เวลา ๑๐ น. เสด็จ
ศาลารัฐบาลเวลา ๑๕.๓๕ น. เสด็จวัดโสมสิต แล้วประกาศบริเวณเมือง
เสร็จเสด็จข้ามคลอง ทอดพระเนตรเรือชุก เสด็จเครื่องวางฉนั้น
แล้วเสด็จกลับ วันที่ ๕ เวลา ๑๐ น. เสด็จโรงเรียนประจำมณฑล
ชายหญิง, โรงพยาบาล เวลา ๑๕.๓๐ น. เสด็จเสวยเครื่องว่างที่อ่าว
ราไวและเวลา ๒๐ น. เสด็จพระกระยาหารมณฑลรัฐบาล แล้วทอด
พระเนตรแก่ พ่อค้าบางคนเข้าเฝ้าถวายของ วันที่ ๑๐ เวลา ๑๐ น.
เสด็จโรงเรียนจีน เวลา ๑๖ น. เสด็จเหมือง ทอดพระเนตรเรือชุกของ
บริษัทกะทูน เสด็จเครื่องว่างฉนั้น

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่า สำหรับการที่จะเสด็จ
เยือนมณฑลนั้น ในโปรแกรมเดิมกำหนดจะเสด็จไปทอดพระเนตร
การทำเหมืองสูบขี้แร่ เสด็จประกาศน้ำตกกระต๊อนนั้นก็แล้ว สมุห-
เทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่าน้ำตกกระต๊อนไม่สู้ดีนัก เพราะไม่สูงงดงาม
เท่าใด กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่า น้ำตกกลางงามกว่าและดีกว่า
สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตขอปรึกษาเรื่อง เสด็จวัดพระทองทอดพระเนตร
พระพุทธรูปกำหนดไว้ในโปรแกรมเดิม สำหรับวันที่ ๑๑ นี้ เสนาบดี

กระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าไม่ดี โดยเหตุที่ไม่เป็นของนำดูและแปลก
เลาอะไร กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นด้วย เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย
ทรงปรึกษาในข้อที่จะให้ประทับแรมที่หาคสุรินทร์นั้น จำต้องปลูกสร้างพลับ
พลาที่ประทับชั่วคราวซึ่ง เป็นการเบี่ยงไม่สู้มีประโยชน์นัก

ที่ประชุมตกลงไม่กำหนดให้ประทับแรมที่หาคสุรินทร์ และกะให้
ประทับร้อนเสวยเครื่องใหญ่กลางวันและ เครื่องว่างเท่านั้น และตกลง
กำหนดโปรแกรมสำหรับวันที่ ๑๑ ดังนี้ เวลา ๙.๓๐ น. เสด็จทอดพระ
เนตรการเหมืองสูบที่ท่ามละเงงแล้วเสด็จไปประทับที่น้ำตกกลาง เสด็จ
เสวยเครื่องใหญ่และน้ำชาที่พลับพลาประทับร้อนหาคสุรินทร์ พอได้เวลา
อันควรเสด็จกลับภูเก็ท

เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าสำหรับวันที่ ๑๒ ควร
เสด็จสโมสรฝรั่ง ที่ประชุมเห็นด้วย และตกลงกำหนดโปรแกรมสำหรับ
วันที่ ๑๒ ดังนี้ เวลา ๑๐ น. เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองปล่อง
เวลาบ่ายเสด็จ Garden Party ที่สโมสรฝรั่ง

สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่าสำหรับวันที่ ๑๓ นั้นควรเสด็จ
พังกาเพื่อพระราชทานพระแสงราชศาสตรา กรมพระดำรง ฯ ทรงถามว่า
ในการเสด็จพังกานั้นจะเสด็จทางบกหรือทางเรือ เสนาบดีกระทรวง
พาณิชย์ ฯ รับสั่งว่า เสด็จทางบก แต่เห็นว่าควรทิ้งวันไว้เป็นวันพักรวัน ๑
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และสำหรับวันที่ ๑๓ นั้นไม่กำหนดอะไรเลย เพื่อจะ
ให้เป็นวันว่าง วันที่ ๑๔ ที่ประชุมตกลงว่าเป็นวันเสด็จพระราชทานพระ
แสง ที่จังหวัดพังกา แล้วเสด็จจากพังกา-ประทับแรมในเรือพระ
ที่นั่งมหาจักรี

กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่าตามโปรแกรมเดิมนั้นจะให้ประทับ

ถ้าลอค ซึ่งเป็นที่ที่ควรเสด็จทอดพระเนตรอย่างยิ่ง แต่มีเหตุหมิ่นว่าควร
เสด็จอย่างไร เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ รับสั่งว่า ถ้าจะเสด็จทอด
พระเนตรถ้าลอคแล้วควรจะเสด็จวันที่ ๑๕ แล้วเลยเสด็จลงประทับ
แรมในเรือพระที่นั่งมหาจักรี ที่ประชุมตกลงกำหนดวันที่ ๑๕ ประกาศถ้า
ลอคทั้งวันทางเรือ

ที่ประชุมตกลงกำหนดโปรแกรมต่อไปดังนี้ วันที่ ๑๖ ออกเรือพระ
ที่นั่งมหาจักรีประกาศว่าพังงา แล้วเคียวเรือไปเกาะลิบง^{๑๐}

กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็นว่าควรจะให้เรือพระที่นั่งถึง เกาะลิบง
เวลาเช้า เพราะจะเป็นการสะดวกในทางขนของ ฉะนั้นควรจะกำหนดให้
เรือพระที่นั่งถึงเกาะลิบงตอนเช้า เวลา ๑๐ น. ถึงเวลาอันควรเสด็จขึ้น
ประทับแรมที่ทับเตี้ยง

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และตกลงกำหนดสำหรับวันที่ ๑๗ ดังนี้
เรือพระที่นั่งถึงเกาะลิบงเช้าเวลา ๑๐ น. แล้วประทับแรมที่ทับเตี้ยง^{๑๑}
วันที่ ๑๘ ประกาศเขานินะ^{๑๒} วันที่ ๑๙ เสด็จออกจากตรังโดยกระบวนรถไฟ^{๑๓}
เสด็จพระราชดำเนินกลับคืนเข้ากรุงเทพพระมหานครวันที่ ๒๐ เสด็จถึง
กรุงเทพ-พระมหานคร

๓. กรมพระดำรง ฯ รับสั่งว่าในวันตรุษจีนนั้นประทับอยู่ที่ไหน
ชอบได้ความว่าระหว่างวันศุภฤกษ์จีนจะเสด็จประทับอยู่ที่ภูเก็ท และเป็นวันจะ
เสด็จทอดพระเนตรโรงเวียนจีนด้วย ที่ประชุมเห็นว่าเรื่องตรุษจีนนี้ชักช้า
และลำบากมาก อาจจะถึงเปลี่ยนวันเสด็จ กรมพระดำรง ฯ ทรงเห็น
ว่า ถ้าเช่นนั้นเสด็จเสียบเบญชรภูเก็ทภายหลังฉัตรมงคลแล้วจะดีกว่า เสนาบดี

พาณิชย์ ฯ ทรงเห็นว่าถ้าจะร่นวันแล้วควรจะร่นวันให้ก่อนทรงจีนคิดว่า
ซึ่งจะร่นไปภายหลังทรงจีน เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงเห็นว่า
เสด็จภายหลัง เถลิงฉัตรจะไปขัดกับการขึ้นพระตำหนักสวนโกลกั้วล ช้อ
สำคัญนั้นอย่าให้ถูกทรงจีนเวลาประทับที่ภูเก็ทก็แล้วกัน เพราะเหือง
แรกก็จะหยุดงาน จะเลยไม่ได้ทอดพระเนตรอะไร จึงทรงเห็นควรเลื่อน
วันเสด็จออกจากกรุงเทพ ฯ พระมหาราชจากวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ไปเป็น
วันที่ ๒๔ มกราคม

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และตกลงเลื่อนวันเสด็จออกจากกรุงเทพ ฯ
ในวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ไปเป็นวันที่ ๒๔ มกราคม

๔. เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงปรึกษาเรื่องรถยนต์ ทรง
ถามว่าที่จังหวัดภูเก็ตนั้น รถยนต์จะจัดอย่างไรกัน กรมทางให้เงิน
๒ - ๓ คันเท่านั้น มากกว่านั้นไม่ได้ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรง
เห็นว่าเรื่อง เงินทองทั้งหมดนั้นควรจะทำงบประมาณ ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษากันว่า รถพระที่นั่งนั้นจะ
เอาไปจากกรุงเทพ ฯ ไหม ที่ประชุมตกลงว่าจะเอาแต่รถพระที่นั่ง
ทรงและรถพระที่นั่งรองไปสำหรับทรงที่ภูเก็ต และเอาไปทางมิ่ง นอก
จากนั้นเป็นรถของกรมทางและจัดหาเพิ่มเติมในท้องที่ สมุหเทศาภิบาล
มณฑลภูเก็ตทรงถามว่า รถยนต์ทั้งหมดที่อยู่ในกระบวนจากพัทลุง
ไปช่อง จากช่องไปตรังนั้นกี่คัน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงตอบ
ว่า ๖ ถึง ๑๑ คัน นอกนั้นควรให้ไปทางรถไฟ สมุหเทศาภิบาลมณฑล
ภูเก็ตรับสั่งว่า กระบวนรถยนต์จากพัทลุงไปช่อง จากช่องไปตรังนั้น

๖ ถึง ๑๐ คัน ๕ คันของกรมทาง ที่ประชุมตกลงว่าทางพัสดุให้รถนั่ง ๑๐ คัน รวมทั้งรถพระที่นั่ง รถยนต์ของพระที่นั่ง ๒ คัน ทางตรังรถยนต์ของ ๖ คัน ทางภูเก็ตมีรถพระที่นั่งและพระที่นั่งรองรวม ๒ คันซึ่งกรมทางจะเป็นผู้ส่ง อนึ่งเรื่องรถยนต์ทั้งหมดรวมทั้งที่จัดหาในท้องที่บรรพชาที่ใช้สำหรับขนานเสด็จทั่วไปทุกแห่ง ขอให้กรมทางเป็นผู้จัดการ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงรับรองจะมีบัญชาตลอดไป และกรมทาง จะได้เป็นเจ้าหน้าที่ทางงบประมาณค่าใช้จ่ายในเรื่องรถยนต์ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงว่าถ้ารถของกรมทางจะมีของกรมทางติดของกระทรวงมหาดไทยใช้ของมหาดไทยติดในเวลาเสด็จจรดที่จะเข้าไปที่ไหน ๆ ใดนั้น จะต้องมีการขออนุญาตใน ๒ ชนิดนี้ จึงปล่อยให้ไปได้ ฉะนั้นให้สั่งเจ้าพนักงานตำรวจภูธร ทั้งมณฑลภูเก็ตและมณฑลนครศรีธรรมราชให้ทราบไว้ด้วย อนึ่งในการที่กรมทางจะจัดการเช่ารถเช่าในท้องที่สมทบใช้ในกระบวนนั้น ทางบ้านเมืองจะต้องช่วยเหลือด้วย

๕. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษา เรื่อง เครื่อง เสวยและการเลี้ยงราชบริพารที่ประชุมตกลงว่า เครื่อง膳 เป็นของห้องเครื่อง膳 จัดทำทุกแห่ง นอกนั้นเป็นของบ้านเมืองจัดเลี้ยง นอกจากแห่งไรที่ห้องเครื่อง膳เลี้ยงไม่ได้ บ้านเมืองหรือรถไฟจะต้องรับเลี้ยง แต่งบประมาณในเรื่องนี้นั้นจะหาขึ้นในเวลานี้จะลำบาก จำต้องขอจำนวนคนในกระบวนเสด็จและแบ่งจำนวนคนนั้นออกไปเป็นชั้น ๆ มาให้ใช้ได้เสียก่อน

๖. สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตขอปรึกษาที่ประชุมในเรื่องพลับพลาที่พระราชทานพระแสงราชศัสตรา^๓ ที่จะใช้ก็มีแต่ที่เดียว คือที่จังหวัดพังงา

ถ้าจะขนออกไปจากกรุงเทพฯ ๑ ก็ได้ ที่ประชุมเห็นว่าการที่จะขนออกไปจากกรุงเทพฯ ๑ นั้นแพงเกินไป และเห็นว่าตลาดที่จะใช้ในจังหวัดพิจิตรนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องซื้อผ้าหรือผ้าผืนทอง ให้ทำเป็นอย่างตลาดสมัยใหม่ทั้งหมดคิดว่า ฉะนั้น ทกลงให้บ้านเมืองทำขึ้น

๓. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษาถึงเรื่องที่พักที่ประทับแรมบนบก สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเห็นว่าที่จังหวัดภูเก็ต จวนผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นเป็นที่เหมาะมากสำหรับที่พักที่ประทับแรม เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษาถึงเรื่อง เครื่องคานและเครื่องเรือน สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตตอบว่าซื้อจากปิ่นได้ ที่ประชุมเห็นว่าการที่จะซื้อจากปิ่นนั้น น่าจะแพงใช้เงินมาก ฉะนั้นตกลงว่าขอให้กรมช่างที่ส่งสิ่งของเหล่านี้ไปจัดแต่งในที่ประทับแรม ทั้งที่ภูเก็ตที่ตรังและที่ระนอง แต่โดยเหตุที่ตรังและระนองนั้นไม่มีไฟฟ้า จึงขอให้กรมช่างที่ส่งเครื่องไฟฟ้าไปที่ตรังและระนองด้วย

๔. สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตขอปรึกษาเรื่องเรือลำเดียว เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงเห็นว่าเรือศรีธรรมราชนั้นเขาไปใช้ได้ ถ้าจะต้องการเรืออีก ก็ขอจากกระทรวงทหารเรือได้ เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ๑ ทรงเห็นว่า จำต้องขอเรือทหารเรืออีก ๒ ลำ

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และตกลงให้ขอเรือทหารเรือชะบิเญ
เงินทะเลหรือหาญทะเลอีก ๒ ลำ

๕. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงรับสั่งว่า เรือศรีธรรมราชจะให้ออกจากกรุงเทพฯ ๑ เมื่อใด สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตตอบว่าจำ

จะขังหลุม^{งู}บังคับการเรือ^{งู} เพราะเกี่ยวกับมรณัม กรมพระคำวรง ฯ
ทรงเห็นว่าถ้าเรือศรีธรรมราชออกจากกรุงเทพฯ ฯ ก็ขังไม่ได้ แต่ภายหลัง
หน้ากลัวจะไม่ได้เพราะเกี่ยวกับมรณัม สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
เห็นว่า ถ้าออกไปก็ไม่มีใครให้ระงับเสียกัน

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย^{มี}รับสั่งให้เลขาธิการที่ประชุมตาม
กรมเจ้าท้าวว่าเรือศรีธรรมราชนั้นจะออกไปได้เมื่อไร

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษากันว่า เรือที่จะออกจาก
ทหารเรือ นั้น จะให้ออกจากกรุงเทพฯ ฯ อย่างช้าเดือนอะไร สมุห-
เทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตตอบกราบทูลว่า อย่างช้าที่สุดก็ไม่เกินปลาย
เดือนพฤศจิกายน

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงปรึกษากันว่า ระบือที่หนึ่งและระบือที่-
สองนั้นจะควรส่งไปได้อย่างไร

ที่ประชุมตกลงให้ส่งไปพร้อมกับของ

๑๐. เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ รับสั่งว่าการส่งข่าวเสด็จ
เสวยมณฑลภูเก็ตที่จะส่งแจ้งให้คิงส์ลิมพ์กราบ ทรงรับเป็นหน้าที่ของ
พระองค์ แต่การถ่ายเอกสารเหมือนคราวเสด็จมณฑลพายัพนั้น ไม่ทรง
รับ

ที่ประชุมตกลงว่าหน้าที่ส่งข่าวเสด็จมณฑลภูเก็ตแก่เสนาบดีกระทรวง
พาณิชย์ ฯ และการถ่ายเอกสารนั้นไม่ต้องถ่าย แต่การใช้จ่ายใน
การส่งข่าวนี้ ให้เป็นของกรมไปรษณีย์โทรเลข ฉะนั้นไม่อยู่ในงบประมาณ

/มาณ

- ๑๒ -

มาฉใช้จำยในการเสด็จเสียบมณฑลภูเก็ท.

(ลงพระนาม)

๑๔
ขาทิศย์
ผู้จัดบันทึก.

ทรวาทานถูกทอ้งกับต้นฉะบับเคียมแล้ว/

๑๓๖. ๑๓๖๓๖.

๑๓๖๓๖. กัก.
/.

ทวญ ๒๔๘ / ๒๗

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม

(สำเนา)

บันทึกข้อประชุมในการเสด็จพระราชดำเนิน
เสวยมณฑลภูเก็ต ครั้งที่ ๒

วันที่ ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เริ่มประชุมเวลา ๑๖.๐๕ น. เลิกเวลา ๑๗.๓๐ น.
จอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ฯ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ประทับเป็นประธาน
ผู้มาประชุม

มหาอำมาตย์เอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ
นายพลเอก พระเจ้าพี่นางเธอ กรมหลวงกำแพงเพชรอัครโยธิน
มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าสุฤทธิเดช สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต.

กิจการที่ประชุม

๑. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทูลว่า กำหนดการเสด็จพระราชดำเนินที่ประชุม
ไต่ตกลงไว้ในที่ประชุมเมื่อครั้งก่อนนั้น จะควรแก้ไขอย่างไรหรือไม่
ในที่ประชุมมีความเห็นว่า ควรต้องแก้ไขบ้างเล็กน้อย ข้อที่แก้ไขนั้นแจ้งอยู่ในกำหนด
การแล้ว

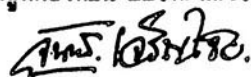
๒. เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงปรึกษาถึงเรื่องการแต่งกายข้าราชการใน
กระบวนเสด็จและนอกกระบวนเสด็จ กรมพระกำแพง ฯ ทรงเห็นว่า สำหรับข้าราชการประจำ
ท้องที่ เวลาได้รับและส่งเสด็จเข้าเมืองและออกจากเมือง ควรแต่งเต็มยศ ข้าราชการใน
กระบวนเสด็จแต่งเครื่องปีกหัก เวลาได้รับและส่งราชพิธีสตรา ข้าราชการประจำท้องที่แต่งเต็ม
ยศใหญ่ ข้าราชการในกระบวนเสด็จแต่งเครื่องปีกหักประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สามสาย
สะพาย เวลาเสด็จอาหารค่ำ ข้าราชการประจำท้องที่แต่งเต็มยศ ข้าราชการในกระบวน
เสด็จแต่งเครื่องปีกหักประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

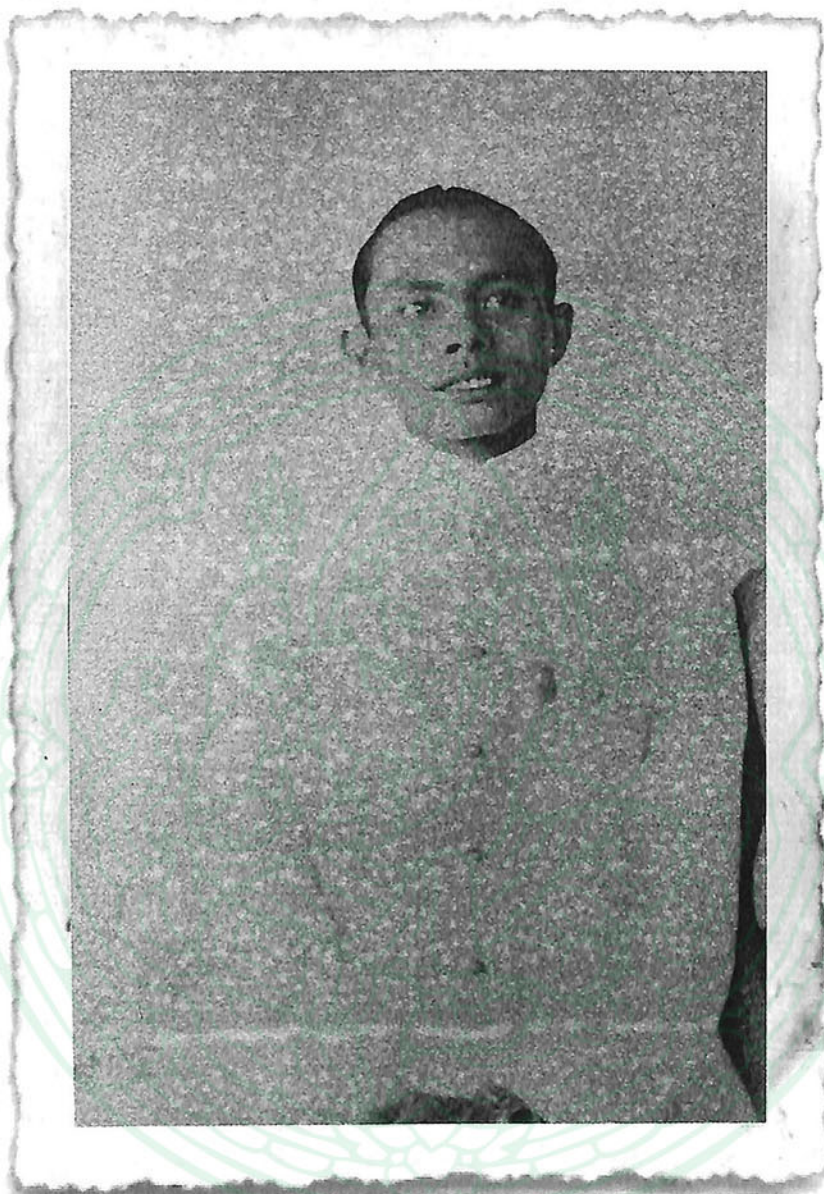
๓. เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทรงปรึกษาถึงเรื่องงบประมาณ ที่ประชุมตกลงว่า
ควรจรรอไว้เมื่อทูลเกล้า ฯ ถวายกำหนดการนี้ก่อน โปรดอย่างนี้แล้วจึงจะท่างงบประมาณ

๔. เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ ฯ ทูลว่า รถยนต์พระที่นั่งและพระที่นั่งรองที่จะทรง
ที่ภูเก็ตนั้น ควรจะเลือกชนิดใหญ่และงดงามเพื่อประทับพระเกียรติยศ เพราะที่ภูเก็ตพวก
ฝรั่งมีรถดี ๆ ใช้อยู่มาก บางทีจะส่งไปกับเรือของกระทรวงทหารเรือได้ ถ้าจะส่งไปตาม
ที่ตกลงกันไว้ก็จะต้องเสียถึงพันละ ๑,๐๐๐ บาท เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงเห็นว่า
จะส่งไปกับเรือของกระทรวงทหารเรือนั้น จะเข้าไปและจะไม่สะดวก ควรส่งไปตามที่กำหนด
ไว้แต่เดิม คือส่งไปโดยทางรถไฟลงเรือที่ป็นัง

ที่ประชุมตกลงส่งรถยนต์พระที่นั่งและพระที่นั่งรองไปทางรถไฟตามเดิม.

ตรวจทานถูกต้องกับฉบับเดิมแล้ว. (ลงพระนาม) อาทิตย์. ผู้จดบันทึก.

ภ. ๐๐๑ ทวณ ๓๒ / ๔๑

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา

(สำเนา)

กำหนดการ
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลภูเก็ต
พ.ศ. ๒๔๗๑

วันที่ ๒๔ มังกร เวลา ๘.๓๐ น.

เสด็จโดยกระบวนรถไฟพิเศษจากสถานีจิตรลดา รถพระที่นั่ง
เทิรทางตลอดคืน.

วันที่ ๒๕ มังกร เวลา ๘.๓๐ น.

ถึงสถานีพังทง เมื่อเสด็จจากรถพระที่นั่ง สมุหเทศาภิบาลมณฑล
ภูเก็ตนำเครื่องบูชาขี้ผึ้งกล่า ๑ ถวายกราบบังคมทูลชัยเชิญเสด็จเยี่ยม
มณฑลภูเก็ต. เวลา ๑๐ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์จากสถานีพังทง
ตามทางหลวงสายที่ ๕ แวะประพาศำตุนาสุวรรณแล้วเสด็จไปจังหวัดตรัง
ถึงพระตำหนักโปร่งทตยที่ช่อง ผู้ว่าราชการจังหวัดตรังทูลเกล้าฯ
ถวายพระแสงราชศาสตรา คอไปประพาศำตุนาตักและเสวยเครื่องใหญ่
ที่พลับพลาประทับรถยนต์ราชรถหายสำราญ. เวลา ๑๖ น. เสด็จจากช่อง
ถึงท่าหนักม่อนกายที่ประทับแรมเมืองตรังเวลาราว ๑๖.๓๐ น. เสวย
เครื่องว่างที่พระตำหนักม่อนกาย.

วันที่ ๒๖ มังกร เวลา ๑๐ น.

เสด็จยังศาลากลางเมืองตรังโดยกระบวนรถยนต์ เมื่อเสด็จถึง
ประทับยังพระราชอาสน์แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่านคำถวายพระพร
ชัยมงคลในนามข้าราชการและพหุคาประชาชน มีพระราชดำรัสตอบแล้ว
เสด็จขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดนำเสด็จทอดพระเนตรตามห้องทุกแผนก
ถึงแผนกไคหัวหน้าแผนกนั้นทูลเกล้าฯ ถวายรายงานราชการในหน้าที่
ทั่วแล้วเสด็จพระราชดำเนินยังศาลยุติธรรมซึ่งตั้งอยู่ต่อจากศาลากลาง
ไป ทอดพระเนตรศาลแล้วเสด็จกลับโดยทางเดิม เสด็จขึ้นรถยนต์พระ
ที่นั่งสู่พระตำหนักม่อนกาย.

เวลา ๑๖ น. เสด็จประพาศโรงพยาบาลกับโรงเรียนสตรีของ
คอมมิชชันนารีอเมริกัน เมื่อเสด็จถึงผู้ว่าราชการจังหวัดกราบบังคมทูล
เบิกคอมมิชชันนารีเข้าทูลละอองธุลีพระบาท หัวหน้าคอมมิชชันนารีนำเสด็จ
ทอดพระเนตรโรงพยาบาลทั่วแล้ว เสด็จขึ้นรถพระที่นั่งต่อไปยังโรงเรียน
สตรี หัวหน้าคอมมิชชันนารีนำเสด็จทอดพระเนตรโรงเรียนทั่วแล้ว ประ
ทับเสวยเครื่องว่างเสร็จเสด็จประพาศบริเวณเมืองเลยกลับสู่พระตำหนัก
ม่อนกาย.

วันที่ ๒๗ มังกร เวลา ๑๐ น.

เสด็จจากพระตำหนักม่อนกายโดยกระบวนรถยนต์ไปยังอำเภอกันตัง
เสวยเครื่องใหญ่ที่กันตัง ใคเวลา ๑๔.๓๐ น. เสด็จลงเรือพระ
ที่นั่ง (เรือศรีธรรมราช) ซึ่งเทียบท่าของรถไฟคอยรับเสด็จอยู่ เรือ

(ศรีธรรมราช) เคลื่อนจากท่ารถไฟถ่วงลงไปตามลำน้ำถึงเกาะลิบงปากอ่าวจังหวัดตรัง เวลา ๑๙ น. ลงสมอใกล้เรือพระที่นั่งมหาจักรีเสด็จโดยเรือยนต์จากเรือ (ศรีธรรมราช) ไปขึ้นเรือพระที่นั่งมหาจักรี เวลา ๑๙.๓๐ น. ออกเรือพระที่นั่งมหาจักรีจากเกาะลิบงตรงไปจังหวัดระนองเคียวทางตลอดคืน.

วันที่ ๒๕ มังกร เวลา ๑๙.๓๐ น.

วันที่ ๒๕ มังกร เวลา ๑๐ น.

ถึงอำเภอนาหว้าจังหวัดระนอง แรมในเรือพระที่นั่ง

เสด็จขึ้นประพาสลำน้ำปากจั่น แล้วกลับสู่เรือพระที่นั่ง ใ้เวลา ๑๕ น. เสด็จจากเรือพระที่นั่งโดยกระบวนเรือยนต์ไปขึ้นท่าหน้าเมืองระนอง เมื่อเสด็จขึ้นทำฎวาระราชการจังหวัดระนองพูดเกล้า ๆ ถวายพระแสงราชศัสตรา ทรงรับแล้วเสด็จโดยกระบวนรถยนต์สู่พระตำหนักรัตนรังสรรค์ เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์ประพาสบนน้ำร้อน เสวยเครื่องว่างนั้น แล้วเสด็จกลับสู่พระตำหนักรัตนรังสรรค์

วันที่ ๓๐ มังกร เวลา ๑๐ น.

เสด็จออกให้ข้าราชการพาคณะประชาชนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท — ทักโดยทางลาภพระบาท เมื่อประทับยังพระราชอาสน์แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่านคำถวายพระพรชัยมงคลในนามข้าราชการและประชาราษฎร์ มีพระราชดำรัสตอบแล้วผู้แทนตระกูลระนองอ่านคำกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลและทูลเกล้า ๆ ถวายของในนามของตระกูลระนองที่ได้พร้อมใจกันจัดสรรมาทูลเกล้า ๆ ถวายด้วยความจงรักภักดี มีพระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จขึ้น ครั้นไ้เวลา ๑๑ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์ไปยังของขุขตระกูลระนอง ทรงวางพวงมาลาพระราชทานแล้วเสด็จกับพระตำหนักเสวยเครื่องกลางวัน เวลา ๑๕ น. เสด็จยังท่าเรือเสด็จสู่เรือพระที่นั่งมหาจักรี ใ้เวลา ๑๖ น. ออกเรือพระที่นั่งจากอำเภอรณตรงไปยังเกาะภูเก็ต เคียวทางตลอดคืน.

วันที่ ๓๑ มังกร เวลา ๑๐ น.

เรือพระที่นั่งถึงอำเภภูเก็ตลงสมอแล้วไ้เวลา ๑๑ น. เสด็จจากเรือพระที่นั่งโดยกระบวนเรือยนต์ เมื่อเสด็จขึ้นท่า สมุหเทศาภิบาลทูล — เกล้า ๆ ถวายพระแสงราชศัสตรา ทรงรับแล้วเสด็จขึ้นทรงรถยนต์พระที่นั่งสู่ที่ประทับ. เวลา ๒๑ น. เสด็จประพาสโคมไฟในบริเวณเมืองแล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จศาลารัฐบาล เมื่อประทับพระราชอาสน์แล้ว สมุหเทศาภิบาลอ่านคำถวายพระพรชัยมงคลในนามข้าราชการพาคณะประชาราษฎร์ มีพระราชดำรัสตอบแล้ว สมุหเทศาภิบาลนำเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรตามท้องถื่นต่าง ๆ หิวหน้าแผนกทูลเกล้า ๆ ถวายรายงานราชการในแผนกทั่วแล้ว เสด็จจากศาลารัฐบาลไปยังศาลยุติธรรมประจำมณฑล

ประทับหิ้งอธิษฐานกับผู้ที่พากันมาคุกคามแล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

เวลา ๑๕.๓๐ น. เสด็จจักษุโฆสิตวิหาร โดยกระบวนรถยนต์แล้ว
ประพาศบริเวณเมืองเสด็จเสด็จอ่าวฉลองทอดพระเนตรเรือชุก ถึงกำลัง
ชุกเรืออยู่ในอ่าว เสวยเครื่องว่างณที่นั้น เวลา ๑๕.๓๐ น. เสด็จกลับ
สู่ที่ประทับ.

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จโรงเรียนประจำมหาดไทย, โรงเรียนประจำมหาดไทย, โรง-
พยาบาลวชิราวุธ แล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

เวลา ๑๖ น. เสด็จอ่าวราไวโดยกระบวนรถยนต์ เสวยเครื่อง
ว่างณพลับพลาชานาคร เวลา ๑๘ น. เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

เวลา ๒๐ น. สมุหเทศาภิบาลกรมบังคับคดีเสด็จเสวยพระ กระ-
ยาหารณศาลาภิรมย์ ถึงเครื่องหวาน สมุหเทศาภิบาลกล่าวถวายพระ-
พรชัยมงคลในนามข้าราชการ เสวยแล้วเสด็จยังภูเก็ทสโมสร์ ซึ่งตั้ง
อยู่ใกล้ศาลาภิรมย์ โดยกระบวนรถยนต์ ประทับทอดพระเนตรกระบวน
แห่โคมไฟ แห่เครื่องบูชาซึ่งมีของถวายอย่างจีนนำมาทูลเกล้า ฯ ถวาย
ถวายความจงรักภักดี เมื่อท่ายกระบวนถึงที่หมายให้หยุดเครื่องแล้ว กรมการ
พิเศษพร้อมคำนายนายแทนคนพาคำนายเมืองอำนาจถวายพระพรชัยมงคล
นำสิ่งของทูลเกล้า ฯ ถวาย มีพระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จโรงเรียนจีน " ภูเก็ตวิทยุ " กับโรงเรียนจีน " สองแคว
ภูเก็ต " แล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

เวลา ๑๖ น. เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองถ่านหินเรือชุกขนาดใหญ่
ใหญ่ และเป็นแบบใหม่ของบริษัทที่นั่น เมื่อเสด็จจากพระที่นั่ง ภู-
วราชการจังหวัดภูเก็ต กรมบังคับคดีเปิดผู้จัดการของบริษัทเข้าทูลละออง-
ธุลีพระบาทแล้ว ผู้จัดการนำเสด็จทอดพระเนตรเรือชุก กรมบังคับคดี
ชี้แจงคุณวิเศษของเรือชุก เสวยเครื่องว่างณที่นั้น แล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ทอดพระเนตรการทำเหมืองถ่านหินท่าละแวก แล้วเสด็จประพาส
น้ำตกกลาง เสวยเครื่องใหญ่และเครื่องว่างเวลาบ่ายณพลับพลาประทับ
ร้อนที่หาดสุรินทร์ เวลา ๑๘ น. เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองหยาบและเหมืองปล่องถ่านหินลึก
ใกล้หาดสุรินทร์ แล้วเสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

เวลา ๑๕.๓๐ น. คนพาคำนายเมืองฝรังซ์ชัยเสด็จทอดพระ-
เนตรการแข่งขันล่นเทนนิส และเสวยเครื่องว่างณที่นั้นแล้วเสด็จกลับ เมื่อ
เสด็จถึงประทับพระราชอาสน์แล้ว หัวหน้าคนพาคำนายกรมบังคับคดีถวาย

พระพรชัยมงคลในนามบรรพตคณาจารย์เมืองฝรั่งทั้งเข้ามาประกอบ
อภิวินิจฉัยในมณฑลเทศาภิบาล และพูดกันว่า ความของ มีพระราชาธิบดี
ทศมัย แล้วประทับทอดพระเนตรการเดินรถบนถนนปัส ได้เวลาสมควร
เสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

๒ กุมภาพันธ์

๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

ว่าง.

เสด็จขึ้นรถทั้งงาโดยกระบวนรถยนต์นั่งทำพิธีไชยเสด็จโดยเร็ว
ยนต์ไปยังท่าขึ้นที่ทรงข้าม เมื่อเสด็จขึ้นท่า บัญชาการวังหลวง
เกล้าฯ ความเครื่องบูชาบัง กราบบังคมทูลชัยเสด็จเสวยจึงสัตว์
หงา เสด็จโดยรถยนต์จากท่าขึ้นถึงวัดเจ้าพระยาเจ้าแล้วเสด็จ
ไปประทับจวนผู้ว่าราชการวัง ซึ่งจัดเป็นที่ประทับนอน ด้วยเครื่องใหญ่
จวน ใกล้เคียง ๑๕ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์ที่กลับพลานที่กระวาระ
สร้างศาลากลาง พระราชทานพระแสงราชศาสตราเสด็จแล้วเสด็จขึ้น
เสด็จจากพลานไปวังวัดพระบาทประจิมเขตก และประทับที่บริเวณเมือง
หัวแล้ว เสด็จขึ้นรถเรือประทับเรือยนต์จากท่าไม้สู่เรือพระที่นั่งมหาจักรี
ซึ่งทอดกัญญาเกาะในแม่น้ำ ประทับแรม ๑ ราตรี

๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จโดยกระบวนเรือยนต์ประทับที่ท่าหน้าออกทูลไฉน แล้วเสด็จจาก
ท่าหน้าออกมาเสวยเครื่องใหญ่บนเรือโดยมีพระที่นั่งทอดไว้ในอ่าวใกล้
ตึกทอดพระเนตรการแข่งเรือแล้วเสด็จกลับสู่เรือพระที่นั่งมหาจักรี
เวลาบ่ายออกเรือพระที่นั่งทรงไปยังเกาะลึงก์ปากอ่าววังหลวงวัง เกษ
สายในอย่างช้าเพื่อทอดพระเนตรหมู่เกาะที่เรียบรายอยู่ริมในทางเสด็จ
มีทิวทัศน์งดงามต่าง ๆ กันงามนัก แรมเกาะลึงก์.

๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จโดยเรือศรีธรรมราชจากลึงก์ไปขึ้นที่ท่าหน้าให้กับทั้ง แล้วเสด็จ
โดยกระบวนรถยนต์จากกันทั้งทรงไปประทับที่มณฑลสถาน แล้วยกเรือ
ใหญ่พระที่นั่งขึ้น.

เวลา ๑๒.๓๐ น. เสด็จประพาสสระทั้งในสวนวนะมีหนองเล็ก
ระยะทางโดยรถยนต์แต่ที่ประทับราว ๕ นาที แล้วยกเรือว่างขึ้น
แล้วเสด็จกลับ.

๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๑.๓๐ น.

เสด็จโดยกระบวนรถยนต์ประทับที่ท่าหน้าเขามินะ แล้วยกเรือใหญ่
ขึ้นบริเวณหัว เวลา ๑๒.๓๐ น. เสด็จกลับ แล้วยกเรือพระเนตรโรงเรียน
ประจำอำเภอเขาสาว "ถ้ำสิงห์วิทยาคาร" แล้วยกเรือว่างขึ้น

๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐ น.

เสด็จจากพระตำหนักมณฑลสถานไปยังสถานีรถไฟ เสด็จขึ้นประทับ

รตพระที่นั่งแล้ว ใต้เวลาเคลื่อนกระบวนรถไฟจากสถานีหัวลำโพง
กรุงเทพมหานคร.

ตรวจทานถูกต้องกับฉบับเดิมแล้ว.

รท. ๒๕๖๔.

นค. กค.

การแต่งกาย

เวลาพระราชทานพระแสง. กระบวนเสด็จแต่งเต็มยศเครื่องฝึกหัดประทับเครื่อง
ราชอิศริยาภรณ์สวมสายสะพาย ข้าราชการประจำท้องที่
แต่งเต็มยศใหญ่.

เวลาทรงรับคำถวายขีปนึ่งคตของข้าราชการและประชาชน. กรพระวนเสด็จแต่งเครื่อง
ฝึกหัด ข้าราชการประจำท้องที่แต่งเต็มยศ.

การ เลี้ยงที่สาธิตรัฐบาล. **กรรณวนเสด็จแต่ง เครื่องฉีกหัดปกครองการารเครื่องราช-**
อิสริยาภรณ์ ข้าราชการประจำท้องที่ต่าง เติมนยศ.

การรับและสิ่งเสด็จ. กรมวนเสด็จแต่งเครื่องนิทหิต ข้าราชการประจำห้องที่
แต่งเติมยศ.

นอกจากนี้... แคงเครื่องปลูกทุกเวลา.

 คัก.
 ทาน.

Sire,

In accordance with Your Majesty's command I have examined the appended report on the proposed program of Your Majesty's tour in the province of Puket next January, and find that the program set out seems satisfactory. I however think that during a trip of such a duration as three weeks the one days rest as indicated seems insufficient. It is true that there are two days which are excursions and will therefore be a form of recreation, nevertheless I think that besides the 13th day some other day of rest should be interposed. I would respectfully suggest the following alteration if convenient:

On the 9th Day which is rather too busy, the official dinner at government house should be postponed till the next day, that is to say on the

10th Day, in the morning after visiting the Chinese school, the visit to the Tin mining dredger should be made the same morning. In the afternoon rest or tennis, and in the evening the official dinner at government house.

On the afternoon of the 13th Day which is the day of rest indicated, Your Majesty might play tennis and have tea at the Siamese club if such a one exists.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงมีพระกรุณาธิคุณ
โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้า
ตรวจสอบรายงานที่
เสนอมาว่า ในระหว่าง
การเสด็จออกนอก
ประเทศ ในเดือน
มกราคม ปีต่อไป
ซึ่งกำหนดไว้ว่า
จะเสด็จไปเป็นเวลา
สามสัปดาห์ ใน
ระหว่างนั้นจะมี
การพักผ่อนบ้าง
แต่ดูเหมือนว่า
การพักผ่อนนั้น
จะน้อยเกินไป
ข้าพระพุทธเจ้า
จึงขอเสนอ
การแก้ไข
ดังนี้
ในวันที่ ๙
ซึ่งมีงานมาก
ควรเลื่อน
อาหารค่ำ
อย่างเป็นทางการ
ไปไว้ที่
วันที่ ๑๐
ในวันรุ่งขึ้น
หลังจากที่
เสด็จไป
โรงเรียนจีน
แล้ว ใน
เช้าวัน
รุ่งขึ้น
เสด็จไป
เหมืองแร่
ดีบุก
ในวัน
เดียวกัน
ในบ่าย
วันนั้น
เสด็จ
พักผ่อน
หรือเล่น
เทนนิส
และใน
เย็นวัน
นั้น
เสด็จ
อาหารค่ำ
อย่างเป็นทางการ
ที่วัง
ในวัน
ที่ ๑๓
ซึ่งเป็น
วัน
พักผ่อน
ตาม
กำหนด
ใน
บ่าย
วัน
นั้น
เสด็จ
เล่น
เทนนิส
และ
ดื่ม
ชา
ที่
สโมสร
ชาว
สยาม
ถ้า
มี
สโมสร
เช่น
นี้

พระรัตนกระฉัตร

เล่ห์จอบ ชะวอ
มกอนนิก กิ
พื้มน ทั่วถิ่น
นอก นอก นก หู
นอก ใน ถัง ใต้
รกนรก สดุดี
วัง นิค เลอมา และ
ไม่แปลกนี้ นก
นก ตก แปลงนี้ นก
นี่ นอก ไม่แปลก

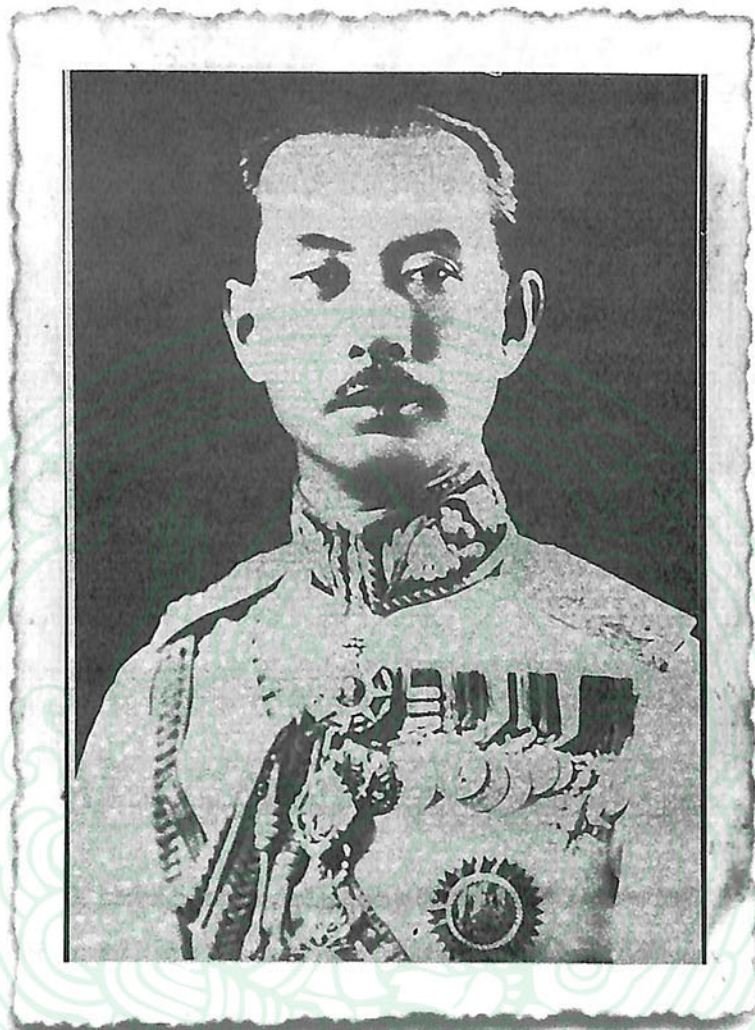
I am, Sire.

humble and dutiful servant

Mon Chas Furauf

Λανθάνει

၈၁

ภ. ๐๐๑ กจข (๒) ๔ / ๕

หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร

(คำแปล)

ขอเรียน

โดยพระแสงพระบรมราชโองการ ที่พระบาทสมเด็จพระ

พุทธบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

อนึ่ง ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

อนึ่ง ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

/๑๐๕

ควรเจ็ด ๗ แล้วจึงให้เขื่อนหินที่ฝั่งขวาของแม่น้ำ
พระพุทธเจ้าใหม่, และเขื่อนหินสองฝั่งตรงกันข้ามที่เขื่อนวัด
บดมนพาด.

หนึ่งหมื่นเจ็ดพันเจ็ดหมื่นสองพันเจ็ดร้อยเจ็ด,
ใช้ให้คนสองคนมาคอยดู: ทั้งคนใหม่และคนเก่าที่
สามพันเจ็ดร้อยเจ็ดพันเจ็ดหมื่นสองพันเจ็ดร้อยเจ็ด.

อันหนึ่งอันที่เจ็ด. เจ็ด, ทั้งทั้งทั้ง, เป็น
ที่ให้คนมาคอยดูสองคนคอย เพ่งไม่ให้เห็นคนมา,
ฉะนั้นอันหนึ่งอันที่เจ็ดนั้นจึงเป็นอันหนึ่งอัน.

ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอย เป็นคนมาคอยดู: สามพัน
เจ็ดร้อยเจ็ดพันเจ็ดหมื่นสองพันเจ็ดร้อยเจ็ด,
เพื่อคนมาคอยดูสองคนคอยดูสองคนคอยดู, หนึ่งพัน
เจ็ดร้อยเจ็ดพันเจ็ดหมื่นสองพันเจ็ดร้อยเจ็ด,
ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอยดู: ใช้ให้คนสองคนมาคอยดู
ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอยดู และคนมาคอยดูสองคนคอยดู
ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอยดู.

คนมาคอยดูสองคนคอยดู: ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอยดู,
ทั้งคนมาคอยดูสองคนคอยดู, หนึ่งพันเจ็ดร้อยเจ็ด,
หนึ่งพันเจ็ดร้อยเจ็ด.

เจ้าพระยามหิธร (ตอช ไกรฤกษ์) ราชเลขาธิการ

A ๐๓๒๓

ឥឡូវនេះ ពេលនេះពេលនេះ
 ក្នុងនាម ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន
 ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន
 ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ព្រះពុទ្ធិស្ឋាន ២២

กำหนดการเลือกตั้ง

นาม สมเด็จเจ้าพระยา ที่ ๑๑ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๑
กรมพหุศาสตร ๑๐๓๓๕

ในความ มูลเหตุ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ทุกเกล้า ๆ ถวาย ๒๓/๑๑/๒๔๗๑ พระราชทานมา ๒๓/๑๑/๒๔๗๑
พระราชกระแสด หมายเหตุ

โปรแกรม เพลิดเพลิน ให้ได้
แต่มีรสอร่อยของเนื้อได้เนื้อมะ
แดงไว้แล้ว ไว้รอพลอย
ตำรับต่าง ๆ หมี รสในกรมพล
ตำรับทรงรับ ดวอ

ปรีดี

กรมราชเลขาภิบาล

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

รัชกาลที่ ๑๑๐๔

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๓๓๐
๑๐๓๓๕

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ,

ตามหนังสือของเจ้าคุณที่ ๔๑๔/๔๑๒๒ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ศกนี้ เรื่อง การเสด็จพระราชดำเนินเสวยมณฑลภูเก็จพร้อมด้วยความเห็นของหม่อมเจ้าอมรทัต โปรรณเกล้า ฯ ให้กรรมการที่ประชุมได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่งนั้น พระเดชพระคุณเป็น ลนเกล้า ฯ

เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ศกนี้ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพได้ปรึกษารื้ออีกอีกครั้งหนึ่ง มีความเห็นพร้อมกันว่า ควรจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินบ้างเล็กน้อย การที่มีพระราชประสงค์ที่จะให้มีเวลาพักเพื่อทรงเกมต่าง ๆ นั้น ในกำหนดการตอนเวลาบ่าย ใกล้เคียงว่างไว้หลายวัน ถ้าต้องพระราชประสงค์จะทรงเกมเช่น golf หรือ tennis ก็ได้ สุดแล้วแต่พระราชอัธยาศัย ซึ่งกรรมการเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าไม่จำเป็นที่จะต้องลงไว้ในกำหนดการ,

ส่วนข้อปรารภในเรื่องการบรรทมตามความเห็นของหม่อมเจ้าอมรทัตจะเพาะ จังหวะระนอง ซึ่งควรจะบรรทมในเรือพระที่นั่งนั้น เกรงว่าจะเป็นการชักของ จำเป็นต้องบรรทมบนบก เพราะเกี่ยวกับเวลาน้ำขึ้นลงไม่เป็นการสะดวก ใต้ส่ง กำหนดการฉบับใหม่มาพร้อมกับหนังสือนี้ด้วยแล้ว,

ถ้ามีโอกาสนั้นขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละ-
ของธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

จอมพล

เสนาบดี.

(สำเนา)

กำหนดการ

เสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลภูเก็ต

พ.ศ. ๒๔๗๑

วันที่ ๒๔ มังกร เวลา ๘.๓๐ น. เสด็จโดยกระบวนรถไฟพิเศษจากสถานีจิตรลดา
รถพระที่นั่งขึ้นเครื่องทางคลองคึกคัก

วันที่ ๒๕ มังกร เวลา ๙.๓๐ น. ถึงสถานีพัทลุง เมื่อเสด็จจากรถพระที่นั่ง สมุหเทศา
ภิบาลมณฑลภูเก็ต นำเครื่องบูชาขึงทูลเกล้า ฯ ถวายกราบบังคมทูล
เชิญเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต เวลา ๑๑ น. เสด็จโดยกระบวน
รถยนต์จากสถานีพัทลุงทางหลวงสายที่ ๕ แวะประพาสลำคูหา
สวรรค์แล้วเสด็จไปจังหวัดตรังถึงพระตำหนักโปรงหุดที่ช่อง
ผู้ว่าราชการจังหวัดตรังทูลเกล้า ฯ ถวายพระแสงราชศัสตรา ท่อไป
ประพาสธารน้ำตกและเสวยเครื่องใหญ่ที่พลับพลา ประทับร้อนหนาว
หทัยสำราญ เวลา ๑๖. ๐๐ น. เสด็จจากช่อง ถึงพระตำหนักผ่อน
กายที่ประทับแรมเมืองตรัง เวลาราว ๑๖. ๓๐ น. เสวยเครื่อง
ว่างที่พระตำหนักผ่อนกาย

วันที่ ๒๖ มังกร เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จยังศาลากลางเมืองตรัง โดยกระบวนรถยนต์
เมื่อเสด็จถึงประทับยังพระราชอาสน์แล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่าน
คำถวายพระพรไชยมงคลในนามข้าราชการและพ่อค้าประชาชน มี
พระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จขึ้น ผู้ว่าราชการจังหวัดนำเสด็จทอด
พระเนตรทามห้องทุกแผนก ถึงแผนกโค หัวหน้าแผนกนั้นทูลเกล้า ฯ

ถวายรายงานราชการในหน้าที่ ทัวแล้วเสด็จพระราชดำเนินยัง
ศาลยุติธรรมซึ่งตั้งอยู่ตอกจากศาลากลางไป ทอดพระเนตรศาล
แล้วเสด็จกลับโดยทางเดิม เสด็จขึ้นรถยนต์พระที่นั่งสู่พระตำหนัก
ม่อนกาย

เวลา ๑๖.๐๐ น. เสด็จประพาสโรงพยาบาลกับโรงเรียน
สตรีของคณะมิชชันนารีอเมริกัน เมื่อเสด็จถึง ผู้ว่าราชการจังหวัด
กราบบังคมทูลเบิกคณะมิชชันนารีเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท หัวหน้า
คณะมิชชันนารีนำเสด็จทอดพระเนตรโรงพยาบาลทั่วแล้ว เสด็จขึ้น
รถยนต์ที่นั่งต่อไปยังโรงเรียนสตรี หัวหน้าคณะมิชชันนารีนำเสด็จทอด
พระเนตรโรงเรียนทั่วแล้ว ประทับเสวยเครื่องดื่มว่างเสร็จ เสด็จ
ประพาสบริเวณเมืองเลยกลับสู่พระตำหนักม่อนกาย

วันที่ ๒๗ มังกร เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จจากพระตำหนักม่อนกายโดยกระบวนรถยนต์
ไปยังอำเภอกันทรังษ์ เสดวยเครื่องใหญ่ที่——กันทรัง ใต้เวลา ๑๔.๓๐
น. เสด็จลงเรือพระที่นั่ง (เรือศรีธรรมราช) ซึ่งเทียบท่าของรถ
ไฟคอบรับเสด็จอยู่ (เรือศรีธรรมราช) เคลื่อนจากท่ารถไฟล่อง
ลงไปตามลำน้ำถึงเกาะลิบงปากอ่าวจังหวัดตรัง เวลา ๑๗.๐๐ น.
ลงสมอใกล้เรือพระที่นั่งมหาจักรี เสด็จโดยเรือยนต์จากเรือ
(ศรีธรรมราช) ไปขึ้นเรือพระที่นั่งมหาจักรี เวลา ๑๗.๓๐ น.
ออกเรือพระที่นั่งมหาจักรีจากเกาะลิบงทรงไปยังจังหวัดระนอง
เคียวทางคลองคั่น

วันที่ ๓๑ มีกฎ เวลา ๑๐.๐๐ น. เรือพระที่นั่งถึงอ่าวภูเก็ต ลงสมอแล้ว ได้

เวลา ๑๑.๐๐ น. เสด็จจากเรือพระที่นั่งโดยกระบวนเรือยนต์
เมื่อเสด็จขึ้นท่า สมุหเทศาภิบาลทูลเกล้าฯ ถวายพระแสงราช
ศัสตรา ทรงรับแล้วเสด็จขึ้นทรงรถยนต์พระที่นั่งสู่ที่ประทับ

เวลา ๒๑.๐๐ น. เสด็จประพาสโคมไฟในบริเวณเมืองแล้วเสด็จ
กลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จศาลารัฐบาล เมื่อประทับพระราชอาสน์แล้ว

สมุหเทศาภิบาลอ่านคำถวายพระพรไชยมงคลในนามข้าราชการ
พ่อค้าประชาราษฎร์ มีพระราชดำรัสตอบแล้ว สมุหเทศาภิบาล
นำเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรตามห้องแผนกต่าง ๆ หัวหน้า
แผนกทูลเกล้าฯ ถวายรายงานราชการในแผนกทั่วแล้ว เสด็จจาก
ศาลารัฐบาลไปยังศาลยุติธรรมประจำมณฑล ประทับฟังอธิบดีกับ
ผู้พิพากษาชำระคดีถวายแล้ว เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

เวลา ๑๕.๓๐. น. เสด็จวัดโฆสิตวิหารโดยกระบวน
รถยนต์แล้ว ประพาสบริเวณเมืองเสร็จแล้วเสด็จอ่าวฉลองทอดพระ
เนตรเรือชุก ซึ่งกำลังชุกแร่อยู่นอ่าว เสด็จเรือแจวว่างที่นั่น
เวลา ๑๘.๓๐.น. เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จโรงเรียนประจำมณฑลชาย โรงเรียนประจำ
มณฑลสตรี โรงเรียนจีน "ภูเก็ต ฮัวบ๊วน" กับโรงเรียนจีน "สอง -
แฉกภูเก็ต" โรงเรียนพยาบาลวิชาวุฒแล้ว เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

เวลา ๑๖.๐๐ น. เสด็จอ่าวราไวย์โดยกระบวน

รถยนต์ เสวยเครื่องว่างณพลบัณฑาชาวยาค เวล ๑๔.๐๐ น.

เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองด้วยเรือชุกขนาดใหญ่ และเป็นแบบใหม่ของบริษัทกะทูน เมื่อเสด็จจากทอดพระเนตรนี้ ปรากฏว่าราชการจังหวัดภูเก็ตกราบบังคมทูลเปิดผู้จัดการของบริษัท เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทแล้ว ผู้จัดการนำเสด็จทอดพระเนตร เรือชุก กราบบังคมทูลชี้แจงคุณสมบัติของเรือชุก เสด็จกลับสู่ที่ประทับ

เวลา ๒๐.๐๐ น. สมุหเทศาภิบาลกรมบังคับกรมทูลเชิญ เสด็จเสวยพระกระยาหารณศาลารัฐบาล ถึงเครื่องหวาน สมุหเทศาภิบาลกล่าวคำถวายพระพรไชยมงคลในนามข้าราชการ เสวยแล้ว เสด็จไปยังเกสโมสรซึ่งตั้งอยู่ใกล้ศาลารัฐบาลโดย กระบวนรถยนต์ ประทับทอดพระเนตรกระบวนแห่โคมไฟ แห่ เครื่องบูชาปักกิ่งของถวายอย่างจีนนำมาทูลเกล้า ฯ ถวาย ด้วยความจงรักภักดี เมื่อท้ายกระบวนถึงที่หมายให้หยุดเค็ดแล้ว กรมการพิเศษกับพ่อค้าบางนายผู้แทนคนพ่อค้านายเหมืองอำเภาคำ ถวายพระพรไชยมงคล นำสิ่งของทูลเกล้า ฯ ถวายมีพระราช คำรัสทอบแล้ว เสด็จกลับสู่ที่ประทับ.

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๙.๓๐ น. ทอดพระเนตรการทำเหมืองสูบถ่านลระเงง แล้วเสด็จ ประพาสน้ำตกกลาง เสวยเครื่องใหญ่และเครื่องว่าง-เวลาบ่าย ณพลบัณฑาประทับร้อนที่หาดสุรินทร์ เวลาบ่าย ๑๔.๐๐ น. เสด็จ กลับสู่ที่ประทับ

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จทอดพระเนตรการทำเหมืองหามและเหมือง
ปล่องท่าบลดนาลิกโกไลหาคสุรินทร์แล้วเสด็จกลับสู่ประทับ

เวลา ๑๕.๓๐.น. คณพökานายเหมืองฝรัง อัญเชิญ
เสด็จทอดพระเนตรการแข่งขันลอนเทนนิส และเสวยเครื่อง
ว่างณไนต์เทกคลับ เมื่อเสด็จถึงประทับพระราชอาคันแล้ว
หัวหน้าคณอานค่ากราบบังคมทูลถวายพระพรไชยมงคลในนาม
บรรดาพökานายเหมืองฝรังซึ่งเข้ามาประกอบอาชีพอยู่ในมณฑล
ภูเก็ต และทูลเกล้าฯ ถวายของ มีพระราชดำรัสตอบ แล้ว
ประทับทอดพระเนตรการเล่นลอนเทนนิส ได้เวลาสมควร เสด็จ
กลับสู่ประทับ

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์

ว่าง

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จจังหวัดพังงาโดยกระบวนรถยนต์ถึงท่าฉัตร-
ไชย เสด็จโดยรถยนต์ไปยังท่าปูนฝั่งตรงข้าม เมื่อเสด็จขึ้นท่า
ผู้ว่าราชการจังหวัดทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องบูชาบังกราบบังคม
ทูลอัญเชิญเสด็จเลียบจังหวัดพังงา เสด็จโดยรถยนต์จากท่าปูน
ถึงวัดถ้ำ แวะประพาสถ้ำแล้วเสด็จทอไปประทับจวนผู้ว่าราชการ
จังหวัด ซึ่งจักเณที่ประทับร้อน เสวยเครื่องใหญ่ที่จวน ได้
เวลา ๑๕.๐๐ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์สู่พลับพลาที่กะว่าจะ
สร้างศาลากลาง พระราชทานพระแสงราชศัสตราเสร็จแล้ว
เสด็จขึ้น เสด็จจากพลับพลาไปยังวัดประพาสประจิมเขตทและ

ประตาสบริเวณเมืองทั่วแล้ว เสด็จยังท่าเรือประทับเรือยนต์จากท่า
ไปสู่เรือพระที่นั่งมหาจักรี ซึ่งทอดอยู่หน้าเกาะปันหยี ประทับแรม
ราตรี

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จโดยกระบวนเรือยนต์ประตาสถาลอดครุหนึ่ง แล้ว
เสด็จจากถ้ำลอดมาเสวยเครื่องใหญ่บนเรือ โดยมีประรำซึ่งได้ทอดไว้
ในอ่าวใกล้ถ้ำลอด ทอดพระเนตรการแข่งเรือแล้ว เสด็จกลับสู่เรือ
พระที่นั่งมหาจักรี เวลาบ่ายทอดเรือพระที่นั่งลงไปยังเกาะลิบงปาก
อ่าวจังหวัดตรัง เสด็จขึ้นในอย่างช้าเพื่อทอดพระเนตรหมู่เกาะที่
เรียงรายอยู่ในทางเสด็จ มีทิวทัศน์งดงามต่าง ๆ กันงามนัก แรม
เกาะลิบง

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จโดยเรือศรีธรรมราช จากลิบงไปขึ้นท่ารถไฟ
กันตัง แล้วเสด็จโดยกระบวนรถยนต์จากกันตังทรงไปประทับที่มณฑป
ภายในเสวยเครื่องใหญ่พระตำหนัก

เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จประตาสสระทั้งเป็นสวนวนะ
มีหนองเล็ก ระยะทางโดยรถยนต์แต่ที่ประทับราว ๕ นาที เสด็จเสวย
ว่างที่นั่นแล้วเสด็จกลับ

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ เวลา ๙.๓๐ น. เสด็จโดยกระบวนรถยนต์ประตาสถาลาเขาปิยะ เสด็จ
เครื่องใหญ่บริเวณถ้ำ เวลา ๑๕.๓๐ น. เสด็จกลับ แวะทอดพระเนตร
โรงเรียนประจำอำเภอเขาขาว "กสิวิทยาการ" เสด็จเสวย
ว่างที่นั่น

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จจากพระตำหนักมณฑปไปยังสถานีตรัง เสด็จ
ขึ้นประทับรถพระที่นั่งแล้วได้เวลาเคลื่อนกระบวนรถไฟจากสถานีตรัง
คืนเข้ากรุงเทพมหานคร/

๒/๕-๒๓๓ ๗
๒๓๓ ๗

ผู้ร่าง สีนันท ผู้เขียน พจนาน
ผู้ตรวจ สีนันท ผู้แทน สีนันท

ที่ ๑๖๔/๒๖๖

กรมราชเลขาธิการ

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๑

ขอประทานกราบทูล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ,
ควยเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทูลเกล้า ฯ ถวายกำหนดการ
เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลภูเก็ต ซึ่งได้ทรงปรึกษารื้อผ้าพระบาท
แก้ไขเปลี่ยนแปลงขึ้นมา. โปรดเกล้า ฯ ว่า กำหนดการนี้เป็นอันใช้ได้
แต่มีข้อที่ทรงสงสัยบางแห่งในหน้า ๓ ได้ทรงหมายเหตุไว้ด้วยหมึกแดง
ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าได้ถวายสำเนาไปยังเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยแล้ว.
อนึ่งในการที่จะมีพระราชดำรัสต่าง ๆ ตามกำหนดการนั้น โปรด
เกล้า ฯ ให้ผ้าพระบาททรงร่างทูลเกล้า ฯ ถวายด้วย. ข้าพระพุทธเจ้า
จึงกราบทูลมาฝ่าขอทูล.

ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าพระยามหิธร.

นามสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ ๓๕๔/๓๖๓๖ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๑
นครสวรรค์ ๑๖๖๖

ในนามสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กำหนดการเสด็จพระราชดำเนิน
มณฑลอุบลราชธานี

ชุดเกล้า ฯ ถวาย ๓๐/๕/๖๑ พระราชทานมา ๓๐/๕/๖๑
พระราชกระแสด หมายเหตุ

ทบท. ๕๖๖๖.

ปัทมา

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๔๗๖

วันพุธ ๒๔๗๖

ที่ ๓๔๔/๑๐๕๖

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ.

ตามหนังสือที่ ๔๓๓/๔๓๒๕ ลงวันที่ ๒๓ เดือนนี้ เรื่องกำหนดการเสด็จพระราชดำเนิน เสด็จมณฑลภูเก็ต มีข้อที่ทรงสงสัยบางแห่งในหน้า ๓ ได้ทรงหมายเหตุไว้ด้วยหมึกแดง กับโปรดเกล้าฯ ว่าในการที่จะมีพระราชดำรัสต่าง ๆ ให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ ร่างทูลเกล้าฯ ถวายด้วยนั้น ทราบแล้ว.

ในข้อที่ทรงสงสัย ๒ แห่ง ข้าพเจ้าขอสนองพระราชปรารภว่า -

๑. การประพาสลำน้ำปากจั่นนั้น มีสิ่งที่จะทอพระเนตรก็เพียงภูมิประเทศ ๒ ผัง รวมทั้งที่จังหวัดวิกตอเรียของฝ่ายอังกฤษ (แต่มิได้กะให้เสด็จขึ้น) และการประพาสนี้จะเสด็จเป็นเวลาเท่าใด ก็แล้วแต่พระราชอัชฌาศัย ไม่มีกำหนด การที่ได้กะถวายประพาสลำน้ำปากจั่นในเวลาเช้าวันที่ ๒๕ มกราคมนั้นก็เพราะว่าเป็นเวลาว่างอยู่ จะเสด็จขึ้นเมืองระนองไม่ได้ จนถึงเวลาบ่าย ๑๕ นาฬิกา เพราะการขึ้นลงเมืองระนองอยู่ในบังคับเวลาน้ำขึ้น ถ้าผิดเวลาก็ติดขึ้นเข้าปากน้ำไม่ได้ แต่ถ้ามีพระราชประสงค์จะทรงพักอยู่ในเรือพระที่นั่งในเวลาเช้าไม่ประพาส ก็ไม่มีข้อขัดข้องอันใด.

๒. พระราชดำรัสตอบสำหรับวันที่ ๓๐ มกราคมนั้น แก่เป็นองค์เดียวก็ได้ และถ้าเช่นนั้นก็แก้ความในกำหนดการเพียงตัดคำว่า "มีพระราชดำรัสตอบ" ในครั้งแรกนั้นออกเสีย จะได้แก้เช่นนั้นต่อไป ส่วนที่โปรดเกล้าฯ ให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพทรงร่างพระราชดำรัสต่าง ๆ นั้น ข้าพเจ้าจะได้ทูลไปให้ทรงทราบ.

ถ้ามีโอกาสอันควร ขอได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ .

จอมพล

เสนานติ.

พระราชเลขาธิการ
วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑
รัชกาลที่ ๑๐

ที่ ๓๖๔
๑๐๕๒๑

กล่าวว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๕ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๕๖๑

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร

ราชเลขาธิการ

หนังสือเจ้าคุณที่ ๕๔๗/๔๔๔๓ ลงวันที่ ๑ เดือนนี้ เรื่อง
กำหนดการเสด็จพระราชดำเนิน เสด็จมณฑลภูเก็ต ซึ่งโปรดเกล้าฯ
ว่าแล้วนั้น กระทรวงมหาดไทยจะได้ดำเนินการเตรียมโดย
กำหนดนั้นสืบไป/

มหาอำมาตย์โท

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

เสนาบดีเสด็จตรวจราชการมณฑล ปลัดทูลฉลองลงนามแทน

นามพระภิกษุธรรมวิภาช ที่ ๔๒๔ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
๑๑๕๙

ในความว่า ผู้สืบตระกูลพระหนอมีความยินดีที่จะสละทรัพย์เสด็จตลอดเวลา
ประทับแรมอยู่ในสังฆวัดระหนอ.

พุทธเจ้า ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑ พระราชทานมา ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๑
พระราชกระแสด หมายเหตุ

ตกลงรับได้ เว้นแต่
เรื่องอาณัติสำนักมณฑลนี้ ขอ
ไว้ก่อนอยู่มา เผลอเป็นผู้นี้มีภ
พาอาณัติไม่ปรากฏ คงขออา
ในอาณัติที่เคยทำอาณัติทำ
อาณัติพิเศษอยู่นับ.

ป.ท. ๑๖

ที่ ๑๔/๑๑๕๓

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

วิธี ๕๖๖๔/๖๖๑๑
กระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๑๕ ธันวาคม

พ.ศ. ๒๕๖๑

แจ้งความมายัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ,

ด้วยกระทรวงมหาดไทยได้รับใบบอกสมุหเทศาภิบาล
มณฑลภูเก็ตที่ ๒๒๔/๑๙๐๘ ลงวันที่ ๓ เดือนนี้ นำส่งคำร้องของผู้
สืบตระกูลพระรองว่า เมื่อได้ทราบเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้า
คำเนิรจังหวัดระนอง ผู้สืบตระกูลพระรองมีความยินดีที่จะได้
โอกาสสนองพระเดชพระคุณ จึงได้ตกลงจะถวายพระกระยาหาร
และเลี้ยงราชบริพารตลอดเวลาประทับแรมอยู่ในจังหวัดระนอง
ทั้งยินดีจะจัดของที่ระลึกในตระกูลพระรองขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายด้วย
ข้อความดังแจ้งอยู่ในสำเนาใบบอกของสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
และสำเนานั่งลือของพวกตระกูลพระรอง ซึ่งได้ส่งมาพร้อมกับ
หนังสือฉบับนี้ด้วยแล้ว,

เรื่องนี้ กระทรวงมหาดไทยได้ทูลปรึกษาพระเจ้าบรมวงศ์
เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ทรงเห็นว่าเมื่อผู้สืบตระกูลพระรอง
มีความยินดีที่จะจัดการรับเสด็จเช่นนี้ก็ควรอนุวัติตามปรารถนา,

ถ้ามีโอกาสอันสมควร ขอเจ้าคุณได้นำความกราบบังคม
ทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควรประการใดสุก
แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

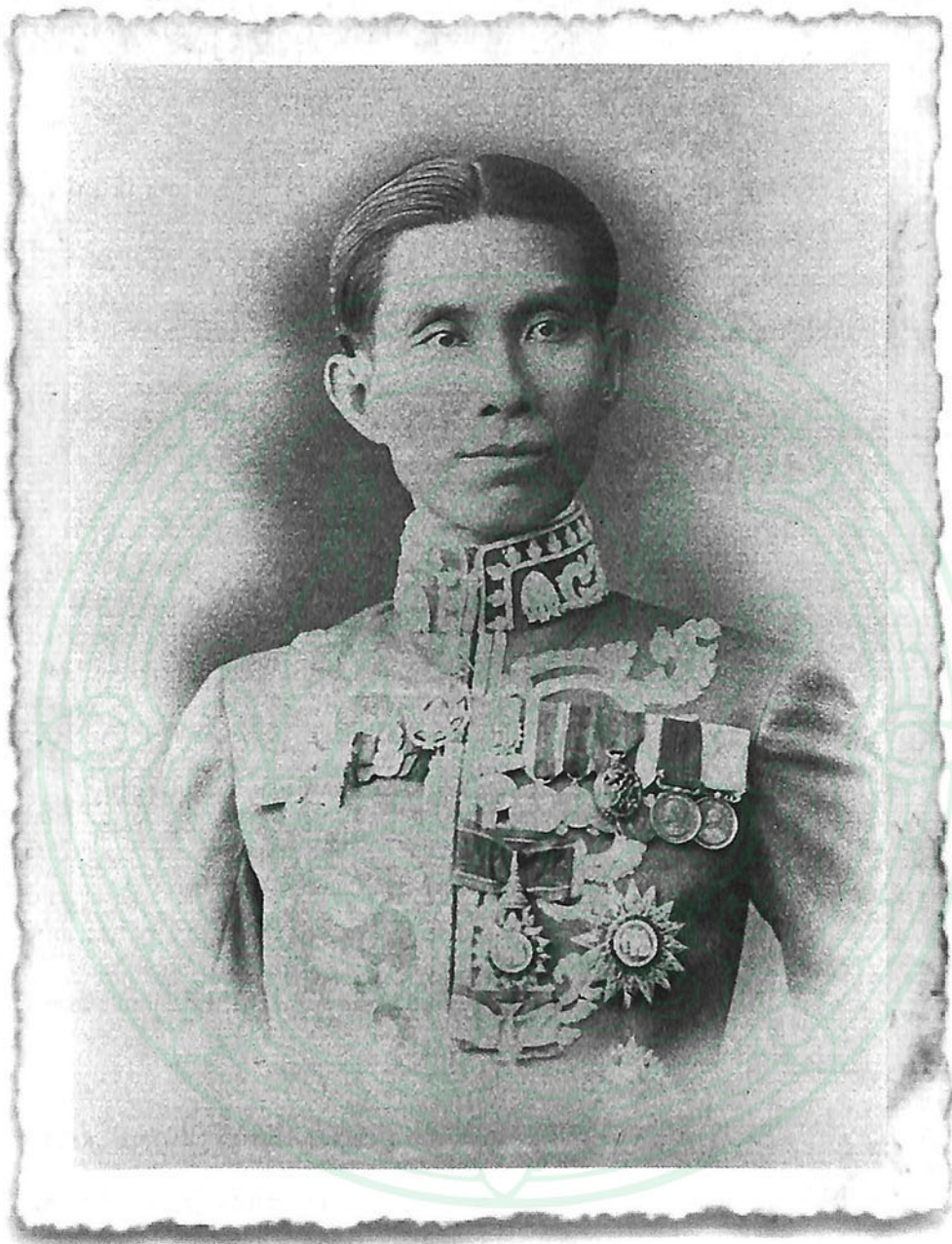
มหาอำมาตย์โท

Her-...

เสนามติเสด็จราชการมณฑล ปลัดทูลฉลองลงนามแทน.

ฉก. พิมพ์

11/๐๕/๖๖๑๑/๖๖๑๑

ภ. ๐๐๑ ทวญ ๑๓ / ๗๕

มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าสฤษดิเดช ชยางกูร สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
โอรสพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไชยานุชิต กรมหมื่นพงศาติศรมหิย

สำเนาที่ ๑๘๒๔๒ กระทรวงมหาดไทยรับวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๑

ที่ ๒๒๔/๑๓๐๘

ศาลารัฐบาลมณฑลภูเก็ต

วันที่ ๓ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๙๑

ข้าพระพุทธเจ้า สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ขอพระราชทาน-
กราบทูล จอมพล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากนกพรพระนครสวรรค์
วรพินิต ทรงทราบฝ่าละอองพระบาท,

ด้วยผู้สืบทระกูลพระนางเจ้าเข้าชื่อกันทำหนังสือส่งมายังข้าพระพุทธ
เจ้าโดยทางไปรษณีย์ว่า เมื่อได้ทราบเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าเสด็จพระราช
ดำเนินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้สืบทระกูลพระนางเจ้ามีความปิติยินดีเป็นอย่างยิ่ง
ที่จะได้โอกาสสนองพระเดชพระคุณ ผู้สืบทระกูลพระนางเจ้าได้ตกลงพร้อม
ใจกันจะถวายพระกระยาหารและเลี้ยงราชบริพารตลอดเวลาที่ประทับ
แรมอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งยินดีที่จะจัดของที่ระลึกแห่งตระกูลพระนาง
เจ้าขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายด้วย ความพิศดารแจ้งอยู่ในต้นหนังสือซึ่งได้ถวาย
ไปพร้อมกันกับใบบอกฉบับนี้ด้วยแล้ว.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ.

(ลงพระนาม) ข้าพระพุทธเจ้า มหาอำมาตย์โท หม่อมเจ้าสุฤทธิเดช

สมุหเทศาภิบาล ฯ

ประทับตราประจำตำแหน่งมาเป็นสำคัญ.

ทราวจำนองถูกต้องกับต้นฉบับแล้ว.

ฉัตร คัก.

(สำเนา)

วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๕๓๑

กราบทูล หม่อมเจ้าสุณิสา เทวกุล ตรีปิฎกบัณฑิตราชการ
มณฑลภูเก็ต,

ด้วยพวกเกล้า ฯ ทระกูล ณะรอง เมื่อได้ทราบเกล้า ฯ ว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลภูเก็ต
และจะได้เสด็จเลยไปจังหวัดกระบี่ด้วยนั้น.

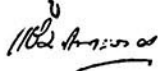
เมื่อพวกเกล้า ฯ ได้ทราบข่าวดังนี้ก็มีความปรารถนาอย่างยิ่งใน
การที่ตระกูลณะรองจะได้มีโอกาสสนองพระเดชพระคุณในการเสด็จพระราช
ดำเนินครั้งนี้ด้วย และพวกเกล้า ฯ ได้ตกลงพร้อมใจกันจะรับสนองพระเดช
พระคุณในการเลี้ยงอาหารในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับแรม
อยู่ที่จังหวัดกระบี่ตลอดเวลาที่ประทับอยู่นั้น และยินดีที่จะทำของขึ้นทูลเกล้าฯ
ถวายให้เป็นที่ระลึกแห่งตระกูลนี้สักสิ่งหนึ่งด้วย โดยที่ตระกูลณะรองได้มี
ความสมบูรณ์ขึ้นโดยทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยงต้นตระกูลณะรองตลอดมา
ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๔ เพื่อความหวังดีของพวก
เกล้า ฯ จึงได้กราบทูลมาแล้วนั้น คิดว่าพวกเกล้า ฯ ว่าว่าพระบาทสมเด็จพระ
มหากรุณาให้พวกเกล้า ฯ ได้สนองพระเดชพระคุณเพื่อเป็นเกียรติยศแก่ตระกูล
ณะรองต่อไปด้วย.

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรดเกล้า ฯ.

(ลงนาม) พระยาทวีวัฒน์

Phya Rasada
พิก ณะรอง

การทูลเกล้าฯ ถวายแล้ว.

Phra Rattana Setthi.
คณกร รมการตระกูลณะรอง

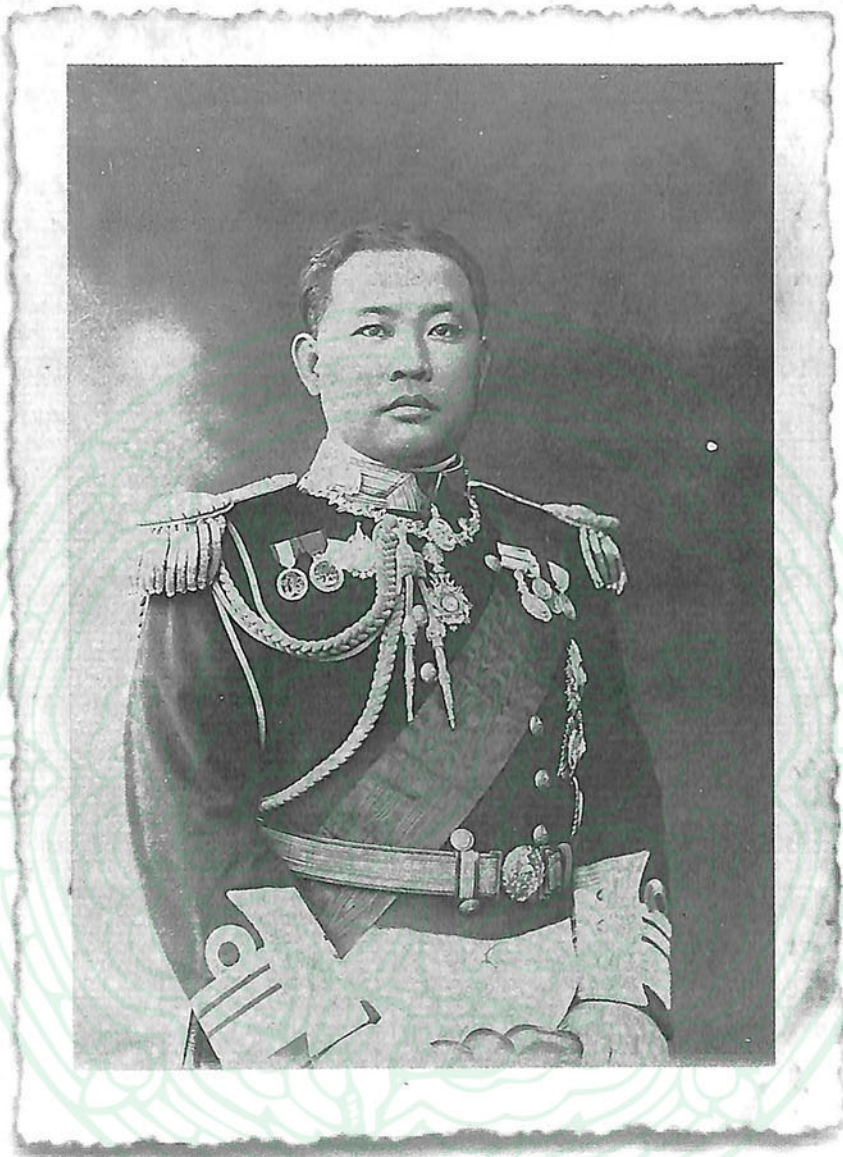
นามภรรยาซึ่งหมั้นหมั้นอยู่ ที่ ๓๔/๒๕๕๖ ที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ใจความว่า จะรักให้พระเถระสังฆ์ เป็นผู้มีอำนาจการกระทำความผิด และให้หลวงรรบ
สมัคร เป็นผู้มีอำนาจการกระทำความผิดในการกระทำความผิด

ทุกเกล้า ๆ ถวาย ๒๕/๕/๕๖ พระราชทานมา ๒๕/๕/๕๖
พระราชกระแสนี้ หมายเหตุ

๕๖๖๖ .

๒๕/๕/๕๖

ทวญ ๕๓๕-๕๙

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดีกระทรวงทหารเรือ

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๔๗๖

รัชกาลที่ ๘

ที่ ๓๕/๒๔๗๖
๑๖๗๕๗
แผนกบัญชีพล

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๒๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

แจ้งความไปยัง มหาเสวกเอก เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ
ด้วยกระทรวงมหาดไทย ได้ตั้งกำหนดการเสด็จพระราชดำเนิน
เสวยพระกระยาหารกลางวัน ณ มณฑลพายัพ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๖ มาให้
กระทรวงมหาดไทย และในกำหนดการนั้นมีว่า ให้เสด็จพระราชดำเนิน
มหาจักรีออกไปคอยรับเสด็จ ณ จังหวัดนครราชสีมา ในการเสด็จพระราช
ดำเนินครั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยจะจัดให้ นายพลเรือตรี
พระยาราชวังสัน เสนาธิการทหารเรือ เป็นผู้บัญชาการกระบวน
เรือเสด็จพระราชดำเนิน และให้ นายนาวาโท หลวงจรจบสมุทร
ซึ่งได้เคยประจำเรือพระที่นั่งมหาจักรีในตำแหน่งต้นเรืออยู่แล้ว
เป็นผู้บังคับการเรือพระที่นั่ง รับราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไป
ถ้ามีโอกาสนั้นสมควรขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบ
ฝ่าละอองธุลีพระบาท ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม.

นายพลเรือเอก เสนาธิการกระทรวงมหาดไทย

สิทธิผล พ.

ท.ท.

เรื่อง
เงินค่าใช้จ่ายในการเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต

โปรดเกล้าฯ ให้เสนอเสนาบดีสภาวันจันทร์ที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๔๗๑

สำเนาที่ ๕๔๑๐ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

วังวรดิศ

วันที่ ๒๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

แจ้งความมายัง ท่านเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ

๑, คอยเมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้า ฯ กรมพระ
นครสวรรค์วรพินิตจะเสด็จไปมณฑลพัทลุงพระองค์คราวนี้ ได้
ตรัสแก่ข้าพเจ้าขอให้ช่วยอำนวยความสะดวก เตรียมเสด็จ เลียบมณฑล
ภูเก็ต ซึ่งยังไม่สำเร็จบางเรื่องให้สำเร็จไปในเวลาพระองค์ตาม
เสด็จไม่อยู่ ขอให้เสียเวลา

๒, การที่ค้างอยู่เรื่องหนึ่ง คือประมาณเงินที่จะจ่ายใช้
ในการเสด็จเลียบมณฑล ข้าพเจ้าจึงใคร่เร่งเรียบเรียงประมาณ
กระทรวงการต่าง ๆ ซึ่งยังค้างอยู่ไต่มาครบ แล้วตรวจคัดตาม
ลักษณะซึ่งสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ ได้ทรงไว้ สำเร็จรวม
ยอดเงินซึ่งจะต้องจ่ายทุกกระทรวงเป็นเงิน ๑๔๔,๕๐๐ บาท
รายการแจ้งอยู่ในบัญชีหมายเลขที่ ๑ ซึ่งส่งมาพร้อมกับจดหมาย
ฉบับนี้

๓, ได้เทียบเงินประมาณใช้ในการเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ต
คราวนี้กับเงินที่จ่ายในคราวเสด็จเลียบมณฑลพายัพเมื่อ พ.ศ.
๒๔๖๕ เงินคราวนี้ค่ากว่า ๑,๑๐๖ บาท แจ้งอยู่ในบัญชีหมายเลข
ที่ ๒ ซึ่งส่งมาพร้อมกับจดหมายนี้

๔, เมื่อรวมได้บัญชีประมาณเสร็จแล้ว ข้าพเจ้าได้ทูล
ปรึกษาพระองค์เจ้าคุณโยคเกษม เสนาบดีกระทรวงพระคลัง ฯ
เชอวรสีห์แจ้งว่า เงินจ่ายในการเสด็จไปหัวเมืองนั้น กระทรวง

/ พระคลัง ฯ ถือเป็น

ถือเป็นคดี ดังนี้ คือ.

ก. ถ้าเสด็จเสวยมณฑล หรือเสด็จไปยังต่างประเทศ
จ่ายเงินแผ่นดินทั้งสิ้น

ข. ถ้าเสด็จประพาส จ่ายเงินแผ่นดินเฉพาะแต่เพื่อ
การก่อสร้างขึ้นเปลี่ยนแปลงการรับเสด็จ เสนอปลูกสร้างที่ประทับ
แรมตามระยะทางเป็นต้น ส่วนการใช้จ่ายในราชสำนัก จ่าย
เงินพระคลังข้างที่

ค. ถ้าเสด็จเที่ยงแรมพระราชนัดก ใช้จ่ายเงินพระคลังข้าง
ที่ทั้งสิ้น

ตามอธิบายของกระทรวงพระคลัง ฯ คังทรณนา เงิน
ที่จ่ายในการเสด็จเสวยมณฑลครั้งนี้ แม้เงินตามประมาณของ
กระทรวงวังก็ขอรับที่จะจ่ายเงินแผ่นดินทั้งสิ้น ข้าพเจ้าจึงมีจด
หมายฉบับนี้มาแจ้งเจ้าคุณ เพื่อให้ให้นำความขึ้นกราบบังคมทูล ฯ
ขอพระราชนัดกพระบรมราชานุญาติให้กระทรวงพระคลัง ฯ
จ่ายเงินตามประมาณ.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

(ลงพระนาม)

ดำรงราชานุภาพ.

บัญชีหมายเลข ๑

งบประมาณการเสด็จเยี่ยมมณฑลภูเก็ต

พ.ศ. ๒๔๗๑

๑. งบประมาณมหาดไทย

ค่าอาหารกะ ๒๐ วัน	เงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
ค่าเครื่องใช้ในการเลี้ยงอาหาร	
ค่าเครื่องใช้ในโรงครัว	
ค่าจ้างคนทำครัว รวม ๓ ประเภท	เงิน ๓,๐๐๐ , ,
ค่าสร้างพลับพลาและที่ประทับรอน	
ค่าแผ้วถางพื้นที่ดิน	
ค่าตกแต่งพลับพลาและที่ประทับรอนรวม ๓ ประเภท	เงิน ๕,๐๐๐ , ,
ค่าปลูกสร้างที่พักราชบริพาร	
ค่าเครื่องใช้ในที่พักราชบริพาร รวม ๒ ประเภท	เงิน ๖,๐๐๐ , ,
ค่าพาหนะสำหรับคน	
ค่าพาหนะสำหรับสิ่งของ	
ค่าจ้าง การวางวัดคนจากคนอาสา	
ค่าน้ำมันรถและเรือยนต์ที่ขี่มเขาใช้รวม ๔ ประเภท	เงิน ๖,๕๐๐ , ,
ค่าเครื่องใช้สำหรับโคมไฟ	
ค่าจ้างช่างไฟฟ้าและคนงาน รวม ๒ ประเภท	เงิน ๕,๐๐๐ , ,
ค่าพาหนะสำหรับบรรณานุกรมนำหินน้ำ	
ค่าจ้างคนตักและคนนำ	
ค่าถวญและพื้น รวม ๓ ประเภท	เงิน ๒,๕๐๐ , ,
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	เงิน ๓,๐๐๐ , ,
รวมงบประมาณทุกประเภท	เงิน ๔๕,๐๐๐ , ,

๒. งบประมาณพาณิชย์และคมนาคม

ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนรถไฟ	เงิน ๓๕,๐๐๐ บาท
ค่าใช้จ่ายสำหรับกระบวนรถยนต์	เงิน ๑๙,๐๐๐ , ,
ค่าการเลี้ยงดูในกระบวนรถไฟทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับ	เงิน ๑,๕๐๐ , ,
รวมงบประมาณ	เงิน ๕๕,๕๐๐ , ,

๓, ภัทรวททหรวรเหือ

ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ๑,๓๕๓ คั่น	เงิน ๕๖,๐๐๐ บาท
ค่าน้ำมันหยอดเครื่อง ๒๓,๒๖๕ ลิตร	เงิน ๙,๓๐๐ , ,
ค่าน้ำจืด ๙๙๕ คั่น	เงิน ๓๐๐ , ,
รวมกะประมาณ	เงิน ๖๖,๐๐๐ , ,

ภัทรวททววัง

เครื่องเสวยพระเครื่องชั้นไทย	เงิน ๑,๕๐๐ บาท
พระเครื่องชั้นฝรั่ง	เงิน ๔,๒๐๐ , ,
ค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าพนักงานออกไปเตรียม การรับเสด็จลงนาและอยู่ตลอดจนเสด็จ กลับ ประมาณ ๕๐ วัน	เงิน ๒,๕๐๐ , ,
ควรระวางบรรทุกพาหนะ ค่าโดยสารรถไฟ สำหรับกระบวนลงนา	เงิน ๓,๐๐๐ , ,
ค่าใช้สอยเบ็ดเตล็ดตลอดจนค่าพาหนะและ ค่าแรงกลีตามระยะทาง เมื่อจำเป็นของจริง	เงิน ๒,๘๐๐ , ,
รวมกะประมาณ	เงิน ๑๔,๐๐๐ , ,
รวมงบประมาณทุกภัทรวทท	เงิน ๑๘๕,๕๐๐ บาท

บัญชีหมายเลขที่ ๒

เทียบยอดเงินงบประมาณการเสด็จ เลียบมณฑลพายัพ พ.ศ. ๒๔๖๕

กับการเสด็จ เลียบมณฑลภูเก็ต พ.ศ. ๒๔๖๕

	การรวมมณฑลพายัพ	การรวมมณฑลภูเก็ต
กระทรวงมหาดไทย	๑๐๕,๓๐๕	๔๕,๐๐๐
กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม	๓๒,๕๕๘	๕๕,๕๐๐
กระทรวงกลาโหม	๒๑,๘๐๐	—
กระทรวงทหารเรือ	—	๖๖,๐๐๐
กระทรวงวัง	๒๐,๓๔๓ ก.	๑๔,๐๐๐
กระทรวงธรรมการ	๑,๒๐๐ ข.	—
รวม	๑๘๐,๖๐๖	๑๘๐,๕๐๐

ประมาณเงินเสด็จ เลียบมณฑลภูเก็ต—
น้อยกว่าเงินเสด็จ เลียบมณฑลพายัพ

๑,๑๐๖ บาท

หมายเหตุ

ก. เมื่อคราวเสด็จ เลียบมณฑลพายัพ การประมาณเงินมีความลำบาก
ที่พยายามจะมีให้ทองไขเงินแผ่นดิน เงินลงไว้ในงบประมาณเป็นเงินแสนบาท
ด้วยเป็นสมัยคุลกาฬ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จ่ายเงินพระคลัง
ข้างที่ในราชการบางอย่าง ยอดเงินกระทรวงวัง ๒๐,๓๔๓ บาท รวมเป็น
ค่าเครื่องเสวยพระเครื่องคันทิไทยพระเครื่องคันทอง ได้แยกจ่ายเงินพระ
คลังข้างที่ กับค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าโดยสารรถไฟ ค่าระวางบรรทุกของเจ้าหน้าที่
งานกระทรวงวัง ตลอดจนการใช้สอยเบ็ดเตล็ด ได้แยกจ่ายในงบประมาณ

กระทรวงวังต่างหากจากเงินงบประมาณประจำปีแสนบาท

๗. ในคราวเสด็จเลียบมณฑลพายัพ ยอดเงินรายกระทรวง
ธรรมดา ๑,๒๐๐ บาท ปรากฏเป็นค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าโดยสารรถไฟ
การะวางบรรทุกของ เจาพนักงานแผนกกรมสังฆการี ได้แยกจ่าย
ในงบประมาณกระทรวงธรรมดาต่างหากจากเงินงบประมาณประจำ
ปีแสนบาท

เมื่อได้ตัดยอดเงินรายกระทรวงวังและกระทรวงธรรมดา
ออกแล้ว ยอดเงินที่คงจ่ายมีเพียง ๓ กระทรวง คือ

กระทรวงมหาดไทย	๑๐๕,๓๐๕ บาท
กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม	๓๒,๕๕๘ , ,
กระทรวงกลาโหม	๒๑,๘๐๐ , ,
รวม	<u>๑๖๔,๐๖๓ บาท</u>

เป็นอันว่าในการเสด็จเลียบมณฑลพายัพจ่ายสูงกว่างบประมาณ
ประจำปีแสนบาท เงิน ๖๔,๐๖๓ บาท และได้รับพระราชทานพระ
บรมราชานุญาตแล้วโดยหนังสือกรมราชเลขาธิการที่ ๑๑๓/๓๔๔๐
ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๕

สงวน ๑/ค

๒๔๖๕

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๔๗๑

รัชกาลที่ ๖๖๗๖

ร.๓ ๔๕ ค

กระทรวงวัง

วันที่ ๑๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๑

ล มหาเสวกตรี หม่อมเจ้าคำวาทคำรงค์

เลขาธิการ

กระทรวงวังได้มีหนังสือทูลเกล้า ฯ ถวาย ร่างหมาย
รเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลภูเก็ต ฉบับหนึ่ง
ร/๓๔๕๔ ลงวันที่ ๔ เดือนนี้ แล้วยุส่งหนังสือได้นำไป
บรรณเลขานุการในพระองค์ เป็นการติดไป บัดนี้
เนื่องบรรณเลขานุการในพระองค์ได้ดำเนินกระแสดพระบรม
ราชโองการว่า โปรดเกล้า ฯ แล้ว ฉะนั้นจึงขอถวาย
เรื่องนี้มาเพื่อทางกรมราชเลขาธิการจะได้ทราบไว้
เพื่อได้นำความกราบบังคมทูล มหาเสวกเอก เจ้าพระยา
ราชเลขาธิการ ทราบ

การนี้ควรแล้วแต่จะโปรด

มหาเสวกตรี Mr. N. N. N.

(สำเนา)

ที่ ๗๓/๓๔๕๔
แผนกพระราชพิธี

กระทรวงวัง

วันที่ ๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

ขอเคาะฆ้องของขลุ่ยพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานร่างหมายการเสด็จพระราช
ดำเนินเสวยมณฑลภูเก็ท ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย
ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

วันเสด็จพระราชดำเนินที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดนั้น
ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานสอยโทรหลวงแล้ว โทรแจ้งว่าวันที่ ๒๔
มกราคม ทั้งแต่เวลาเช้า จนถึง ๔ นาฬิกา ๑๓ นาที เป็นศุภมงคล
พระฤกษ์ จึงจะได้นำใส่เกล้าใส่กระหม่อมสั่งเจ้าหน้าที่หมายสั่งมหาดเล็ก
หลวงรักษาเทียบราชสัการะน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายทรงจุทกราย
ถวายบังคมลาพระบรมอัฐิสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระบรม-
ราชินี ขัตติราชกาล ในการเสด็จพระราชดำเนินออกนอกพระราชธานี
ครั้นเวลา ๔ นาฬิกา ๑๐ นาที ขอพระราชทานกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ
ประทับรถพระที่นั่งออกจากพระราชวังดุสิต

ที่สถานีจิตรลดา จะได้รับพระราชทานเชิญพระพุทธปฏิมากร
ชัยวัฒน์ไปประดิษฐาน ทอดเครื่องนมัสการ และ พระแท่นทรงกราบ
๒ ที่ กับนิมนต์พระสงฆ์วัคเบญจรมหัทธัร ๑๐ รูป สวดชัยมงคลคาถา
เวลารถไฟพระที่นั่งเคลื่อนจากสถานี

อนึ่ง ในระหว่างที่สมุหพระราชพิธีตามเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้
ขอพระราชทานให้ เสวกโท พระยาประสานพิชัยกร ทำการในหน้าที่สมุห
พระราชพิธี และ รองเสวกเอก พระจันทราทิศย์ทำการแทนเจ้ากรมกรม
สนมพลเรือนกว่าจะเสด็จพระราชดำเนินกลับ

ทั้งนี้ การจะควรประการใดแล้วแต่จะทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม ถ้าเป็นที่ชอบด้วยพระบรมราชประสงค์แล้วจะไ้รับพระ
ราชทานสั่งการ.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า เจ้าพระยาวรวงศา

กันทรวิชัย. คค
สิทธิ. ทาน

กำหนดหน้าที่บังคับบัญชา

๑๖๑

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๑

รับที่ ๖๓๕๖

๑๖๓๕๖

ค ๑๕๐/๓๕๓๓

กระทรวงวัง

วันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๓๑

ทูล มหาเสวกตรี หม่อมเจ้าคำวิศคำวงศ์

ผู้ช่วยราชเลขาธิการ

กระทรวงวังขอสงวนคำสั่ง-เรื่องกำหนดหน้าที่บังคับบัญชา
ในการเสด็จพระภคินีเสด็จมเหสีเสด็จกษัตริย์
สืบนี้ , ฉะบับ

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

มหาเสวกตรี

พระยาราชเสนา

ปลัดทูลฉลอง

ยาใจ.พิมพ์
อิน.ทาน

คำสั่งที่ ๕๗/๒๕๓๑

เรื่องกำหนดหน้าที่บังคับบัญชา
ในการเสกษาระราชดำเนิรเลียบ
มณฑลภูเก็ต

กรมบัญชาการกระทรวงวัง

วันที่ ๑๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๑

ในการเสกษาระราชดำเนิรเลียบมณฑลภูเก็ต ความ
ราชการกำหนดกระยะทางที่ใดส่งให้ทราบแล้วนั้น กระทรวงวังได้
รวบรวมบัญชีจำนวนและรายงานผู้ใดมีหน้าที่ในการเสกษาระราชดำ
เนิรครั้งนี้ขึ้นทุกเขต ๑. ถวาย ไปพลเขต ๑. แล้ว ความบัญชี
กษัตริย์คำสั่งนี้

เพราะฉะนั้นในการเสกษาระราชดำเนิรคราวนี้ให้

๑. มหาเสวกตรี พระยาเทวาริราช เป็นกรมวัง
ผู้ใหญ่ประจำไปในกระบวนหลวง มีอำนาจทำความคิดตักเตือนเจ้า
หน้าที่ทุกเขต และหมายสั่งราชการที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่กระทรวงวัง
ได้ทั่วไป

๒. มหาเสวกตรี พระยาบริหารราชวานร เป็นผู้
กำกับกระบวนล่วงหน้า และเมื่อเสกษาระราชดำเนิรกลับแล้ว
ให้ช่วยเป็นธุระส่งกระบวนเจ้าพนักงานต่าง ๆ ที่ตกค้างอยู่กับ
กรุงเทพ ฯ ด้วยร่นกว่าจะเสร็จ

๓. ผู้ที่ระครองโดยเสกษ ๑. ในกระบวนหลวง ถ้าจะ
ต้องการส่งรองมหาดวังหน้าไปก่อนก็ได้ แต่ต้องพึงเข้าใจว่าของ

ที่จะส่งไปต่างประเทศนี้ จะไม่มีโอกาสได้ใช้ที่จังหวัดสงขลา เพราะว่าจะชน
ไปลงเรือที่ท่าสงขลาเสีย ถ้าผู้ใดมีประสงค์จะส่งไปต่างประเทศ ให้นำ
ไปมอบที่กรมมหาดไทยที่กรุงเทพฯ หรือที่กระทรวงมหาดไทย วันที่ ๒๒ มกราคมนี้

๔- บรรดาของที่ติดภาษีอากรในระหว่างเดินทางขึ้นแก่
กรุงเทพฯ ถึงสงขลา และในระหว่างที่ประทับแรมที่สงขลาซึ่งจะต้องติดตัว
ไปในกระบวนเสด็จนั้น ให้นำไปบรรจุในรถบรรดาที่ส่งกรมรถไฟจะ
ยกเทียบไว้ที่สถานีสงขลาโดยที่เข้าวันที่ ๒๓ เดือนนี้ตลอดวัน.

เจ้าพระยาวรวงศา

เสนาบดี

ตำแหน่งผู้แทน

อินทรี

กรมวัง. ท.

สิทธิ. ท.

จำนวนผู้เสียภาษีโดยเฉลี่ยพระราชกำหนดแก้ไข

มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

กระทรวงหลวง

รายการ	จำนวนชั้นราชการ						รวม	หมายเหตุ
	พิเศษ	๑	๒	๓	๔	๕		
พระราชวัง	๒					๑	๓	
ราชการฝ่ายใน		๓	๔			๑	๘	
แผนกบังคับการเวรศักดิ์				๑			๑	
แผนกของพระบรมมหาราชวัง			๑	๑		๑	๓	
แผนกมหาดเล็กเครื่องเครื่อง			๑	๑		๑	๓	
แผนกมหาดเล็กสืบเสาะพระบรมราชโองการ			๑	๑			๒	
แผนกคลังวรรณคดี			๑	๑	๑		๓	
แผนกของพระเครื่องทันตแพทย์				๑	๑		๒	
แผนกตำรวจและพระราชพิธีมหาดเล็ก			๑	๑			๒	
แผนกผู้ตรวจ					๑		๑	
แผนกของพระเครื่องทันตแพทย์			๑		๑		๒	
แผนกมหาดเล็กเวรคืน		๑		๑	๑		๓	
แผนกกรมวัง		๑			๑		๒	
แผนกพระตำรวจหลวง			๑			๑	๒	
แผนกภูษามาตร				๑			๑	
แผนกพระแสงทนต์				๑			๑	
แผนกพระราชอุทิศ				๑			๑	
แผนกแพทย์	๑			๑	๑	๑	๓	
แผนกราชเลขาธิการ			๑	๑		๑	๓	
แผนกราชเลขาธิการในพระองค์	๑			๑		๑	๓	
แผนกราชองค์รักษ์	๑		๑			๑	๓	
รวม	๕	๕	๒๔	๒๓	๑๔	๒๑	๘๖	

ภ. ๐๐๑ ทวญ ๑๓ / ๑๑

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุประภาท

ภ. สบ ๒๐.๑ / ๑๐๙

หม่อมเจ้าการวิก จักรพันธุ์
โอรสในพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุพงษ์จักรพรรดิ
และหม่อมไป๋

- - -

กระบวนหลวง

เลขที่	ราชบริพาร	ชั้นอาหฺาร	หมายเหตุ
	<u>พระวรวงศ์</u>		
๑	พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิระสิทธิ์สุพรรณภาณุ ^{๒๔} นิสิต		ภักตเชิน •
๒	หม่อมเจ้าการะวิณ <u>ราชบริพารฝ่ายใน</u>	นิสิต	
๑	ท้าวสมศักดิ์	•	คนใช้ •
๒	หม่อมหลวงทอง ไชยรักษ์ นอญรยา	•	คนใช้ •
๓	หม่อมราชวงศ์ วิสุทธิพันธ์ เทวกุล นอญรยา ^{๒๔}	•	
๔	นางจันท	๒	คนใช้ •
๕	นางเสม	๒	
๖	นางรองนิค	๒	
๗	นางธาวทองคำ	๒	
๘	นางไธว	๒	
	<u>แม่กองฝ่ายการเวท</u>		
๑	ว่าที่รองเสวกตรี เทนม วิสุธรรม	๓	
	<u>แม่กองพระบรมม</u>		
๑	เสวกตรี นางจาง	๒	คนใช้ •
๒	รองเสวกโท นายรองนิค <u>แม่กองมหาดเล็กทั้งเครื่อง</u>	๓	
๑	เสวกตรี นายจาเรศ	๒	คนใช้ •
๒	รองเสวกเอก นายนิค คุ้มพร	๓	
๓	รองเสวกโท นายรองนิค	๓	

กระบวนหลวง

เลขที่	ราชบริพาร	ชั้นอาหาร	หมายเหตุ
๔	รองเสวกโท นามรองบำเรอกรมมราช	๓	
๕	รองเสวกตรี เป้า เอมกัมภี	๓	
๖	ว่าที่รองเสวกตรี อเนก จารุบุตร	๓	
	<u>แม่กองเสวกเล็กสมเด็จพระบรมราชาธิราช</u>		
๑	เสวกตรี พินิจมานพวิเศษ	๒	
	<u>แม่กองเสวกกลางกรมมราช</u>		
๑	เสวกตรี นามจันท	๒	
๒	รองเสวกตรี ชาม บุญทอง	๓	
๓	ว่าที่รองเสวกตรี เร่ง มานกานนท์	๓	
๔	ว่าที่รองเสวกตรี สมบุญ เปรมจิต	๓	
๕	โสมการไกรราโท ชุ่ม บรรณานันท์	๔	
๖	โสมการไกรราโท สักขม บรรณานันท์	๔	
	<u>แม่กองเสวกกรมมราช</u>		
๑	ว่าที่รองเสวกตรี สวัสดิ์ จารุบุตร	๓	
๒	นามธานี	๔	
๓	นามเพ็ญ	๔	
๔	นามจัน	๔	
	<u>แม่กองเสวกกรมมราชและพระราชนิพนธ์</u>		
๑	เสวกตรี พระอุดมวิเศษ	๒	
๒	ว่าที่รองเสวกตรี วิท กรมมราช	๓	
๓	ว่าที่รองเสวกตรี สม ศรีเรือง	๓	

ทวญ ๑๔๘-๓๕
หม่อมราชวงศ์พันธุ์ทิพย์ (ปวิพัตร) เทวกุล

ภอ ๐๐๓ ทวญ ๖๔

หม่อมหลวงคลอง ไชยพันธ์
ราชบริพารฝ่ายใน

กระบวนหลวง

เลขที่	ราชบริพาร	ชั้นอาหาร	หมายเหตุ
	<u>แผนกวิเทศ</u>		
๑	นายเปื้อน	๔	
	<u>แผนกห้องพระเครื่องทันไทย</u>		
๑	หม่อมแก้ว ทองใหญ่ ฉลอปุชา	๒	
๒	นาง(หญิง)สนิทสุขุม	๒	
๓	นางอนันต์ นิตะทิ	๒	
๔	นายฉวน แสงใส	๔	
๕	นายแสง บุญสมฤทธิ์	๔	
	<u>แผนกมหาดเล็กเวรฉัตร</u>		
๑	มหาเสวกศรี พระยาไพฑธย์เทพ	๑	กนใช้
๒	รองเสวกเอก เสด็จวิมลรัตน	๓	
๓	พันเจ้าเกล้ารา วรณ สุวรรณ	๔	
๔	นายวิภา พันธุ์	๔	
	<u>แผนกกรมวัง</u>		
๑	มหาเสวกศรี พระยาไพฑธย์เทพ	๑	กนใช้
๒	เสวกศรี พันธุ์วิมลรัตน	๒	
๓	เสวกศรี พันธุ์วิมลรัตน	๒	
๔	เจ้าคุณนายน แสง วิมลรัตน	๔	
๕	เจ้าคุณนายน เสง น้อยประสาธ	๔	

กระบวนหลวง

เลขที่	ราชบริพาร	ชั้นอาหาร	หมายเหตุ
	<u>แบบกระทรวงมหาดวง</u>		
๑	ขุนการวอเอก พระนิมิตรเทศ	๒	คนใช้ ๒
๒	ขุนการวอเอก พระศิริมณฑรเทศ	๒	
๓	ขุนการวอโท พระนิมิตรเทศ	๒	
๔	ขุนการวอโท พระกรมมณิวิโรจน์	๒	
	<u>แบบกรมมณิวิโรจน์</u>		
๑	ว่าที่รองเสวกตรี ขุนนิมิตรเทศ	๓	
๒	ว่าที่รองเสวกตรี ขุนศิริมณฑรเทศ	๓	
๓	ว่าที่รองเสวกตรี ขุนวิจิตรมณฑรเทศ	๓	
	<u>แบบกรมมณิวิโรจน์</u>		
๑	รองเสวกตรี หลวงนิมิตรเทศ	๓	
	<u>แบบกรมมณิวิโรจน์</u>		
๑	รองเสวกตรี ขุนวิจิตรมณฑรเทศ	๓	
	<u>แบบกรมมณิวิโรจน์</u>		
๑	นายทองเวียนกี ^{๒๖} เสนอ: เจ้านายกรมมณิวิโรจน์	พิเศษ	มหาดเล็ก ๑
๒	นายร้อยโท ทานสุวิทย์เสน	๓	
๓	จ่านายสิบ แรม สงวนวิทย์	๔	
๔	พลทหาร	๔	

ระบบหลวง

เลขที่	ราชบริพาร	ชั้นอาหาร	หมายเหตุ
	<u>แบบการเสวยอาหาร</u>		
๑	เสวยที่หลวงพิพิธภัณฑสถาน	๑	คนใช้ ๑
๒	รองเสวยนอก หลวงวังหน้าวังหลัง	๓	
๓	รองเสวยที่ ศูนย์นิทรรศการ	๓	
	<u>แบบการเสวยอาหารในพระองค์</u>		
๑	นายพันโท พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น อภัยนเรศราชประสิทธิ์	พิเศษ	มหาดเล็ก
๒	รองเสวยนอก หลวงดำรงฤทธิ์เรศ	๓	คนใช้ ๑
	<u>แบบการของที่รัก</u>		
๑	นายพันโท หม่อมเจ้าอมรวิทย์	พิเศษ	มหาดเล็ก
๒	นายพันโท พระพิริยบาลมงคล	๒	
๓	นายพันเอก พระวิมลเมฆาภ	๒	คนใช้ ๑
๔	นายพันโท หลวงวิภาวิตร	๒	
๕	นายพันโท หลวงพิทักษ์กิจไวย	๒	

ภ. 001 ทวญ ๑๓ / ๘๗
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์

ภอ. ๐๐๓ ทวญ ๖๙
หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์ ไชยันต์

**ใบประท้วงไม่ไว้วางใจในหน้าที่
ในการพิจารณาร่างแก้ไขกฎหมายไทย พ.ศ. ๒๕๓๖**

กองทัพอากาศ

หม่อมเจ้าอมรวิทย์

หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์

ห้องที่ ๑ เลขที่ ๔๔

กรมตำรวจนครบาล

.. .. ๔๕

พระองค์เจ้าวิจิตรศักดิ์สุประภาศ

หม่อมเจ้าการะเวก

.. .. ๔๖

ข้าวงศีก

นางสาวทองคำ

นางสาว

.. .. ๔๗

หม่อมหลวงทอง ไร่เย็นต์ อนุชญา

หม่อมราชวงศ์ โสภณิณี เพ็ญศรีอนุชญา

.. .. ๔๘

นางจำนงค์

นางเสนา

นางรอง

.. .. ๔๙

หม่อมแก้ว ทองใหญ่ อนุชญา

นางสมใจ อนุชญา

น้องใน ๑ เสด็จที่ ๓๓
ขุนตำรวจเอก พระอินทรเทพ
ขุนตำรวจเอก พระอินทรเทพ
ขุนตำรวจโท พระอินทรเทพ
ขุนตำรวจโท พระพรหมมณีวิโรจน์

.. .. ๔๑
มหาเสวกตรี พระยาไพฑธมภ์เทพ
รองเสวกเอก หลวงอินทรวิโรจน์
โสมจำเริญตรา วรรณ สุวรรณวิทย์
นายปรีดา กับจ้าว

.. .. ๔๒
มหาเสวกตรี พระยาเพชรวิสาร
เสวกตรี พันโทวิโรจน์
เสวกตรี พันโทวิโรจน์
จำเริญนาม นาย วรรณวิทย์
จำเริญนาม เจ้า น้อยประสาร

น้องใน ๒ เสด็จที่ ๔๓
เสวกตรี หลวงพิทักษ์วิสาร
รองเสวกเอก หลวงวิเศษวิเศษ
รองเสวกเอก หลวงดำรงวิเศษ
รองเสวกตรี ขุนอินทรวิเศษ

.. .. ๔๔
นายอินทร์ ขุนเทพ
นายรองอิน
นายรองบำเรอภรรยา
รองเสวกตรี เป้า เขมณัฏ
ว่าที่รองเสวกตรี ณพน จารุบุตร

- ๑ -

บัญชีที่ ๒ ตอนที่ ๑๑	นายจันท
	นายรองสม
	ว่าที่รองเสนาบดี เทพ ขุนวิจิตร
.. .. ๑๒	เสนาบดี พระยาศรีสุริยราช
	ว่าที่รองเสนาบดี วิท กรมขุน
	ว่าที่รองเสนาบดี ขุน ศรีเวียง
๑๓ .. ๑๔	นายจันท
	นายจันท
	พลโทจันท
.. .. ๑๕	นายจันท พระยาศรีสุริยราช
	นายจันท พระยาศรีสุริยราช
	นายจันท พระยาศรีสุริยราช
	นายจันท พระยาศรีสุริยราช
.. .. ๑๖	นายจันท นาย ขุนวิจิตร
	จันท นาย ขุนวิจิตร
	นายจันท
.. .. ๑๗	รองเสนาบดี นาย ขุนวิจิตร
	รองเสนาบดี ขุนวิจิตร
	ว่าที่รองเสนาบดี ขุนวิจิตร
	ว่าที่รองเสนาบดี ขุนวิจิตร
	ว่าที่รองเสนาบดี ขุนวิจิตร

- ๒ -

บัญชีที่ ๒ ตอนที่ ๑๘	สำนักงานคลังราชการ
	สำนักงานคลังนอก
.. .. ๑๐๐	สำนักงานคลังพระเครื่องกันไทย
.. .. ๑๐๑	สำนักงานคลังพระเครื่องกันฝรั่ง

๔๔

กรมราชเลขาธิการ
วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๑

รัชกาลที่ ๑๕๑

ที่ ๑๕๔/๓๕๔

กระทรวงวัง

วันที่ ๒๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ทูล มหาเสวกตรี หม่อมเจ้าคำรณศิริ

ผู้ช่วยราชเลขาธิการ

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมมณฑลภูเก็ตคราวนี้
กระทรวงวังขอถวายบัตรรับประทานในรถไฟมาสำหรับแจกแก่ผู้ที่จะ
โดยเสด็จพระราชดำเนินในกระบวนหลวง คือ ชั้นหนึ่ง ๑. ชั้นสอง
๒. ชั้นสาม ๑. รวม ๔ ฉะนั้น พร้อมด้วยบัตรขึ้นรถรับประทานและ
แผนที่แสดงที่อยู่ในรถไฟ.

แล้วแต่จะโปรด

มหาเสวกตรี

ปลัดทูลฉลอง

ประสาร พิมพ์

งาน

ระยะเวลาเสด็จเลียบมณฑลภูเก็ตโดยย่อ

ตอนต้น,รถไฟ

- วันที่ ๒๔ มกราคม เวลา ๘.๓๐ น. รถพระที่นั่งขึ้นจากสถานีรถไฟ
นคร ให้ทางตลอดคืน
- วันที่ ๒๕ มกราคม เวลา ๘.๓๐ น. รถพระที่นั่งถึงสถานีรถไฟชุม ประ
ศาสณว เสด็จประทับที่พระตำ
หนักณอนกาท
- วันที่ ๒๖ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จตรวจศาลา เมืองศรี
เวลา ๑๖.๐๐ น. ประสาทโรงหอมาและโรง
เรียน
- วันที่ ๒๗ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จตรวจอำเภอกันตัง
เวลา ๑๘.๓๐ น. เสด็จทรงประทับเรือพระที่นั่ง
มหาจักรี
- วันที่ ๒๘ มกราคม เวลา ๑๗.๓๐ น. เรือพระที่นั่งถึงอำเภอรณง
- วันที่ ๒๙ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. ประสาทลำน้ำปากกัน เสด็จขึ้น
จังหวัดรณง
- เวลา ๑๖.๓๐ น. ประสาทบนน้ำรณง
- วันที่ ๓๐ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จทอดผ้าขาวาราชการ
และพลคาเผ่า
- เวลา ๑๖.๐๐ น. เสด็จทรงประทับเรือพระที่นั่ง
ใช้จักรจากอำเภอรณงไปภูเก็ต
- วันที่ ๓๑ มกราคม เวลา ๑๐.๐๐ น. เรือพระที่นั่งถึงอำเภภูเก็ต
เวลา ๒๑.๐๐ น. ทอดพระเนตรโคมไฟ
- วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๑.๐๐ น. เสด็จตรวจศาลาภิรมยาด
เวลา ๑๕.๓๐ น. เสด็จวัดโหลทวิหาร
- วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จโรงเรียน
เวลา ๑๖.๐๐ น. เสด็จอาวราไว
- วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๑.๐๐ น. ทอดพระเนตรการค้าเหมืองแร่
เวลา ๒๐.๐๐ น. เสวยพระกระยาหาร
ณศาลาภิรมยาด
- วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๘.๓๐ น. ทอดพระเนตรการค้าเหมืองแร่
ประสาสนักก
- เวลา ๑๘.๐๐ น. เสด็จกลับที่ประทับ

ตอนกลาง

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๕.๐๐ น. ทอดพระเนตรการท่าเหมืองตาม
และเหมืองปล่อง

เวลา ๑๕.๓๐ น. ทอดพระเนตรเทรนนิส
วาง

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์

วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จฯ ทอดพระเนตร
เวลาบ่าย เสด็จฯ ทรงประทับแรมในเรือพระ
ที่นั่งที่เกาะปันหยี ๑ ราตรี

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. ทอดพระเนตรการแข่งเรือที่เกาะ
ปันหยี

เวลาบ่าย เสด็จฯ ทรงประทับแรมในเรือพระ
ที่นั่งใช้เรือไปเกาะลิบง

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จฯ จากเกาะลิบงไปขึ้นท่ารถไฟ
กันตัง ประทับพระตำหนักบนดอย

ตอนปลาย

เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จฯ ประพาสสระพังแก้วกลับ

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ เวลา ๘.๓๐ น. ประพาสถ้ำเขาปินะ

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จฯ จากตรัง ขึ้นเข้ากรุงเทพฯ

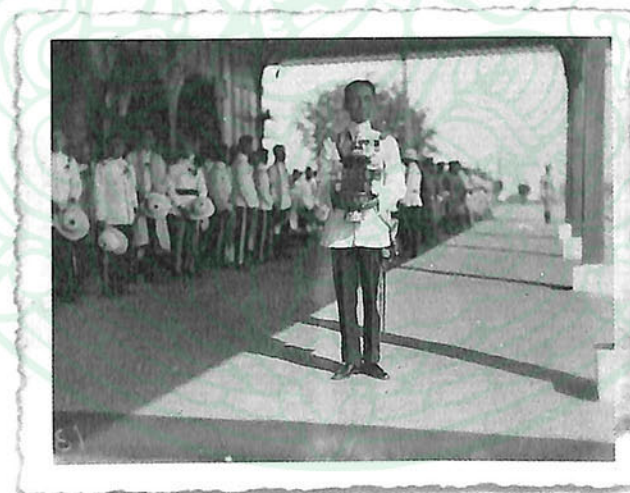
เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดตรัง

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๑๖

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
เสด็จฯ ถึงสถานีรถไฟ จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๑๖

หม่อมเจ้าสฤษดิเดช ชยางกูร สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
เฝ้าฯ รับเสด็จที่สถานีรถไฟ จังหวัดพัทลุง

ที่ ๑/๒๔๗๑

สมเด็จพระราชพิธี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่
ชาวทูลละของสุลต่าน

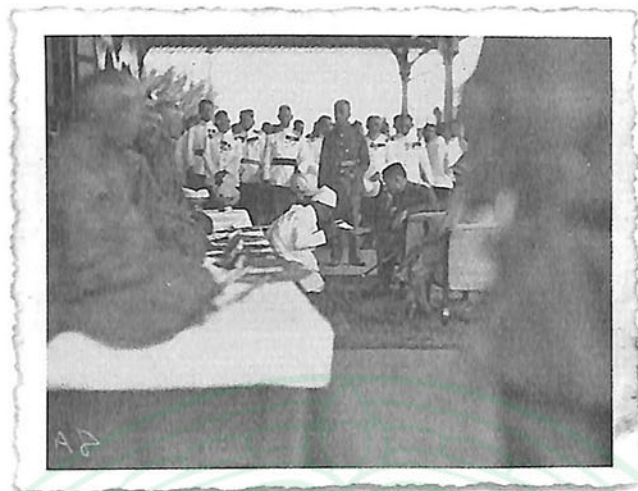
วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา รถไฟ
พระที่นั่งถึงสถานีพัทลุง สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตเฝ้า ฯ กราบบังคมทูลพระกรุณา
เชิญเสด็จเสวยพระกระยาหาร

เวลา ๑๐ นาฬิกา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งจากสถานีพัทลุงประพาสถ้ำ
คูหาสวรรค์แล้ว เสด็จไปตำบลช่อง จังหวัดตรัง บัญชาการจังหวัดน้อมเกล้าฯ
ถวายพระแสงราชศัสตรา ประพาสธาร เสด็จพระกระยาหารและประทับร้อน
ที่พลับพลาธารหทัยสำราญแล้ว เวลา ๑๖ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งออกจาก
ช่อง เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกาถึงเมืองตรัง เสด็จเครื่องว้างและพระกระยาหาร
ที่ ฯ ประทับแรมค้างคืนณอนาถ

หน้าที่กรมวัง, ตำรวจ รับรองและรักษาราชการเวลารถไฟพระที่นั่ง
หยุดที่สถานี.

หน้าที่มหาดเล็กหลวง จัดรูปเทียนน้อมเกล้า ฯ ถวายพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงสักการ
พระปฐมเจดีย์และพระร่วงโรจนฤทธิ์ เมื่อรถไฟพระที่นั่งหยุดที่สถานีนครปฐม
และเตรียมเสวยที่นั้งตามเสด็จประพาสถ้ำ

หน้าที่ตำรวจ ผดุงเปลี่ยนกันอยู่ยามที่รถของพระโรงทั้งแก่ปฐมยาม
ไปจนครบ ๑๐ ชั่วโมง

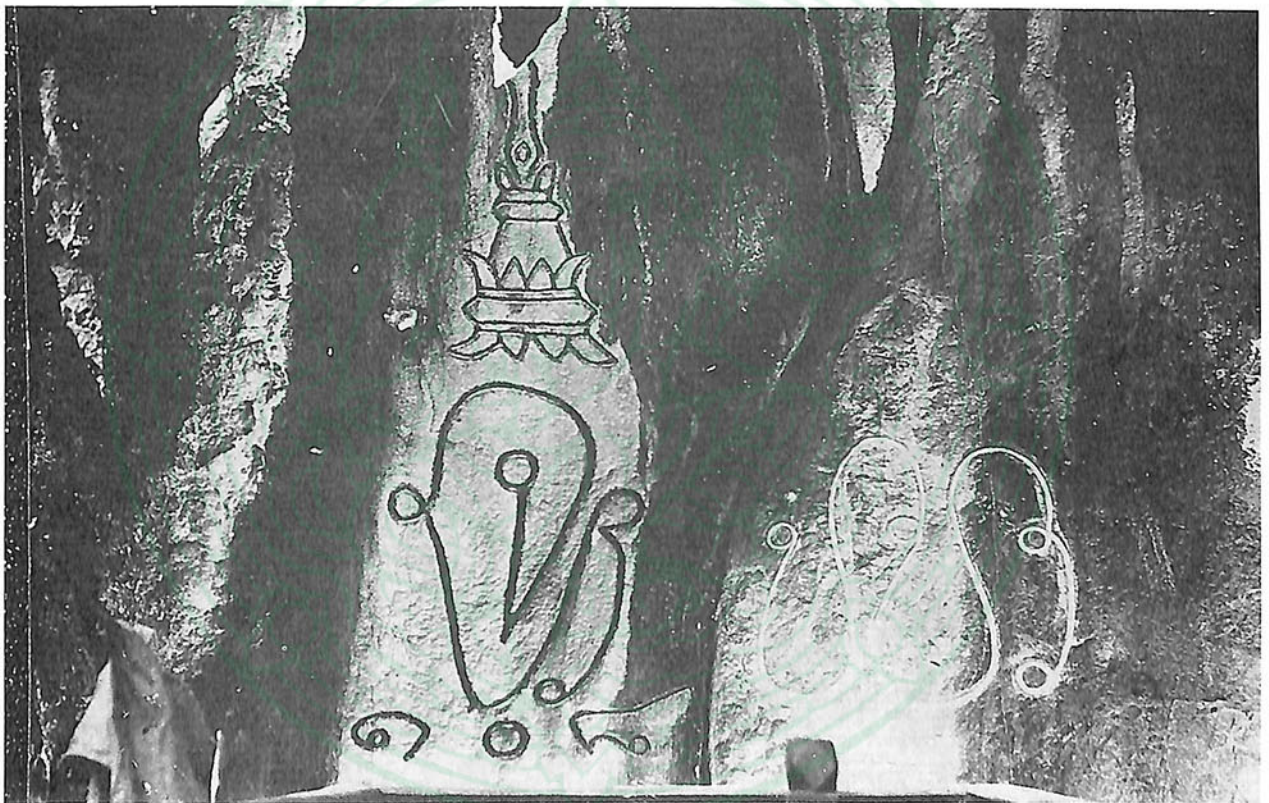
ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๑๔

พราหมณ์ถวายน้ำสังข์ แก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
ในคราวเสด็จฯ ถึงสถานีรถไฟ จังหวัดพัทลุง

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๑๓

ประพาสถ้ำคูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๔

พระปรมาภิไธยย่อของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ถ้ำคูหาสวรรค์

๔ จมื่นสิริวัจร์รักษ์
จมนามานทนิษฐ์
พระอินทร เทพ
ราชองครักษ์

๖ นายเจ้าเวศ
มหาดเล็กเวร
มหาดเล็กเวร
ราชองครักษ์

๓ นายจำเอน
นางจำเอน
หลวงศิริกรราชสาส์น
นางเสนีย์

๔ นางรองชิต
นายรองสนิท
พระศิริเวทเทว เทพ
พระ รหมณีวัจร์

รศ. ๖
พระศิริเวทเทว เทพ
พระ รหมณีวัจร์
ภูษามาลา
ภูษามาลา
มณฑลเล็ก

นอกทวนนี้โปรดไฟ ส่วนของโปรดบรรทุก

กระทรวงวัง

พระสุทนต์กราช ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๔๐

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
เสด็จฯ ถึงจังหวัดตรัง เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๔๑

ราษฎรจังหวัดตรัง เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิด

ที่ ๒/๒๔๗๑

สมุหพระราชพิธี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูล
ละอองธุลีพระบาท

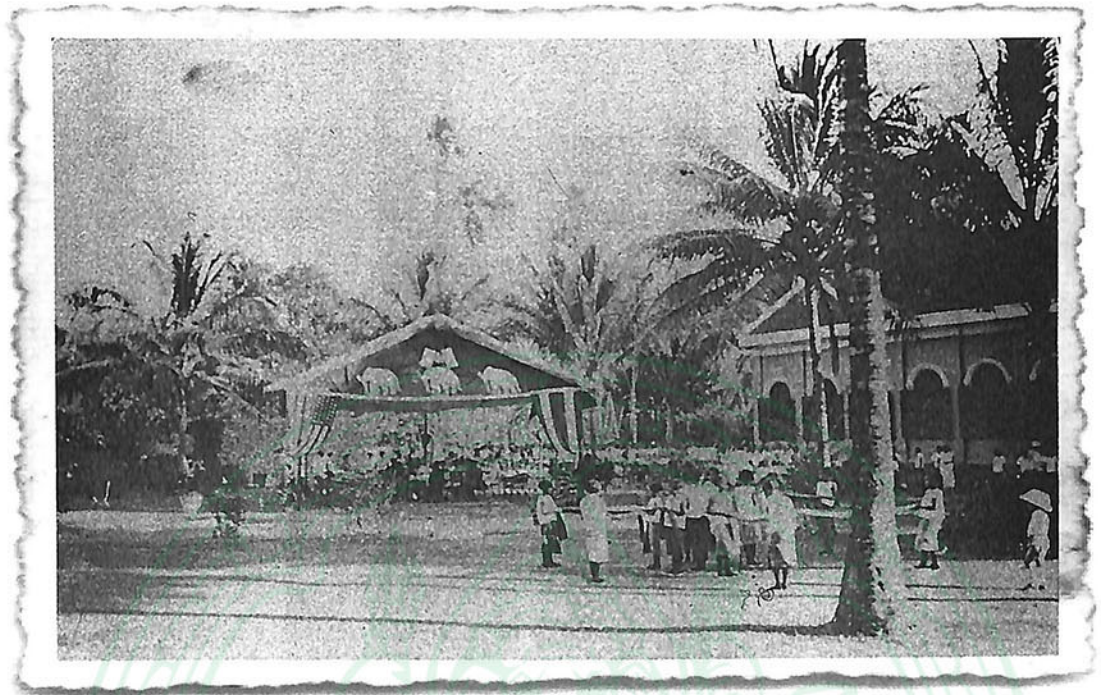
วันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์
พระที่นั่งไปยังศาลากลางเมืองตรัง ผู้ว่าราชการจังหวัดอ่านคำถวายพระพร
ชัยมงคลแล้ว มีพระราชดำรัสตอบ เสด็จทอดพระเนตรห้องที่ทำการแล้ว
เสด็จไปยังศาลายุทติธรรม แล้วเสด็จกลับตำหนักผ่อนกาย

เวลา ๑๕ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปโรงพยาบาลของมิชชันนารี
อเมริกัน ผู้ว่าราชการจังหวัดกราบบังคมทูลเบิกคณะมิชชันนารีแล้ว ทอด
พระเนตรโรงพยาบาลแล้ว ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปโรงเรียนสตรีของมิชชัน
นารี เสด็จพระสุธารสเครื่องว่าง ณ ที่นี้แล้ว เวลาประมาณ ๑๖ นาฬิกา
ทรงรถยนต์ประพาสเมืองแล้ว เสด็จกลับตำหนักผ่อนกาย

การแต่งกาย กระบองหลวงแต่งเครื่องเดินทาง หรือเครื่องฝึกหัด
นอกกว่านั้นแต่งเต็มยศ ฉะเพาะเวลาเช้า เวลาบ่ายแต่งปกติ

บัญชีรึก

- (๑) รถม้า
นายตำรวจภูธร
- (๒) รถพระที่นั่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าจักรทิพย์ประภาศ
สมุหราชองครักษ์
เทศาภิบาล
- (๓) กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
หม่อมเจ้าการวิก
มหาดเล็กเชิญพระแสง (เวลาเช้า)

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๕๐

พลับพลาประทับ ณ จังหวัดตรัง

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๗๗

ศาลจังหวัดตรัง

(๔) ท้าวนาง

นางสนองพระโสมมสุริย
นางพระกำนัน
พระยาไพศยนตเทพ
ราชองครักษ์

(๕) ราชองครักษ์

นายจ่า
มหาดเล็กหลวง
มหาดเล็กหลวง

(๖) ผู้แทนกรมราชเลขาธิการ

หลวงชินวรภักดี
กรมวัง
มหาดเล็กในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

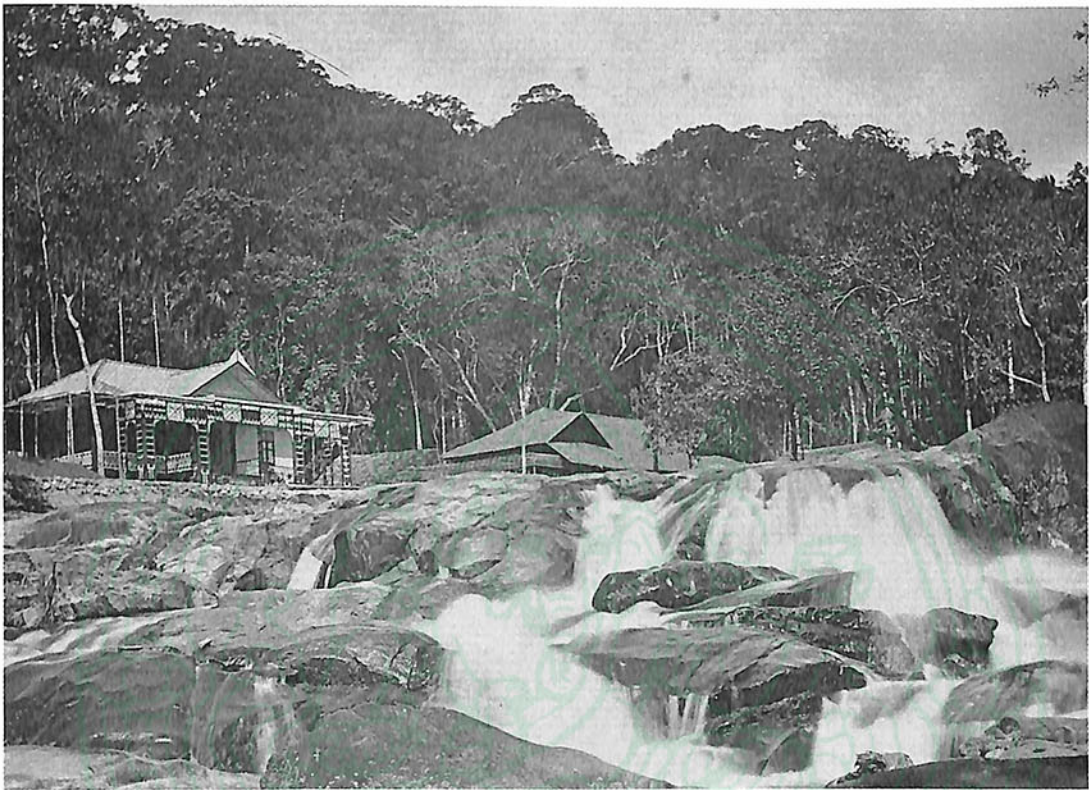
(รทพีธี) ท้าวจหลวง

ภูษามาลา
มหาดเล็กหลวง
ราชองครักษ์ ๒

รทพีธีออกจากท่าหนักก่อนเวลา ๙.๓๐ น. ไปราชการ
ที่ศาลากลางแห่งเดียว และเวลาเดียว
ให้ท้าวจหลวง ๒ คน มหาดเล็ก และภูษามาลา ราชองครักษ์
ไปรทพีธี

กรมพระราชพิธี

วันที่ ๒๔ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๙๐

พลับพลาที่ประทับ ณ น้ำตกช่อง จังหวัดทวัน

ที่ ๓/๒๔๗๑

สมุหพระราชพิธี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูล
ละอองธุลีพระบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
จะเสด็จจากพระตำหนักผ่อนกาย ไปประทับแรมที่เรือพระที่นั่งมหาจักรี
ในวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๑ ดังกำหนดและรายการต่อไปนี้

(๑) เวลาเช้า กรมรถไฟหลวงจะจัดรถไฟพิเศษพร้อมที่สถานีตรัง

(๒) เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา กรมทางจัดรถบรรทุก ๖ รถ รถ
คนนั่ง ๕ รถ มาที่ๆ ประทับแรมเมืองตรัง

(๓) เทศาภิบาลจัดคนขนของมอบพระอุดมภักดีท้าวภักย์ที่ๆ ประทับแรม
เมืองตรัง ๔๐ คน หัวหน้าดูแลของ ๑ ที่สถานีกันตัง ๔๐ คน หัวหน้าดูแล ๑

(๔) เวลา ๗ นาฬิกา ของและคนล่วงหน้าขึ้นรถยนต์ในข้อ ๒ ไป
สถานีตรัง และขึ้นรถไฟไปกันตังและลงเรือเทพสตรี

(๕) เวลา ๑๐ นาฬิกา เรือเทพสตรีออกจากกันตัง ให้ถึงเทียบ
พระที่นั่งมหาจักรีก่อนเวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา

(๖) หน้าที่ทหารเรือ ขนของจากเรือเทพสตรีขึ้นเรือพระที่นั่งมหาจักรี

(๗) เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา กรมทางจัดรถยนต์กระบะบนเสด็จกับรถ
บรรทุก ๓ รถ พร้อมทั้ง ประทับแรมเมืองตรัง

(๘) เวลา ๑๐ นาฬิกา เสด็จออกจากพระตำหนักผ่อนกาย

(๙) หน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัดตรัง รับพระแสงราชศาสตราที่กันตัง

(๑๐) รถยนต์พระที่นั่งถึงกันตัง เสด็จลงพระราชทานมอบพระแสงราช
ศาสตราแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ประทับรถยนต์พิเศษของกระบวนเรือเสด็จ
เลียบมณฑล แล้วออกเรือ

(๑๑) เวลา ๑๒ นาฬิกา ผู้ที่มีใ้ตามเสด็จในข้อ ๑๐ ลงเรือกลางแล้ว
ออกเรือ

(๑๒) เวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา เรือเทพสตรีถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรี

(๑๓) เวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา เรือยนต์พระที่นั่งถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรี

(๑๔) เวลา ๑๓ นาฬิกา เสวยพระกระยาหาร

(๑๕) เวลา ๑๔.๓๐ นาฬิกา เรือกลางถึงเรือพระที่นั่งมหาจักรี

(๑๖) เวลา ๑๕ นาฬิกา ออกเรือพระที่นั่งมหาจักรี

(๑๗) หน้าที่มหาดไทยจักเข้าทอ ๕๐ ทอ สำหรับเลี้ยงผู้ไปในเรือเทพสตรี
และจัดเครื่องเสวยพระบรมวงศานุวงศ์ และอาหารราชบริพารประมาณ
๒๐ ในเรือกลาง

คำถวายชัยมงคลที่จังหวัดตรัง

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าผู้รับฉันทานุมัติของข้าทูลละอองธุลีพระบาท คฤหบดีพอก้านายเหมืองแลธารษฎร บรรดามีตำแหน่งหน้าที่ราชการ และพึงพระบรมราชสมภารอยู่ในเขตจังหวัดตรัง ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลให้ทรงทราบความชื่นชมยินดีในพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่งทรงพระราชอุทิศสาธุเสด็จมาโปรดเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายถึงจังหวัดตรังในครั้งนี้

จังหวัดตรังนี้ตั้งแต่สมเด็จพระปิยมหาราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ยกฐานะจากเป็นเมืองขึ้นของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหัวเมืองจัตวา แล้วโปรด ฯ ให้จัดการทำนุบำรุงก็ร่มเย็นเป็นสุข บ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นอันดับมาจนถึงกาลบัดนี้ ด้วยสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้เสด็จมาทอดพระเนตรเห็นเป็นปฐม ท่อนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระราชอุทิศสาธุเสด็จมาด้วยมีพระราชประสงค์จะทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองเช่นเดียวกัน ชาวเมืองตรังตั้งแต่ขึ้นบรรพบุรุษจึงถือว่าการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของชนเสด็จมาถึงบ้านเมืองเป็นอุดมมงคล จะหาอันใดเทียมทันนั้นมิได้..

แม้จะกล่าวถึงแต่ประโยชน์บางอย่างซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญยังแล

เห็นได้ชัดในปัจุบันนี้ เช่นการสร้างทางหลวงอาชีพรถไฟได้จน
ถึงหัวเมืองอื่นที่ไกลเคียง แลท่าเรือไฟไปมาค้าขายที่มีขึ้นในจังหวัด
ตรัง เมื่อในรัชกาลที่ ๕ การศึกษาประชาบาลก็เกิดขึ้นก่อนที่ขึ้น
เมื่อในรัชกาลที่ ๕ ครั้นถึงรัชกาลที่ ๖ ก็ได้โปรด ฯ ให้สร้าง
ทางรถไฟลงมาถึงจังหวัดตรัง แลเมื่อสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรม
ราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จมายังจังหวัดตรัง ก็ได้
ทรงสร้างโรงเรียนพระราชทานให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนสืบมา
จนบัดนี้ การรับเสด็จยังจังหวัดตรังจึง เป็นเหตุให้เกิดนิยมมาแต่
หลัง.

มาครั้งนี้ความชื่นชมยินดีของประชาชนได้เริ่มมีมาตั้งแต่ได้
ฝ่าของธุลีพระบาทเสด็จเถลิงถวัลยราชย์บรมราชาภิเษก ด้วยได้
ทราบข่าวพระบรมราชกฤษฎีกาฯ ซึ่งทรงสามารถจัดการการบ้าน
เมืองทั้งแก้ไขความขัดข้องแลทำนุบำรุงความเจริญให้เกิดขึ้นหลาย
อย่างหลายประการ ครั้นมาทราบว่าทรงพระราชกุศลหาเสด็จ
เลียบมณฑลมาตรวจตราให้ทรงทราบกิจสุขทุกข์ของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
ถึงจังหวัดนี้โดยทรงพระกรุณา แลเป็นโอกาสที่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
โดยมากอันมีนิวาสสถานอยู่ในเขตจังหวัดตรัง จะได้เฝ้า ฯ ถวาย
บังคมต่อพระองค์เป็นครั้งแรก จึงยังบังเกิดความปีติปราโมทย์แก่
บรรดาปวงชน ได้ช่วยจัดการต่าง ๆ ตามกำลังสามารถเตรียมรับเสด็จ
ด้วยความสามัคคีพร้อมใจกันทุกชาติทุกชนชั้นบรรดาศักดิ์ซึ่งพึงพระบรม
ราชสมภารอยู่ในเขตจังหวัดนี้

บัดนี้ไต่ฝาลของฐลีพระบาทกับทั้งสมเด็จพระบรมราชินีได้
เสด็จมาถึง เมืองตรัง สมเด็จพระราชประสงค์ แลสมเด็จพระนางเจ้า
ของชาวเมืองตรังเป็นครั้งแรก เป็นสิริมงคลอันประเสริฐ ข้าพระ
พุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูล ฯ แทน
บรรดาข้าราชการแลสมณะคณาจารย์พ่อค้าประชาชนชาวจังหวัดตรัง
อันมีน้ำใจร่วมเป็นเอกฉันท์ขอถวายพระพรชัยมงคลแด่ไต่ฝาลของฐลี
พระบาท ทั้งสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินีด้วยศิระเกล้า ขออารา
ธนาคุณพระศรีรัตนไตรยอันเป็นนิริศัยบุญญเขตต์พิเศษยิ่ง กับทั้งอำนาจ
สิ่งซึ่งเป็นใหญ่เป็นประธานในสากลโลก จงประสิทธิสรรพสิริสวัสดิ
พิพัฒน์มงคล พระชนมสุขสวัสดิภาพแด่ไต่ฝาลของฐลีพระบาททั้งสองพระ
องค์จงทุกประการ ขอให้ทรงมีชัยชนะศัตรูหมู่มารทั่วทิศานุทิศ รุ่ง
เรืองพระเกียรติคุณวิบุลยฤทธิรรมเกล้า ฯ ชาวสยามให้อยู่เย็นเป็นสุข
เป็นนิรันดร์ เทอญ.

ขอเดชะ

พระราชดำรัสที่เมืองตรัง

เรามีความยินดีที่ได้โอกาสมาเยี่ยมมณฑลภูเก็ต แลมา
ถึงเมืองตรังเป็นเมืองแรกในมณฑลนั้น / ตั้งแต่เรา^{เจ้าพระยา}เป็นพระเจ้านคร
ศรีวิชัย^{เจ้าเมือง} /
~~แผ่นดิน~~ก็ตั้งใจประสงค์ว่าจะเที่ยวตรวจตราตามหัวเมืองใน
พระราชอาณาเขต / ในเวลามีโอกาสจะไปไหนก็ให้ทั่วทุกมณฑล /
เพื่อจะได้รู้เห็นด้วยตนเองซึ่งกิจการแลภูมิสถานบ้านเมือง กับ
ทั้งความสุขทุกข์ของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน / แลเชื่อใจว่าคงเป็น
ความยินดีของเหล่าพสกนิกรที่จะได้พบเห็นคุ้นเคยกับตัวเราด้วย /
เราจึงได้ไปเยี่ยมหัวเมืองมณฑลพายัพนับเป็นคราวแรก แลลง
มาเยี่ยมมณฑลภูเก็ตเป็นคราวที่สองบัดนี้.

ตั้งแต่เราผ่านเขตจังหวัดพัทลุง ตลอดจนมาถึงเมือง
ตรัง ได้สังเกตเห็นพื้นที่แผ่นดินอุดมสมบูรณ์แก่กสิกรรม มีเรือน
สวนไร่นาทั้งที่ทำมาแล้วแต่ก่อน, แลที่กำลังก่อสร้างทำขึ้นใหม่
เป็นอันมากตลอดทางที่มา, ก็มีความยินดีอย่างหนึ่งซึ่งเห็นชัด
ว่าจังหวัดตรังกำลังเจริญด้วยโภคทรัพย์, ส่วนพวกชาวเมือง
ซึ่งมาคอยรับเราอยู่ตามระยะทาง ก็เห็นเข้มแข็งเบิกบานทั่วทุก
แห่งหน เห็นว่าคงมีความสุขสำราญก็เป็นความยินดีของเรา
อีกอย่างหนึ่ง / สิ่งซึ่งต้องตาเราในทางที่มาก็คืออย่างหนึ่งนั้น
คือที่ได้เห็นเด็กลูกเล็กนักเรียนทั้งชายหญิงมีจำนวนมาก แล
มีโรงเรียนประชาบาลอันสร้างไว้เป็นระยะตามตำบลทุกแห่ง

ทวณ ๒๒๔-๒๗

พระยาวิชญานุประสิทธิ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)
ผู้ว่าราชการเมืองตรัง ปีพุทธศักราช ๒๔๓๓-๒๔๔๕

เห็นว่าพวกชาวเมืองนี้ได้เข้าใจใส่บำรุงการศึกษาของลูกหลาน
เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่สืบต่อไปในภายหน้า | ทั้งพระสงฆ์ก็ได้ปลง
ใจช่วยด้วยทั่วไป เราขออุทิศมณฑลด้วยยินดีเป็นอย่างยิ่ง .

ความเจริญของเมืองครั้งที่เราได้ทราบแต่ยังไม่ได้เห็น
ยังมีอย่างอื่นอีก หวังว่าจะมีโอกาสได้เห็นต่อไป | แต่ในเวลานี้
เราใคร่จะกล่าวถึงความขบถหนึ่ง คือ ^{กบฏ}สมเด็จพะบรมชนกนาถ
ของเราได้ทรงเลือกสรรพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณะระนอง)
ให้มาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดตรังในเวลายังเมืองกำลังทรุดโทรม
มาแต่ก่อนพุทธศักราช ๒๔๓๓ | พระยารัษฎาฯ ได้พยายามคิด
อ่านจัดการทำนุบำรุงจังหวัดตรังสนองพระเดชพระคุณตามกระแส
รับสั่งของสมเด็จพะพุทธเจ้าหลวงเป็นเดิมมา | จังหวัดตรังจึง
ได้มีความเจริญยิ่งขึ้นโดยลำดับมาจนทุกวันนี้ สมควรจะยกย่อง
ความชอบให้เป็นตัวอย่าง .

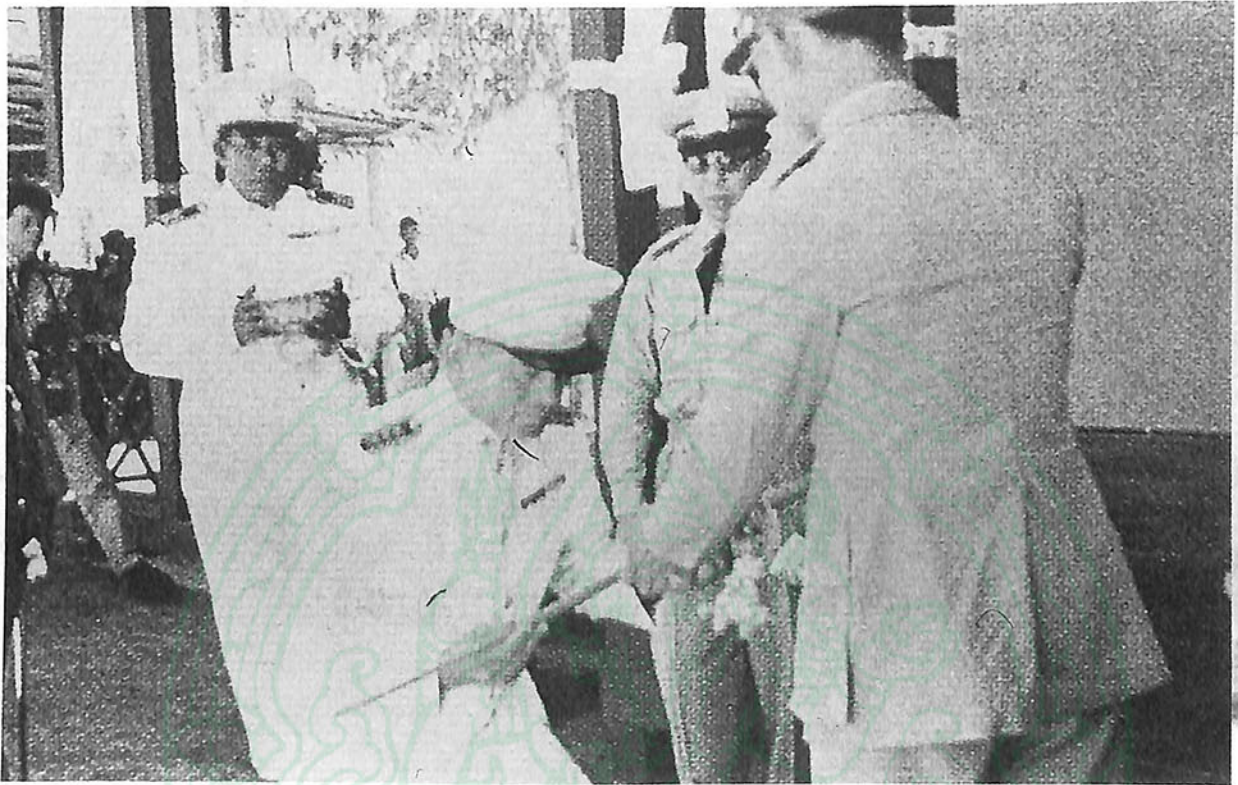
อันความเจริญอันจะเกิดขึ้นแก่บ้านเมือง แม้อาศัยพระ
เดชพระคุณของพระเจ้าแผ่นดินเป็นสำคัญอย่างหนึ่งก็จริง | แต่
จำต้องอาศัยความประพฤติของพลเมืองเป็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งประ
กอบกัน คนทั้งหลายอันอยู่ด้วยกันในท้องถิ่นใด ถึงจะมีศมี
ตำแหน่งแลอาชีพต่างกันอย่างไร ก็ชื่อว่า เป็นพลเมืองในท้องถิ่น
อันนั้นด้วยกัน จะมีความเจริญสุขก็ได้แต่ด้วยช่วยกันทำนุบำรุงบ้าน
เมืองตามหน้าที่ของตน | ที่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ยัง
กับบัญชาผู้น้อย ก็ตั้งใจทำการงานให้เที่ยงตรงตามหน้าที่ด้วยกรุณา

ปราณีต่อผู้น้อย / เหล่าพวกที่ประกอบการค้าขายก็พากันเพียรหาผลประโยชน์ โดยชอบธรรม แลแต่เพื่อเจือจางรายพวกอื่นที่ชักแคลน
ตลอดจนบริวารภคทรัพย์ช่วยทำนุบำรุงบ้านเมืองตามสมควร / ที่เป็น
ชั้นประชาชนพลเมืองก็หมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ แลอุทิศส่วน
สรวงทรัพย์ไว้ให้สร้อยให้เป็นสารประโยชน์ / แลทุกจำพวกประพฤติก
ตามพระราชกำหนดกฎหมาย / คืออย่าเบียดเบียนพกันแลกัน /
แม้พระสงฆ์ก็ควรช่วยกันเถาเป็นภาระธุระสั่งสอนธรรมานุธรรม
ปฏิบัติให้พระพุทธรศาสนารุ่งเรืองด้วยความเลื่อมใสของคนทั้งหลาย /
เมื่อช่วยกันเช่นนี้แล้วการทั้งปวงที่เหลิงกำลังแลความสามารถ
ของชาวเมืองจะทำให้สำเร็จได้ ก็จงไว้เป็นภาระแก่ตัวเรา ซึ่ง
จะตั้งให้ทำนุบำรุงท่านทั้งหลายสืบต่อไปเป็นนิรันดร์ ความปรารถนาก็
เราได้แสดงแต่เมื่อครั้งไปมณฑลพายัพ แลมณฑลนี้อยู่ห่างลงมา
ข้างใต้ บางทีจะยังไม่ทราบกัน จึงแสดงแก่ท่านทั้งหลายในวัน
นี้อีกครั้งหนึ่ง

ทั้งตัวเราแลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาเดชาดิศร
ที่มาฉนวนพรแก่เราทั้งสององค์นี้ แลขอขอบใจตลอดไปถึงบรรดา
ผู้ซึ่งมีแก่ใจต้อนรับเราในที่นี้ด้วย เราขอฉนวนพรแก่บรรดา
ข้าราชการแลพ่อค้าพาณิชย์ทุกหีบคี่ ประชาชนชาวเมืองศรี
ขอให้ความเจริญสุขทั่วหน้าเป็นนิรันดร์กาล.

เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดระนอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ ถึงจังหวัดระนอง
 ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกเกล้าฯ ถวายพระแสงราชศัสตราประจำเมือง อันเป็นประเพณี
 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกำหนดว่า เมื่อพระมหากษัตริย์
 “...เสด็จไปประทับในจังหวัดใด เมื่อใด ให้ถวายพระแสงราชอาวุธสำหรับจังหวัด
 มาไว้ประจำพระองค์ตลอดเวลาที่เสด็จประทับอยู่ในจังหวัดนั้น...”
 พระราชกำหนดที่ยังคงสืบทอดเป็นธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลปัจจุบัน

พุทธศักราช ๒๕๓๑

ครั้นวันี่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ก่อนเวลา ๑๕ นาฬิกา ข้าราชการ
 การ ท้องถิ่น ราษฎร ตลอดจนข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและกรมการ
 ราชทัณฑ์พร้อมกันโดยสถานที่เมือง ครั้นเมื่อเสด็จขึ้นจากเรือยนต์พระที่นั่งถึงสถานที่
 เมือง ข้าราชการทหารจังหวัดเสด็จพร้อมเสด็จราชกิจกระทรวงมหาดไทย ๑ นาย และ
 เทศบาลเมืองนครราชสีมาซึ่งเคยเป็นข้าราชการการเข้า เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งสู่พระที่นั่ง
 รัตนวงษ์วรที่ ทางถนนท่าเมือง ถนนเรืองราช ถนนมรรคบุรี ในระยะที่เสด็จผ่าน
 มีราษฎรเข้าชมพระบารมีตามรายทาง และตามบ้านเรือนตามท้องที่ซึ่งมีบ้าน
 ตลอดจนทางที่เสด็จผ่าน ครั้นเวลา ๑๖ นาฬิกา เสด็จประพาสบ่อน้ำร้อนโดยรถยนต์
 พระที่นั่งทางถนนมรรคบุรี ถนนมรรคบุรี และประพาสในสวนสาธารณะที่บ่อน้ำร้อน แล้วทรง
 ประพาสตามท้องที่ซึ่งมีบ้าน ในระยะนี้มีราษฎรมาเฝ้ารับเสด็จตามบ้านเรือน
 พระที่นั่ง เพื่อทรงถ่ายรูป แล้วเสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งสู่พระที่นั่งรัตนวงษ์วรที่
 ทางถนนมรรคบุรี ถนนเรืองราช ถนนมรรคบุรี

วันที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ เวลา ๑๑ นาฬิกา ราชบัณฑิตยสถาน
พิจารณารายงานของนายอภัย คุ้มชู รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถานว่า

ครั้นเวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี
เสด็จสู่พลับพลาหน้าพระที่นั่งรัตนรังสรรค์โดยทางศาลาพระบาท เมื่อประทับยัง
พระราชอาสน์ ผู้ว่าราชการจังหวัดอำนาจเจริญกราบบังคมทูลในนามของคณะข้าราชการ
และประชาชนบุรีรัมย์ถวายคำอวยพรแล้ว ผู้แทนตระกูลพระนางอำนาจถวาย
รับมณฑล และพุดเกดต่าง ๆ ถวายลงในนามตระกูลพระนาง มีพระราชดำรัส
ตอบแล้วเสด็จขึ้น

เวลา ๑๑ นาฬิกา เสด็จโดยกระบวนมหรพราภรณ์ไปยังองค์พระฤๅษี
ทางถนนบรรทัดทอง ถนนเรืองราชมณเฑียร ถนนราชดำเนิน . ณ ที่นี้พระฤๅษีทรงทอดผ้าบังสุกุล
ปูฉัตรของขลุ่ยพระมโหรี ครั้นเวลาสมควรเสด็จกลับพระที่นั่งรัตนรังสรรค์ โดยทาง
ถนนราชดำเนิน ถนนเรืองราชมณเฑียร ถนนบรรทัดทอง

เวลา ๑๒ นาฬิกา เสด็จโดยกระบวนมหรพราภรณ์สู่สถานที่ทำเมืองโดยทาง
เดิมเหมือนวันเสด็จขึ้น ข้าราชการกรมการศึกษานอกโรงเรียนนำผู้ใหญ่นาน
เข้าทูลขอของขลุ่ยพระมโหรีเสด็จทอดผ้าบังสุกุลในวันรับเสด็จ เสด็จลงเรือ
มหาราชที่หน้าประตูวังหน้าพระที่นั่งราชกิจ

การแต่งกายข้าราชการสัญญาบัตรในเวลารับส่งเสด็จ และหน้าที่
พลับพลาหน้าพระที่นั่ง แต่งเก็บยศ.

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๐๘

สะพานท่าหน้าเมืองระนอง

ที่ ๔/๒๔๓๐

สมเด็จพระราชินี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๐ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เสด็จประพาสสวนป่าปอจันทร์ แล้วเสด็จกลับเสวย
พระกระยาหารในเรือพระที่นั่งมหาจักรี กรบวนเรือครั้งนี้

รอบเขตพิเศษ พระที่นั่งทรง

๑. สิ้นเกล้าอันพระหม่อม
๒. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
๓. กรมพระ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
๔. พระองค์เจ้าจรตึกกิสุประภาส
๕. พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา
๖. สมเด็จพระศรีนครินทร์
๗. หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
๘. หม่อมเจ้าการวิก
๙. ผู้บัญชาการกรบวนเรือเสด็จ ฯ
๑๐. นางสนองพระโอรส
๑๑. นางพระกำนัล
๑๒. นายจาง

เรือนบนน้ำเงิน

๑. พระยาโศภนคเณศ
๒. กรมวัง
๓. จามหาคเล็ก
๔. ราชองครักษ์
๕. ราชองครักษ์
๖. มหาคเล็ก
๗. มหาคเล็ก
๘. ผู้แทนราชเลขาธิการ

เวลา ๑๔ นาฬิกา เสด็จจากเรือพระที่นั่งมหาจักรีไปขึ้นท่าหน้าเมืองระนอง
ผู้ว่าราชการจังหวัดระนองทูลเกล้า ฯ ถวายพระแสงราชศัสตรา สมุดเบตกาภิเษกตราตรึงคนทูล
พระกรุณาเบิกขาราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วทรงรับองค์พระที่นั่งไปประทับที่วังวังสรร
เวลา ๑๗ นาฬิกา ทรงรถยนต์ไปประพาสบ่อน้ำร้อน เสด็จกลับวังวังสรร
เสด็จกลับประทับแรมที่พระที่นั่งรัตนรังสรรค์

กระบวนเรือ

เรือยนต์น้ำเงินสูง ๑. ราชธงกรัณท์

๒. ราชธงกรัณท์

เรือแห่น้ำเงิน พระที่นั่งทรง ๑. ลมเกล้านกกระพือ

๒. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี

๓. กรมหมื่นอู่พันจาตุรนต์

๔. พระองค์เจ้าจิรศักดิ์ประภาศ

๕. พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา

๖. สมเด็จพระกรัณท์

๗. หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์

๘. หม่อมเจ้าการวิก

๙. ผู้บัญชาการกระบวนเรือเสด็จ ฯ

๑๐. นางสมเด็จพะโอรส

๑๑. นาง ระกำนัถ

๑๒. นายจายง

เรือยachtพิเศษ

๑. ท้าวสมศักดิ์

๒. พระยาโสมนัสเทพ

๓. พระยาโสมนัสเทพ

๔. จ้าวพาศรัก

๕. ผู้แทนราชเลขาธิการ

๖. มหาเสวก

๗. มหาเสวก

๘. ข้าราชการ

๙. ข้าราชการ

เรือยนต์ขาว

ราชบริพารท้ายกระบวน

สรรพากร เป็นหน้าที่ของฝ่ายเจ้าพนักงานปลกกรองท้องที่รักษาภายในเวลา๑๐นาฬิกา

วันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๑ เวลา ๑๑ นาฬิกา หน้าที่ยกทรงทางจักรวาลกลอง ๓ คัน

ไว้ที่ท่าหน้าเมืองสำหรับผู้จะล่องหน้า และหน้าที่ทหารเรือ จักเรือยนต์ขาวสูงเรือไว้นาคายและ

ของล่องหน้าไปขึ้นที่ท่าหน้าเมืองระนอง ผู้ที่จะไปในกระบวนนี้คือ

๑. หม่อมแก้ว

๒. ขุนคำราชเอก พระพิเรนทรเทพ

๓. ขุนคำราชโท พระอินทรเทพ

๔. นายพันตรี พระวิสิษฐภยาญ

๕. นายพันตรี พลางกูรอิฐเริงชัย

๒. นางจายวค

๓. เสวกทรี จันทรมาศทนต์

๔. รองเสวกเอกนายสนธิ์บุตร

๕. รองเสวกเอกนายเสนห์บุตร

๑๐. รองเสวกโท นายรองขัน

๑๑. รองเสวกทรี ชุณห์บุตร ชุณห์บุตร

๑๒. รองเสวกทรี ชุณห์บุตร

๑๓. ว่าที่รองเสวกทรี สิริ ชิงบารมี

๑๔. ว่าที่รองเสวกทรี เมธี บุรุษสุต

๑๕. พนักงานเสวกพระเครื่องคนฝรั่ง

กับของหลวงบางอย่าง

หน้าทหารเรือ จักอาหารเลี้ยงผู้กระไปล่วงหน้าในเวลา ๑๐ เคาฬิกา

หน้ามหาดเล็กหลวง ถอนรับพระแสงราชศักรจากพระราชหัตถ์ที่บนหน้าเมืองระนอง

กระบวนรถยนต์ในวันที่ ๒๕ มกราคม คั้งนี้

รถนำ

รถพระที่นั่งทรง

ต้นเกล้าสนกระหม่อม

สนเกล้าพระนางเจ้า ฯ กระบวนราชนิ

ทรงองค์เจ้าจิรศักดิ์สุระภา

สมเด็จราชนครินทร์

รถยนต์หมายเลข ๑

กรมหมื่นอนุวัตรราชประทีป

พระขัติย์เจ้าอาภิตยทิพย์อาภา

หม่อมเจ้าการวิก

มหาดเล็กเชื้อพระแสง

(ไม่คล้องเชือกพระแสงความเสกจำไม่น้ำร้อน)

รถยนต์หมายเลข ๒

หม่อมเจ้าดาวรมงคลวงศ์

ท้าวสุศักดิ์

นายจายง

รถยนต์หมายเลข ๓

นางสนองพระโอษฐ์

นางพระกำนัล

พระยาเทวภิราษ

รถยนต์หมายเลข ๔

พระยาไพฑธย์เทพ

จ่านมหาดเล็ก

ผู้แทนราชเลขาธิการ

รถยนต์หมายเลข ๕

ราชองครักษ์

ราชองครักษ์

มหาดเล็ก

รถยนต์หมายเลข ๒ ลำปาง-เวียง

วาทองกรักษ์

วาทองกรักษ์

รถยนต์หมายเลข ๑ ลำปาง

ลำปาง

ลำปาง-เวียง

(นอกจากนี้จะมีรถรับส่งจากเขตที่ส่งมาตรวจ รถยนต์หมายเลข ๒ - ๑

ไปท่องเที่ยวอื่น

การเสด็จไปประทับของคราวนี้ ประทับแรม • ทาจิเทโท การดำเนินกิจการ
การดำเนินกิจการ ประกอบของกำลังถึงเวลาทำการประจักษ์ ลำปาง-เวียง
รถและทางเรือ จะระบอบให้ของใช้การนำไปด้วย และในทางเรือ และใน
รถจักรที่ขึ้นมีการเลี้ยงดูตามปกติ

หน้าที่ทหารเรือ จัดการเลี้ยงดูอยู่ในเรือระบอบที่เจ้าหน้าจักรที่ขึ้นเดิน

- ๑ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๒ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๓ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๔ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๕ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๖ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๗ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๘ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๙ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๐ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๑ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๒ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๓ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๔ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๕ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๖ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๗ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๘ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๑๙ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๒๐ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๒๑ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๒๒ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ
- ๒๓ ลำปาง-เวียง ทหารเรือ

๒๔ นางสาวทองคำ

๒๕ นางแม่

หน้าที่กรมทาง จัดรถยนต์ ๓ คัน สำหรับราชการวิ่งเข้าป่าไต่ป่าร้อน
ในเวลา ๕ นาฬิกา แลวรับกลับ

ราชสงคราม ๑ ตำรวจหลวง ๑ มหาดเล็ก ๑ ข้าราชการไปบริดจ์

การแต่งกาย ราชการแต่งเครื่องแบบตามตอกวัน ผ่านเบาะอากาศ
เข้าต่งปกติ นายแต่งเครื่องเต็มยศ

พระพุทธรูป ๑๔๗๖

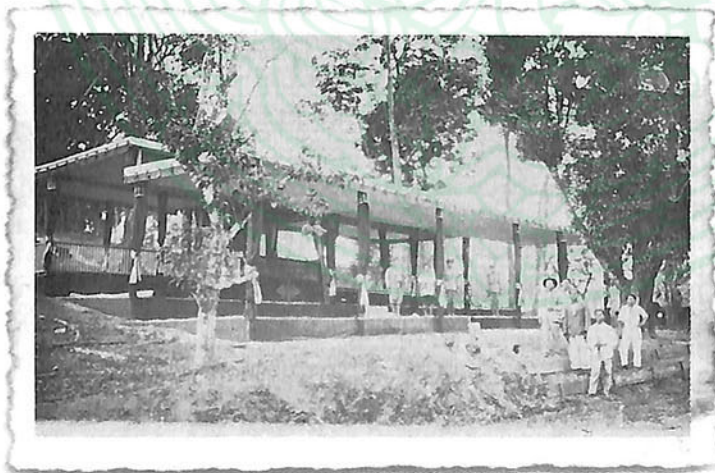
แอม จิต

ศิริวงศ์ หาน

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๐๗

ชุมวิสัยเสด็จของสมาคมชุนลันเซีย ซึ่งตกแต่งอย่างงดงาม
จังหวัดระนอง พ.ศ. ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๐๓

พลับพลาประทับหน้าพระที่นั่งรัตนรังสรรค์ จังหวัดระนอง

๕/๒๔๓๖

สมุทฺทระราชกิจ การมณฑลพระมณฑลทางศาสนา และแจ้งแก่ข้าพระพุทธเจ้า
ผู้พิทักษ์

วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๖ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินมาทรงพระที่นั่งรัตนรังสรรค์ไปประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖

เวลา ๑๑ นาฬิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖

เวลา ๑๔ นาฬิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าไปรับเสด็จ และนำเสด็จมาประทับที่มณฑล ศาลาว่าการจังหวัด รัชกาลที่ ๖

หน้าที่เทศาภิบาล จัดทวงมาตาดังกล่าวไว้ ๑ แห่งของ
หน้าที่ผู้ว่าราชการจังหวัด รับพระแสงราชศาสตราวุธ รัชกาลที่ ๖
ที่ท่าเมืองระนอง

หน้าที่มหาดเล็ก รับทวงมาตาดังกล่าว ๑ แห่งของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี

เวลา ๑๑ นาฬิกา มีเรือยนต์ที่วิ่งเรือไว้มณฑลและแจ้งไปเรือ
พระที่นั่งมหารัชมงคล

หน้าที่ยศนายวิชาญ จัดเรือบรรทุกจากท่าเมืองไป เรือบรรทุกข้าว
เวลา ๑๐ นาฬิกา และให้กองพลกองที่ ๑ นำเรือ ๕๐ คน ที่ ๑๑
รับจ้าง ๕๐ คน

หน้าที่ยศนาย ๗ จัดรถ -

(๑) กระบวยเตี้ย ๓ เวลา (๓) เตี้ยไปให้เตี้ย กระบวย ๗
เตี้ยไปให้น้ำร้อน (๒) เตี้ยไปลงเรือ กระบวยล่างกระบวย

(๒) เวลา ๑๐ นาฬิกา รถยนต์ ๓ คันนำเรือไป รับจ้างนำข้าว
ไปให้ถึง

(๑) เวลา ๑๐ นาฬิกา รถยนต์ทั้ง ๓ คัน รถบรรทุก ๑ คัน กระบวย
และ ๑ ไปลงเรือ

(๔) เวลา ๑๑ นาฬิกา รถยนต์ทั้ง ๓ คัน นำเรือไป
ถ่วงน้ำไปท่าหน้าเมือง

(๕) รถยนต์ทั้ง ๓ คัน รถบรรทุก ๑ คัน นำข้าว กระบวย เตี้ย
กระบวยเรือน้ำเงินลงเรือ แต่เรือยนต์ที่ ๑ และ ๒ ให้เรือข้าว
และเรือยนต์ที่ ๓ เปลี่ยนเป็นเรือยนต์ที่ ๑

การต่างกาย ราษฎรารมแดงเรือเงิน ๗ คัน นำข้าวไป
ถ่วงเรือเงิน

ชื่อเรือวิเทศกิจการ จะบรรทุกกระบวยไปให้ถึง ๑๐ คน ไป
เพราะรถบรรทุกกระบวยของกองต่าง ๆ ซึ่งบรรทุกไปเรือวิเทศกิจการ
กองการบรรทุกไปเรือวิเทศกิจการ ๑๐ คน ตาม ๑๑

กระทรวง

กระทรวงวัง

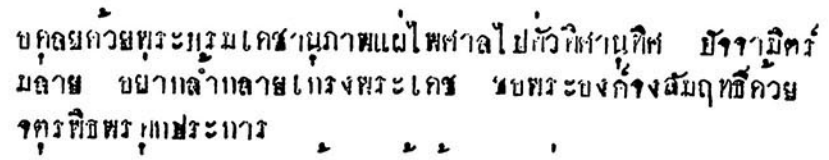
๑๖๕๕

ขอพระฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งข้าราชการ ข้าราชการพลเรือน
และราษฎรชาวเมืองระนอง มีความยินดีในอันดีที่ทูลเกล้าฯ ถวาย
พระสมัญญานามไว้แก่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทั้งทั้งสมเด็จพระ
พระบรมราชินีนาถเมืองระนอง เสด็จไปทอดพระเนตรทอดพระเนตร
ความจงรักภักดีของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ขอ
กราบทูลว่า การที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชมารชา
และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมกัญญา พระวรราชกุมารี เสด็จ
มาทอดพระเนตรเมืองระนอง อันเนื่องด้วยพระกรุณาธิคุณ
ที่ทรงมีแก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จึงเห็นสมควรที่จะทรงพระ
ราชสดุดีทูลเกล้าฯ ถวาย โดยพระราชนิพนธ์จะทรงทำนอง
หัวเมืองใหญ่ในพระราชนิพนธ์ที่มีความเจริญ ร่มเย็นเป็น
สุขแก่ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน แลโดยทรงพระเมตตากรุณาแก่ชาวเมือง
ระนองด้วยอีกส่วนหนึ่ง ชาวเมืองระนองทุกจำพวกจึงได้ช่วยกัน
จัดการไว้ด้วยความดีและความสามารถ เพื่อบำรุงพระเกียรติ
พระคุณในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท แลยังขอถวายสัตย์ต่อพระ
ซึ่งเป็นเจ้าเมืองระนองแต่ พระยาคำรงศรีวิกรมทิศภักดี (เกษไชยกิจ)
ผู้ว่าราชการเมืองระนองคนแรกเมื่อปี ๒๔๖๐ เป็นต้นหัวเมืองใหญ่
ที่พระบารมีโปรดเกล้าฯ ความเป็นมาของหัวเมือง
สุราษฎร์ธานีโดยเสด็จของพระเดชพระคุณสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงมาแต่
ก่อน การไว้เสด็จที่เมืองระนอง เสด็จมาครั้งใด มีพระบรมราชโองการ
ความจงรักภักดีที่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงกราบทูลทูลพระกรุณา
มา

วันนี้เป็นวันสุขุมฤกษ์ ถวายใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ทูลเกล้าฯ ถวายพระบรมราชินีนาถเมืองระนอง เสด็จมาครั้งแรก
ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ราชกิจจานุ
เบกษา ทูลถวายพระพรชัยมงคลแก่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งของพระ
องค์ ข้าพระพุทธเจ้าวิบูลย์พระชนมายุยืนนาน ถึงความร่มเย็น
ปราศจากโรคภัยโรคภัยไข้เจ็บ ก้าวร้าวสามัคคีพัฒนาไทย

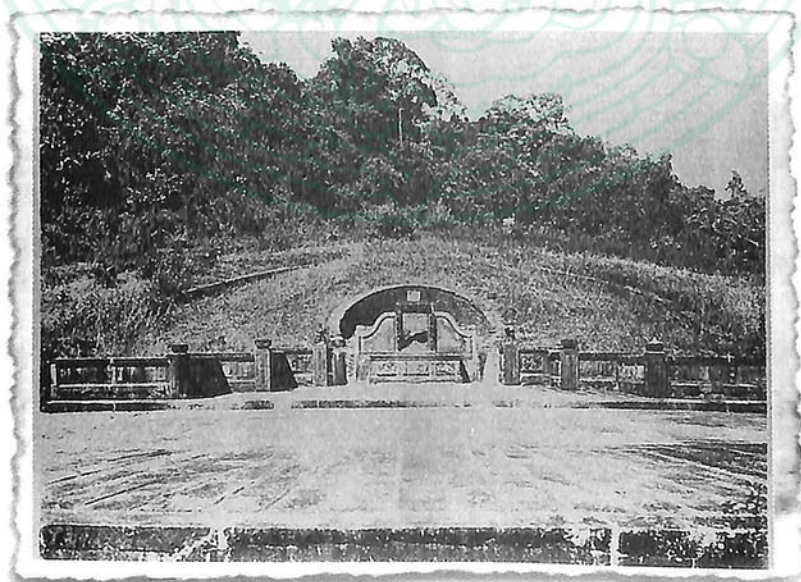
ឃុំ ៤ កង្កែប

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๑๐ / ๓๘

พระยาตำรวงสุจริตมหิศรภักดี (คอซู้เจียง)
ทันตฤๅถ ฅ ระวัง

ซวงซู้ยทะระฤๅถ ฅ ระวัง

ภ. ๐๐๒ ทวญ ๑๔ / ๑๒

คำถวายชัยมงคลของสมาชิกสกุลระนอง

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

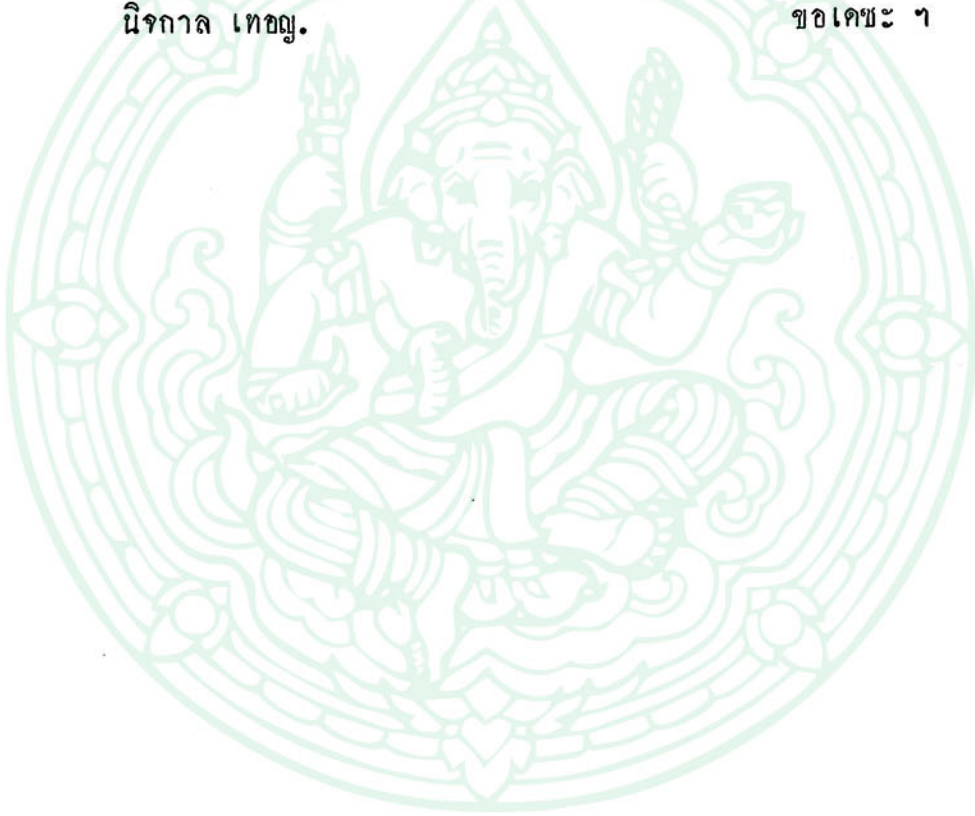
ข้าพระพุทธเจ้า พระยาทวีวัฒนากร (คช.ผู้เขียน ณะนอง)
ได้รับอนุมัติของบรรดาญาติร่วมสกุลระนอง พร้อมใจกันให้กราบบังคม
ทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ซึ่งความยินดีแลความที่รู้สึก
ขอบพระเดชพระคุณ อันมีอยู่แก่ใจของสมาชิกสกุลระนองทั่วหน้า
ในการที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทเสด็จมาถึง เมืองระนองในครั้งนี้.

ด้วยสกุลของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย แม้เดิมทีเคยอาศัยอยู่ใน
ประเทศจีนก็ดี ท่านพระยาคำวงศ์จุริคมหิศรภักดี (คช.ผู้เขียน)
ผู้เป็นต้นสกุลระนอง ได้ออกจากประเทศจีนมาแต่ตัว มาตั้งถิ่นฐาน
แลมีครอบครัวเกิดบุตรหลานสืบวงศ์สกุลมาจนทุกวันนี้ในพระราชอาณา
เขตต์ จนได้พระราชทานนามสกุลว่า ณะนอง เพราะท่านผู้เป็น
ต้นสกุลได้มารับราชการอยู่ ณ เมืองระนองนี้เป็นปฐม แล้วบุตรหลาน
จึงได้รับราชการและประกอบกิจการต่าง ๆ มีชื่อเสียงเกียรติยศ
แลโภคทรัพย์ ด้วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาชุบเลี้ยง
ตลอดมาจนถึงขั้นที่ ๓ และที่ ๔ แห่งสกุลระนองในบัดนี้ ท่านผู้เป็น
ต้นสกุลระนองทั้งที่เป็นขั้นที่ ๑ และขั้นที่ ๒ อันล่วงลับไปแล้วได้สั่ง
สอนลูกหลานไว้ ว่าให้คิดถึงพระเดชพระคุณและให้มีความจงรักภักดี
ต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชจักรีวงศ์
อันได้ทรงพระกรุณาชุบเลี้ยงวงศ์สกุลมาทุกชั้นบุรุษ อีกประการหนึ่ง
บรรดาสมาชิกสกุลระนองย่อมถือว่า เมืองระนองนี้เป็นที่ตั้งของ -

วงศ์สกุล และเป็นที่ของซุ้ยฉั่งศพของท่านผู้เป็นต้นวงศ์สกุลประดิษฐานไว้โดยพระมหากษัตริย์แห่งสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้พระราชทานที่แก่สกุลสำหรับสร้างของซุ้ยนั้น เป็นที่สักการบูชาของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายผู้เป็นเชื้อสายในสกุลสืบมาจนทุกวันนี้.

ทั้งแต่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ทราบว่าได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทจะเสด็จมาถึง เมือง รัตนอง ก็ระลึกถึงความหลังทั้งในเรื่องประวัติการณ์ของสกุลและคำสั่งสอนของท่านผู้เป็นต้นสกุล แล้วบังเกิดความปิติยินดี ปรีกษาเห็นพร้อมกันว่าบรรดาสมาชิกในสกุลรัตนองสมควรจะมาประชุมช่วยกันจัดการรับเสด็จของพระ เสด็จพระคุณตามกำลัง เหมือนอย่างท่านผู้เป็นต้นสกุลได้เคยสนองพระ เสด็จพระคุณมาแต่ก่อน แลเรามีความปิติยินดีด้วยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยฐานะแห่งวงศ์สกุล กับทั้งที่ได้ทราบเกล้า ๆ ในกำหนดการเสด็จประพาส ที่จะทรงพระกรุณาอุทิศหาเสด็จไปเยี่ยมถึงที่ของซุ้ยของต้นสกุลให้เป็นเกียรติยศแก่สกุลรัตนอง พระมหากษัตริย์ทั้งนี้ เป็นเหตุให้บังเกิดความปลาบปลื้มใจข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายทั่วกัน และยิ่งเชื่อมั่นว่าสกุลรัตนองคงจะยังวัฒนาการถาวรด้วยอำนาจพระมหากษัตริย์สืบไปเป็นนิจกาล ในส่วนพวกข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายแม้มีนิวาสสถานอยู่ในเขตที่จังหวัดต่าง ๆ กันก็ดี มีอาชีพต่างกันก็ดี แต่น้ำใจสามัคคีต่อไ้ฝ่าละอองธุลีพระบาท และความรู้สึกพระ เสด็จพระคุณซึ่งได้มีต่อสกุลรัตนองแต่บุรุษชั้นต้นสืบมาจนชั้นปัจจุบันนี้ไม่ผิดกัน และจะไม่มีเวลาละเล็มเลยเป็นอันขาด.

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายพระพรชัยมงคล ขออำนาจ
คุณพระศรีรัตนไตรยแลเทพยเจ้าทั้งหลายอันเป็นใหญ่ในสากลโลก
จงอภิบาลบำรุงรักษาใต้อำละของสุลีพระบาท กับทั้งสมเด็จพระนาง
เจ้าพระบรมราชินี แลพระบรมราชจักรีวงศ์ให้ทรงสถิตสถาพรใน
พระเกียรติยศแลสรรพสิริสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล พระชนมสุขสถาพรเป็น
นิจกาล เทอญ. ขอเดชะ ฯ

พระราชดำรัสที่เมืองระนอง

ทั้งตัวเราแลสมเด็จพระบรมราชาธิราชขอมาใจท่านทั้งหลาย ,
ที่พร้อมกันมาแสดงความภักดีไมตรีจิตอันวยพรแก่เราทั้งสองในวันมา
ถึงเมืองระนองเป็นครั้งแรก แม้บรรดาชาวเมืองที่ได้มีแก่ใจต้อนรับ
เราก็คงได้รับความพอใจของเราด้วยจงทั่วกัน

ที่เรามีความประสงค์จะมาให้ถึงเมืองระนองในคราวเสียบ
มณฑลภูเก็ตครั้งนี้ ด้วยเห็นว่าเมืองระนองตั้งอาณาเขตต์แลผู้คนพล
เมืองไม่สู้มากมายก็จริง แต่เป็นหัวเมืองอยู่ต่อแดนต่างประเทศ
ทั้งเป็นที่มีการทำเหมืองแร่มากด้วยอีกอย่างหนึ่ง. นอกจากนั้นเราเคย
ได้ทราบว่าสมเด็จพระบรมชนกนารถ ฯ กับทั้งสมเด็จพระบรมเชษฐา
ธิราชของเราโปรดเมืองระนองนี้ทั้งสองพระองค์ เราจึงใคร่จะมา
เห็นบ้าง เมื่อได้มาเห็นบ้านเมืองมีความเจริญอยู่ก็ยินดีด้วยสมประ
สงค์ทุกประการทั้งมุ่งหมายมา

เมืองระนองนี้ติดกับหัวเมืองขึ้นเป็นข้อสำคัญอยู่ในบางอย่าง
คือที่อยู่ต่อเขตต์แดนกับต่างประเทศอย่าง ๑ แลเป็นที่มิแร่ตีบุกมาก
ผู้คนพลเมืองย่อมมีขนท้าวชาวต่างประเทศพวกที่ทำเหมืองแร่ไปมา
ปะปนอยู่เป็นอันมากเนื่องนี้จอย่าง ๑ การปกครองเมืองระนองจะ
เรียบร้อยได้ก็ด้วยผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในการปกครองเข้าใจสอดส่อง
แลปฏิบัติราชการโดยรัฐบาลโนบายอันชอบ เพื่อบำรุงรักษา
มิตรภาพกับหัวเมืองต่างประเทศที่ใกล้เคียง แลทำนุบำรุงไพร่บ้าน

พลเมืองทุกจำพวกให้ร่มเย็นเป็นสุข แลให้ประกอบการศึกษาโดย
ชอบธรรม ครั้นเมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จมายังเมืองระนอง
ในเวลาพระยาคำรงสุจริต ฯ (คอซิมก้อง ณระนอง) เป็นผู้ว่าราช
การจังหวัด ได้ทรงยกย่องว่าเป็นผู้ฉลาดในอุบายประสานการปก
ครองให้เรียบร้อยทั้งภายนอกแลภายในบ้านเมือง ในปัจจุบันนี้บ้าน
เมืองก็เจริญขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ข้อสำคัญของการปกครองก็ยังเป็น
เช่นเดียวกัน คือข้าราชการผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในปกครองต้องทั้งคน
ไว้ให้เที่ยงตรง กอปรด้วยเมตตาอารีต่อผู้น้อย ตลอดจนพลเมือง
ทุกชาติทุกภาษาให้ได้รับความยุติธรรมเสมอกันนั้น มุ่งหมายให้
ราษฎรแลเห็นว่าผู้ปกครองเป็นมิตร การภายในบ้านเมืองก็คงเรียบ
ร้อย ส่วนการที่เกี่ยวกับอาณาเขตต์ต่างประเทศนั้น จะเรียบร้อย
ได้ก็ด้วยเจ้าหน้าที่ปกครองทั้งสองฝ่ายคุ้นเคยกัน แลมีไมตรีจิตต่อกัน
เป็นสำคัญ เมื่อเกิดราชการเกี่ยวของกันอย่างไรทางชายแดนก็อาจ
จะผ่อนผันหรือช่วยกันให้สำเร็จประโยชน์ได้ ส่วนพลเมืองแม้จน
พวกพ่อค้านายเหมือง ตลอดจนราษฎรทั้งปวง ย่อมประสงค์จะมีความ
สุขด้วยกันทั้งนั้น จึงช่วยอุดหนุนข้าราชการอันเป็นพนักงานปกครอง
โดยไมตรีจิต ช่วยกันรักษาพระราชกำหนดกฎหมายแลความสุสันติ-
ภาพ บ้านเมืองกับทั้งชาวเมืองทุกจำพวกก็จะมีสุขทั่วไปใน
จังหวัดระนองเป็นนิมิตกาล

เรามาถึง เมืองระนองครั้งนี้มีความยินดีโดยนิตินะเพาะชกอย่าง ๑

ซึ่งได้เห็นสมาชิกสกุลฉะนอง ทั้งผู้ที่อยู่ใกล้ไกลชักชวนกันมาเป็นอันมาก | แลมาช่วยกันจัดการต้อนรับเราด้วยความเชื่อเพื่ออย่างยิ่ง เมืองฉะนองกับสกุลฉะนอง เป็นของประกอบเกื้อกูลกันมาช้านาน นับตั้งแต่พระยาคำวังสุจริตมหิศรภักดี (คอซู้เจียง) ผู้เป็นต้นสกุล เข้ามาสาสมิภักดิ์เป็นข้าแผ่นดินในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงชุบเลี้ยงเป็นเดิม แล้วพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้เป็นผู้ว่าราชการเมือง เพราะมีความชอบทำนุบำรุงเมืองฉะนองให้เจริญรุ่งเรือง จนถึงโปรดฯ ให้ยกขึ้นเป็นหัวเมืองจัตวาขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ฯ ต่อมา ถึงรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมชนกนาถของเรา มุตร^๕พระยาคำวังสุจริต (คอซู้เจียง) ก็ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณสืบสกุลมา ล้วนมีความสาสมิภักดิ์ต่อไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท จนเป็นผู้ซึ่งทรงคุ้นเคยชอบพระราชอัธยาศัยทั้ง ๔ คน [คือ พระยาคำวังสุจริต ฯ (คอซิมก๊อง) ได้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดฉะนองแล้วเลื่อนขึ้นเป็น สมุเทศาภิบาลมณฑลชุมพรคน ๑ พระยาอภัยภูเบศรคหิธรภักษา (คอซิมชิม) เป็นผู้ว่าราชการเมืองพระบุรีคน ๑ พระยารัฐราชโกศการ (คอซิมเท็ก) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดหลังสวนคน ๑ แลพระยา รัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมปี่) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดตรังแล้วเลื่อน ขึ้นเป็นที่สมุเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตคน ๑] ท่านทั้งหลายในสกุล ฉะนองที่มาต้อนรับเราเป็นชั้นที่ ๓ แลที่ ๔ ในวงศ์สกุล แม้มีมาก แลแยกย้ายกันอยู่ต่างบ้านต่างเมือง ทั้งประกอบอาชีพต่าง ๆ

กันก็ดี ก็นำเสนอเสริญว่ารักษาเกียรติยศแลเกียรติคุณของสกุลพระนอง
ไว้ตามสมควร ผู้ที่ทำราชการได้มีชื่อเสียงเกียรติยศถึง เป็นชั้นพระยา
แลพระหลวงโดยลำดับกันตามความสามารถก็มีมาก ที่ประกอบการ
พาณิชย์จนสามารถทั้งตัวเป็นหลักแหล่ง แลเป็นที่พึ่งของญาติวงศ์ก็มีหลาย
คน ทำให้เห็นว่าสกุลพระนองคงจะยังถาวรรวัฒนาการสืบไป การ
ที่ท่านทั้งหลายพร้อมกันมาจัดการต้อนรับเราครั้งนี้ ก็เพื่อจะแสดงว่า
ความจงรักภักดีซึ่งชั้นบรรพบุรุษในสกุลได้มีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใน
รัชกาลก่อน ๆ นั้นใด ท่านทั้งหลายก็มีความสามัคคีต่อตัวเรา
อยู่ณนั้น ขอบใจที่เราได้ใคร่จะแสดงให้บรรดาสมาชิกสกุลพระนองทราบ
ว่าสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ของเราได้ทรงพระกรุณา
ท่านบำรุงผู้เป็นต้นสกุลพระนองมาอย่างใด เราก็ตั้งใจจะท่านบำรุง
ท่านทั้งหลายสืบไปตามสมควรแก่คุณวุฒิและความชอบมิได้เลือกหน้า
เหมือนกับเชื้อสายสกุลอื่นชั้นบรรพบุรุษได้มีความชอบความดีมาแต่
หนหลัง แลขอขอบใจในการที่มารับรองเราครั้งนี้ด้วยทุกคน

ในที่สุดเราขออวยพรแก่ท่านทั้งหลายที่พร้อมกันมาอวยชัย
ให้พรในวันนี้ ตลอดจนพวกพ่อค้าประชาชนทั่วทั้งจังหวัดพระนอง
ขอให้มีความเจริญสุขสถาพร เป็นนิมิตหมาย.

เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดภูเก็ต

ที่ ๒/๒๔๓๑

สมเด็จพระราชพิธี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๑ เวลา ๑๐ นาฬิกา เวลานั้นหม่อมราชวงศ์ถนัดถาย
ภูเก็ท เวลา ๑๑ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระ
บรมราชินี ทรงเรือพระที่นั่งเสด็จไปขึ้นท่า สมุทรสาครภิบาลทูลเกล้า ฯ ถวายพระ
แสงราชศัสดราแล้ว ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปประทับ

เวลา ๒๐ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปทอดพระเนตรโกนไฟแล้ว เสด็จกลับ
ที่ประทับแรม

เมื่อเรือพระที่นั่งมหาจักรีถึงอ่าวภูเก็ท จะมีเรือฝ่ายเทศาภิบาลมาลำ ๑
มหาดเล็กห้องพระบรรทม ข้าราชการ มหาดเล็กเชิญพระแสง ทำรวจหลวง ราชองครักษ์
พนักงานภาษามาลา กับของใช้บางอย่าง ในลงเรือลำนี้ล่วงหน้าไปยังท่า ทำรวจหลวง
ราชองครักษ์ พนักงานภาษามาลา มหาดเล็กเชิญพระแสง ในคอยที่ท่า นอกเหนือ
ขึ้นรถยนต์ล่วงหน้าไปยังที่ประทับ

อนึ่งสรรพการจะไปถึงที่ประทับภายหลังราชบริหาร เพราะณนั้น ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาทฝ่ายในควรจะจัดของเครื่องใช้บางอย่างอันจำเป็น แล้วรวมกันมอบให้
รับใช้คน ๑ นำล่วงหน้าไปเสียในคราวนี้

รถที่จะล่วงหน้าไปนั้น หมายพยานะ ว

กระบวนเรือ

เรือยนต์นำเงินสูง

ราชองครักษ์

ราชองครักษ์

ตำรวจหลวง

ตำรวจหลวง

เรือขนานเงิน พระที่นั่งทรง

ฉันทะฉันทะฉันทะ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี

กรมหมื่นอนันต์เจ้าคุณ

พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุประภาศ

พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา

สมุหราชองครักษ์

หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์

หม่อมเจ้าการวิก

ผู้บัญชาการ กระบวนเรือเสด็จ ฯ

เรียนตำรวจ

นางสนองพระโอษฐ์
นางพระกำนัล
นายจายง

ท้าวสมศักดิ์
พระยาเทวาธิราช
พระยาไพฑูริยาเทพ
ผู้แทนราชเลขาธิการ
จามหาคเล็ก
ข้าหลวง
ข้าหลวง

มณฑล
กระบวนรัตนวง

• รตน

๒ รตนที่หนึ่ง

ล้นเกล้าล้นกระหม่อม
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุปรมาภ
สมุหราชองครักษ์
เทศาภิบาล

รตนหมายเลข ๑

กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพยอาภา
หม่อมเจ้าการวิก
มหาคเล็กเชื้อพระแสง (กลางคืนไว้ทอง)

รตนหมายเลข ๒

หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
ท้าวสมศักดิ์
นายจายง

รตนหมายเลข ๓

นางสนองพระโอษฐ์
นางพระกำนัล
พระยาเทวาธิราช

รตหมายเลข ๔

ข้าหลวง
ข้าหลวง
จามหาคเล็ก

รตหมายเลข ๕

พระยาไพยชนคเทพ
ราชองครักษ์
ราชองครักษ์

รตหมายเลข ๖

กรมวัง
ตำราหลวง
มหาคเล็ก
ผู้แทนราชเลขาธิการ

รตบรรทุก หมายเลขสามเหลี่ยม ก - ข - ค

นอกจากนี้จะมีรตรับจากทำไปส่งที่ ๆ ประทับแรมในตอนกลางวันจนหมด
หน้าที่ทหารเรือ จักเรียนตจึ่งเรือไว้ สำหรับคำเลี้ยงของจากเรือระที่นั่ง
มหาจักรีไปยังท่า

การแต่งกาย ราชบริพารแต่งเครื่องเดินทาง ฝ่ายเทศาภิบาลแต่งเครื่องเต็มยศ

พระยาพิชัย พิมพ์

๑/ ทาน

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๓๐

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
เสด็จฯ ณ ท่าเรือคลอง จังหวัดภูเก็ต วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑

(แบบ ก.)

กระทรวงวัง

หมายเลข ๒ ภูเก็ต

กรมพระราชพิธี

วันที่ ๓๑ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่งจากตึกสันติไมตรีฯ ไปเทียบหน้าศาลารัฐบาลมณฑลภูเก็ต แล้วเสด็จขึ้นประทับพระราชอาสน์เพื่อทรงแทนขุมสาย สมมุติเทศบาลมณฑลภูเก็ตตามคำกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคลในนามราชการ ชาติ และราชวงศ์ มีพระราชดำรัสตอบแล้ว สมมุติเทศบาลนำเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรของราชการแผนกต่าง ๆ ทิวทัศน์และเขตเทศบาล แล้วกราบรายงานแล้ว ทรงรถยนต์พระที่นั่งออกจากหน้าศาลารัฐบาล ไปเทียบหน้าศาลาเมือง แล้วเสด็จประทับตั้งการชำระคดีแล้ว ทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จกลับตึกสันติไมตรีฯ

เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งออกจากตึกสันติไมตรีฯ ไปวัดโสมนัสวิหาร และประทับพระวิหารเมืง แล้วเสด็จไปยังตึกฉลอง ทอดพระเนตรเรือทำการชุกชุมในอ่าว แล้วพระราชทานเครื่องวางฉัตร เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา เสด็จกลับตึกสันติไมตรีฯ

รถยนต์กระบวนเสด็จ ฯ ในวันนี้

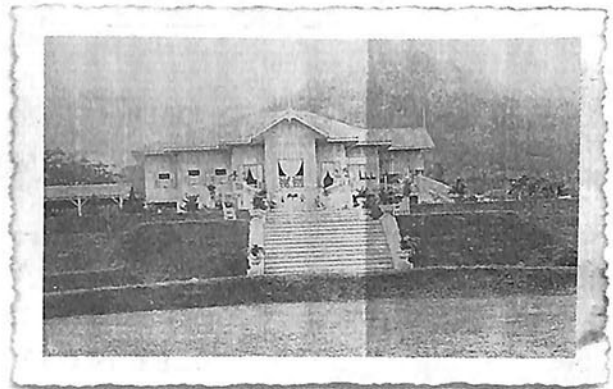
รถนำ

รถพระที่นั่งทรง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต
สมุหราชองครักษ์
เทศบาล

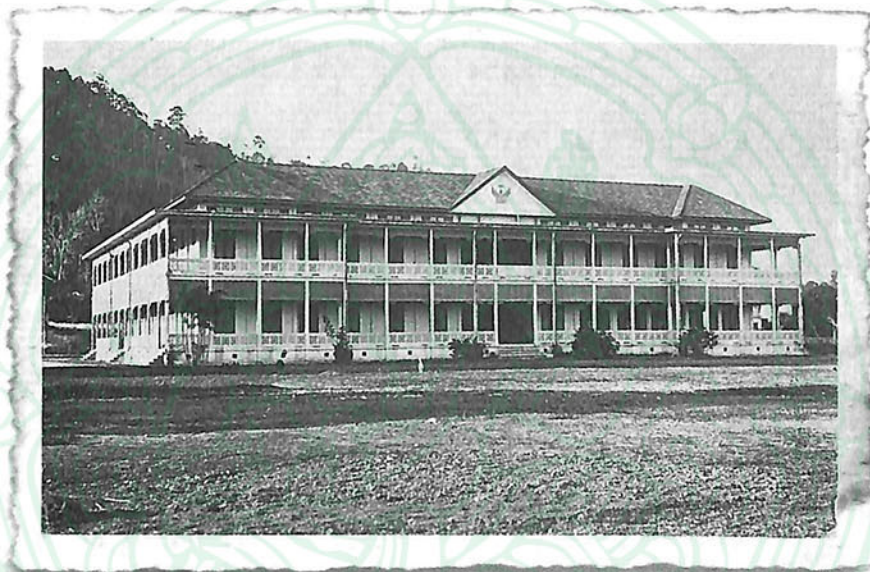
รถติดตาม

กรมหมื่นอนุวัตรวชิราวุธานุช
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
หม่อมเจ้าถาวรวงศ์
หม่อมเจ้าการวิมล
เสนาบดีกรมวัง (ข้ามนั่ง)

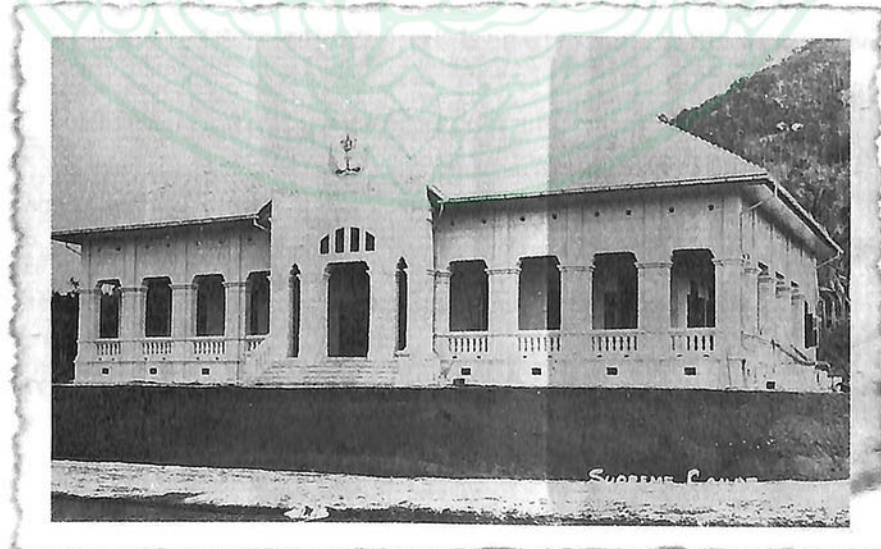
ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๖

จนสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๕

ศาลารัฐบาลมณฑลภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พ.ศ. ๒๔๗๑

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๔

ศาลมณฑลภูเก็ต

รายนต์หมายเลข ๒

ท้าวสมศักดิ์
นางสังวระโอร
นางระกำนัล
นายราช

รายนต์หมายเลข ๓

พระยาเทววิราช
พระยาบริหารราชมณฑ
พระยาไชยนาทเทศ

รายนต์หมายเลข ๔

ราชองครักษ์
ราชองครักษ์
ตำรวจหลวง

รายนต์หมายเลข ๕

จ่ามหาดเล็ก
มหาดเล็ก
มหาดเล็ก
มหาดเล็ก

รายนต์หมายเลข ๖

กรมวังในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
มหาดเล็กในกรมวังสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
ขุนนางราชเลขาธิการ

- (๑) หน้าที่ของรายนต์หลวงและกรมทาง จัดรายนต์พระบรมเสด็จ ฯ
(๒) หน้าที่กรมทาง จัดรายนต์อารยเจ้าพนักงานหลวงในเวลาที่เสด็จ
ศึก ๒ วัน และเวลา ๑๕ นาทีจากตรงไปอาวตลง ๒ วัน เสรีการแล้วรับกลับ
(๓) หน้าที่มหาดเล็กหลวง ทอดเครื่องราชูปโภคและพระแสงที่พระแท่น
ชุมสาย จัดมหาดเล็กเชิญพระแสง รับมาลัยจากเทศาภิบาล และตามเสด็จ
จัดมหาดเล็กหลวงไปในการเครื่องเสวยที่อาวตลง จัดเทียนท้ายทัพ
คอยทูลเกล้า ฯ ถวาย
(๔) หน้าที่พนักงานภูษามาลา ถวายอุ้งงานพระภคินีศา มณฑล และเชิญ
พระสุพรรณตามเสด็จ ฯ ทอนบาย
(๕) หน้าที่กรมพระแสง ทอดพระแสงที่พระแท่นชุมสาย รับดวงมาลัย
จากเทศาภิบาล
(๖) หน้าที่ตำรวจหลวง รับและนำเสด็จ ฯ ที่ศาลารัษฎา และตามเสด็จ
ไปศาลมณฑล ภูมิตอนบาย
(๗) หน้าที่ราชองครักษ์ รับและตามเสด็จ ฯ ที่ศาลารัษฎา ตามเสด็จ
ไปศาลมณฑล และทอนบาย

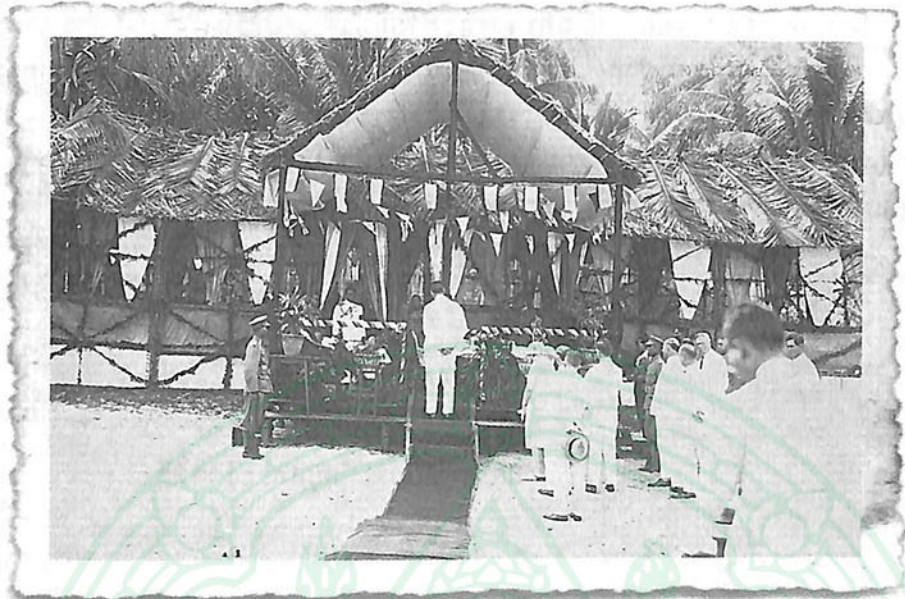
- (๘) หน้าที่ทหารบก ปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- (๙) หน้าที่เทศาภิบาล จัดการรับเสด็จ ฯ ตั้งตำราวรรณรักษา ราชการ
ทางเสด็จ ฯ จัดฝูงมลายับมอมมหาดเล็ก ๒ พวง กรมพระแสง ๑ พวง
- (๑๐) หน้าที่งานฝ่ายใน ตามเสด็จพระราชดำเนิน และเตรียมพระภคค
ันสิ้นทุกเวลา ฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทอนบาย
การแต่งกายในวันนี้ ราชบริพารและเครื่องเดินทาง ฝ่ายเทศาภิบาล
แต่งเครื่องเต็มยศในการ เสด็จออกศาลาภิบาล นอกเวลานี้แต่งปกติ

พจนานุกรม

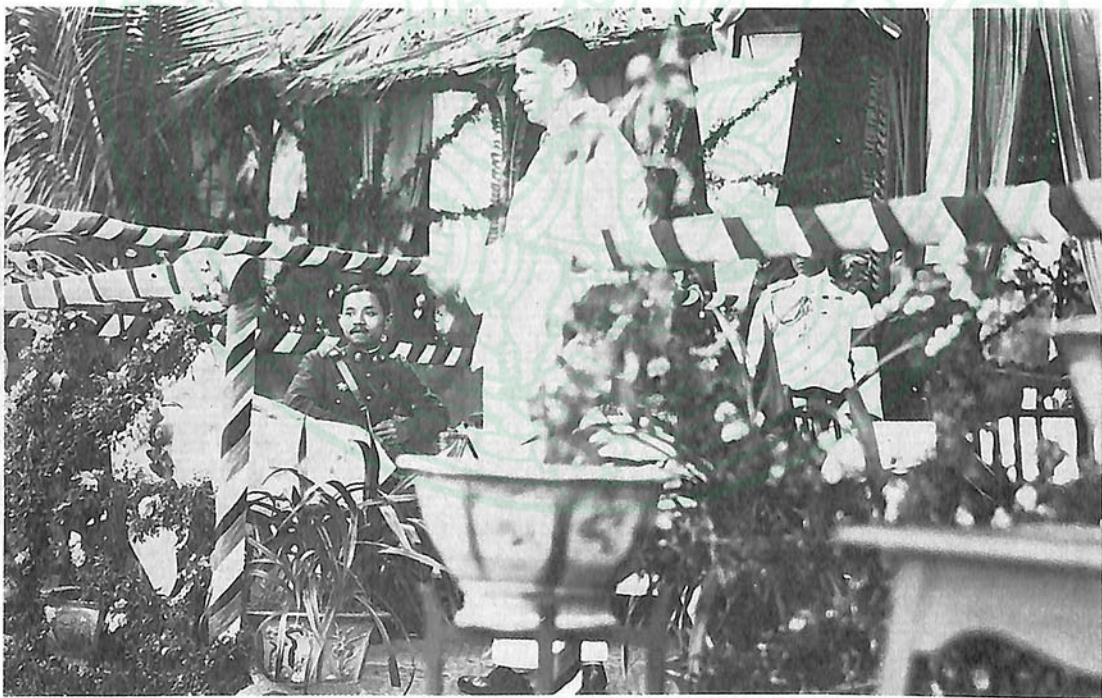
มหาเสวกศรี สมุหพระราชพิธี

วิจิตรวิมลพิมพ์

๑๗๗๗
๑๗๗๗

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๓๐

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๓๐

พ่อค้าและนายเหมืองแร่ชาวต่างประเทศ เฝ้ารับเสด็จ ณ อ่าวฉลอง จังหวัดภูเก็ต

คำถวายชัยมงคลที่เมืองภูเก็ต

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลพระกรุณาแด่สมรควาข้าทูลละอองธุลีพระบาทผู้ใหญ่น้อยอันมีตำแหน่งหน้าที่รับราชการสนองพระเดชพระคุณอยู่ในจังหวัดภูเก็ต กับทั้งบรรดาพ่อค้าพาณิชย์นายเหมือง ทั้งที่เป็นคนชาวเมืองและชาวต่างประเทศ ซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ประกอบการอาชีพอยู่ในพระราชอาณาเขตต์มณฑลนี้ และอาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งเขตต์จังหวัด ล้วนมีความชื่นชมโสมนัสในการที่ได้รับเสด็จฯ ฝ่าละอองธุลีพระบาท กับทั้งสมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินีเสด็จสู่จังหวัดภูเก็ตเป็นครั้งแรกในคราวนี้

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายย่อมทราบอยู่ว่าตั้งแต่ที่ฝ่าละอองธุลีพระบาทเสด็จมาถึงฉะบับราชสมบัติ ได้เอาพระราชหฤทัยใส่ที่จะทรงทำนุบำรุงพระราชอาณาเขตต์ กับทั้งไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้สมบูรณ์อยู่สุขยิ่งขึ้น ได้ทรงจัดการราชการสำคัญในราชธานีให้สำเร็จเป็นศุภผลหลายอย่าง แล้วเสด็จไปทรงตรวจตราหัวเมืองในพระราชอาณาเขตต์ถึงมณฑลพายัพครั้งหนึ่งแล้ว พอมีโอกาสดังทรงพระราชอุทิศสาธุเสด็จลงมาตรวจราชการหัวเมืองมณฑลภูเก็ตเป็นคราวที่สอง ทั้งนี้ย่อมเป็นที่ชื่นชมของไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ด้วยเห็นประจักษ์เป็นพระกรุณาธิคุณแก่ชาวมณฑลภูเก็ต ทั้งแต่ได้ทราบข่าวว่าจะเสด็จมา ข้าพระพุทธเจ้า

ทั้งหลายก็ได้ปรึกษาหารือและช่วยกันคิดอ่านจัดการรับเสด็จสนองพระ
เดชพระคุณตามกำลังและความสามารถ โดยงานที่ว่าระให้ไต่ผ้าละของ
ขลุ่ยพระบาททั้งสองพระองค์ทรงพระสำราญและพอพระราชหฤทัยตลอดเวลา
ที่เสด็จประทับอยู่ในจังหวัดนี้ จังหวัดภูเก็ตนี้แม้ชาวเมืองมีชนต่างชาติ
ต่างภาษามากก็ดี อาศัยรัฐประศาสน์ในการปกครองแลให้ความ
ยุติธรรมซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดสถาปนามาแต่ก่อน ความลำบากใน
การปกครองมิใคร่จะมี เพราะประชาชนพลเมืองทุกจำพวกสามารถ
ประกอบกิจการอาชีพได้โดยสะดวกด้วยกัน แลได้รับความอุปถัมภ์บำรุงเสมอ
หน้ากัน ก็ปรองดองด้วยมีความนิยมต่อรัฐบาล และมีใจรักถือเอาไต่ผ้า -
ละของขลุ่ยพระบาททั่วหน้า ถึงสิ่งเห็นเช่นพร้อมกันจัดการรับเสด็จใน
คราวนี้เป็นอุทาหรณ์ การที่ไต่ผ้าละของขลุ่ยพระบาททรงพระราชอุทิศสาธุ
เสด็จมาเยี่ยมมณฑลครั้งนี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายเห็นว่าเป็นอุกมมงคล
อันจะให้บังเกิดผลเพิ่มความสุขสมบูรณ์แก่บ้านเมืองและประชาชนชาว
มณฑลนี้ยิ่งขึ้นด้วยพระปรีชาสามารถแลพระกรุณาบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม
ให้ร่มเย็นเป็นสุขทั่วพระราชอาณาเขตสืบไป

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายพระพรชัยมงคลแก่ไต่ผ้าละของ
ขลุ่ยพระบาท สมเด็จพระนางจันทราธิราช พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กับทั้ง
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ให้ทรงสถิตในสิริราช
สมบัติ สมบูรณ์ด้วยสรรพสิริสวัสดิ์ศุภนิมิตมงคลพระชนมสุขสถาพร ขอ
ให้มีสักขีพยานทั้งหลายนอกภายใน มีพระราชประสงค์อันใดใน

พระราชกิริ ขอให้พระราชประสงค์นั้นสัมฤทธิ์ถึงพระราชหฤทัยท่าน
จงทุกประการเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ,

พระราชดำรัสที่เมืองภูเก็ต

เรามาถึงเมืองภูเก็ตอันเป็นเมืองหลวงของมณฑลที่เราจำนงมาในครั้งนี้ ได้มาเห็นการที่ท่านทั้งหลายทั้งที่เป็นข้าราชการ แลเป็นพ่อค้าพาณิชย์ทุกชาติทุกภาษา ซึ่งนับว่าเป็นหัวหน้าแห่งกิจการต่าง ๆ ในมณฑล กับทั้งประชาชนชาวเมืองภูเก็ตพร้อมเพรียงกันต้อนรับ แลแสดงไมตรีจิตต่อเราด้วยประการต่าง ๆ มีความยินดีตั้งแต่มาถึง แลยังมาได้รับพรของท่านทั้งหลายพร้อมกันมาอวยขวัญความจงรักภักดีที่สาคมวันนี้อีก ทั้งตัวเราแลสมเด็จพระบรมราชินีขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งทั่วกัน

ที่เราลงมาเยี่ยมมณฑลภูเก็ตครั้งนี้ มีความประสงค์อันเป็นข้อสำคัญ ก็คือเพื่อจะได้เห็นภูมิสถานบ้านเมืองแลรู้จักกิจการต่าง ๆ ทางหัวเมืองมณฑลนี้ด้วยตนเอง กับอีกข้อหนึ่งซึ่งจะได้คุ้นเคยกับพวกชาวเมืองในมณฑล เป็นต้นแต่ข้าราชการ ตลอดจนสมณะคณาจารย์พ่อค้าพาณิชย์แลราษฎรพลเมือง ด้วยประเพณีการปกครองประเทศสยามถือสืบมาแต่โบราณ ว่าพระเจ้าแผ่นดินกับประชาชนย่อมร่วมทุกข์สุขเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงเห็นว่าถ้าเราได้มารู้เห็นถึงท้องที่ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปกครองบ้านเมือง ให้ประชาชนทั้งหลายในมณฑลนี้มีความเจริญสุขยิ่งขึ้นสืบไป

อันหัวเมืองมณฑลภูเก็ตนี้ ผิดกับหัวเมืองมณฑลอื่นเป็นข้อสำคัญด้วยมีแร่ดีบุกมากกว่าที่อื่น การทำเหมืองแร่ดีบุกจึงเป็นกำลัง

ของบ้านเมือง และมีชนต่าง้าวเข้ามาประกอบการอาชีพในมณฑล
นี้เป็นอันมาก พวกที่ทำเหมืองแร่ชั้นเดิมมีเงินเป็นต้น บ้างมาอยู่
ชั่วคราวแล้วกลับไปบ้านเมืองของตน บ้างเห็นเป็นสุขสบายเลยตั้ง
ภูมิลำเนาอยู่หรือประจำจนมีเชื้อสาย แลที่ภักดีต่อราชการถึงได้มียศ
ศักดิ์เป็นขุนนางกรมการก็มี ต่อมาภายหลังมีพวกฝรั่งชาวตะวันตกมา
ตั้งทำการนำวิธีขุดแร่ด้วยเครื่องจักรเข้ามาใช้ก็ได้ผลเจริญขึ้นอีกเป็น
อันมากโดยลำดับมา มณฑลนี้ โดยเฉพาะที่ในจังหวัดภูเก็ต จึงมี
ชนต่างชาติต่างภาษาประกอบการอันเป็นกำลังของบ้านเมืองมากกว่า
ที่ในหัวเมืองมณฑลอื่น (เรามีความยินดีอยู่อย่างหนึ่งซึ่งได้ทราบจาก
เทศาภิบาลผู้ปกครองมณฑลต่างหูกต่างตาเรา ว่าบรรดาชนต่าง
ชาติต่างภาษาที่มาทำการอยู่ในมณฑลภูเก็ตปรองดองเข้ากันกับข้าราชการ
เจ้าหน้าที่เป็นอย่างดี และมีแก้ไขช่วยราชการบ้านเมืองอยู่เสมอ
ที่เป็นเช่นนั้นสมควรยิ่งนัก ด้วยประโยชน์ของรัฐบาลกับประโยชน์
ของพวกพ่อค้านายเหมืองในมณฑลนี้ที่จริงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
ถ้าการค้าขายและการทำเหมืองแร่ได้ผลมาก รัฐบาลก็ได้ประโยชน์
มากขึ้นด้วย ถ้าผลตกต่ำก็ต่ำลงด้วยกัน สำคัญอยู่แต่ให้มีความปรอง
ดองด้วยเห็นอกกันในระยะวางบุคคลต่างหน้าที่แตกต่างกันไป กับช่วย
กันรักษาความเรียบร้อยและความสุขของบ้านเมืองซึ่งทุกเจ้าพวกได้
อาศัยอยู่ด้วยกันในมณฑลนี้ ความเจริญสุขแลประโยชน์ซึ่งสามารถ
จะพึงได้ ก็จะได้แก่ชาวเมืองทุกเจ้าพวก ในส่วนรัฐบาลนั้นท่านทั้ง
หลาย ไม่เลือกที่จะเป็นชาติใดภาษาใด จงวางใจว่าจะปกครอง

ท่านทั้งหลายด้วยความอาวี่ แลท่านบำรุงท่านทั้งหลายให้เจริญสุข
แลให้ได้รับความยุติธรรมเสมอกันทุกจำพวก ความข้อนี้เรา
หวังว่าการที่เรามาเลียบมณฑลครั้งนี้จะเป็นเครื่องอุปการะต่อไปใน
ภายหน้าด้วย

เราขอขอบใจท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง แลขออำนาจพร
แก่ท่านทั้งหลาย ตลอดจนถึงประชาชนชาวเมืองทั่วทั้งจังหวัดภูเก็ต
ขอให้มีความเจริญสุขทุกเมื่อเทอญ.

คำพวงศอคำจีนถวายชัยมงคล

ขอเคาะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
กราบบังคมทูลแทนกรมการพิเศษ และพวงศอคำพาดิชนายเหมือง
อันเป็นเชื้อสายจีน พึ่งพระบรมโพิธิสมภารอยู่ในจังหวัดภูเก็ต
ล้วนมีความชื่นชมโสมนัสด้วยใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทกับทั้งสมเด็จพระ
พระบรมราชินีเสด็จมายังเมืองภูเก็ตครั้งนี้ เป็นโอกาสที่จะได้เฝ้า
ถวายบังคมชมพระบารมีแลจักการรับเสด็จสนองพระเดชพระคุณ
ตามกำลังจิตประสงฆ์

บรรดาพวกจีน แม้ที่อยู่ในประเทศจีน ย่อมเข้าใจกัน
แต่โบราณมา ว่าประเทศสยามเป็นที่ทามาหาเลี้ยงชีพได้ไม่ลำบาก
ด้วยพื้นแผ่นดินอุดม ทั้งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงพระกรุณาปราณี
แก่ชนต่าง้าวซึ่งเข้ามาพึ่งพระบรมโพิธิสมภาร ย่อมได้รับพระ
ราชทานพระบรมราชูปถัมภ์บำรุง เหมือนกับเหล่าพสกนิกรทั่วไป
ติดกับประเทศอื่นโดยมาก ด้วยเหตุนี้ทั้งแต่โบราณมาจึงมีพวกจีน
พากันมาพึ่งพระบรมโพิธิสมภารประกอบอาชีพในประเทศสยาม
เป็นอันมากเนื่องนี้ ที่มาได้รับความสุขสบายเลยสมัครทั้งภูมิลำ
เนาอยู่เป็นไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ตลอดจนเหล่าเชื้อสายสืบมากี่มาก
พระกรุณาคุณซึ่งได้มีแก่พวกจีนดังพรรณนามายังมีอยู่สืบมาจนทุกวันนี้

แม้จีนซึ่งอยู่ในประเทศอื่น บรรดาที่ไต่ทราบบว่าทรงพระกรุณาทำนุบำรุงพวกจีนที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารเพียงไร ก็พากันสรรเสริญพระบารมีอยู่ทั่วทุกแห่ง ส่วนข้าพระพุทธรเจ้าทั้งหลายโดยมาก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไต่ทรงชุบเลี้ยงทำนุบำรุงตั้งแต่นั้นบรรพบุรุษมาในรัชกาลก่อน ๆ จนถึงชั้นข้าพระพุทธรเจ้าได้รับความร่มเย็นเป็นสุขสืบกันมาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ชุบเลี้ยงจนถึงมียศศักดิ์เป็นข้าราชการก็มี ข้าพระพุทธรเจ้าทั้งหลายรำลึกถึงพระเดชพระคุณอยู่เป็นนิจ เมื่อมีโอกาสสามารถจะประกอบการณ์ไต่สนองพระเดชพระคุณไต่ก็มีความยินดีเต็มใจ ด้วยเชื่อมั่นว่าคงจะได้พึ่งพระบารมีทรงอุปถัมภ์บำรุงให้ร่มเย็นเป็นสุขสืบต่อไปจนถึงขั้นบุตรหลาน

โดยความภักดีต่อไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาทจึงกราบบังคมทูลพระกรุณามา ข้าพระพุทธรเจ้าทั้งหลายจึงพร้อมใจกันจัดกระบวรแห่สิริมงคลกับสิ่งอนุสรณ์มาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายในเวลานี้ ข้าพระพุทธรเจ้าทั้งหลายขอถวายพระพรชัยมงคลแด่ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาทกับทั้งสมเด็จพระบรมราชินี ขอให้ทรงเจริญพระเกียรติยศเกียรติคุณ สมบูรณ์ด้วยพระราชมบัติแลพระราชบริพาร ขอให้ทรงเจริญพระชนมายุยืนนาน ทรงเกษมสุขสำราญเป็นนิจนิรันดร์เทอญ ขอเกษะ.

พระราชดำรัสตอบพ่อค้าจีน

ทั้งตัวเราแลสมเด็จพระบรมราชินีขอขอบใจกรมการพิเศษ
แลบรรดาพ่อค้านายเหมือง ที่พร้อมกันจัดกระบวนแห่มาอำนวยการวิมลก
กับทั้งที่มีแก้ไขให้สิ่งของเครื่องอุปโภคพร้อมด้วยคำให้พรอันรับใจ แล
เราทั้งสองขอขอบใจพวกแขกชาวอินเดียนที่พร้อมใจกันจัดแสดงดอกไม้ไฟ
ต่าง ๆ ให้เราดู กับทั้งมีของขวัญอันดีเป็นวิมลกมาให้ด้วย

จีนกับไทยที่จริงเหมือนกันเป็นญาติกัน ด้วยร่วมศาสนาแลมีจารีต
ประเพณีคล้ายคลึงกัน แม้จนภาษาที่อาจศึกษาให้เข้าใจกันแลกันได้ง่าย
กว่าภาษาอื่นใดเลยมาก หรือถ้าจะว่าอีกอย่างหนึ่งก็เพราะชนชาติไทยกับ
จีนไม่มีเหตุที่จะรังเกียจกันมาแต่โบราณ จีนที่เข้ามาอยู่ในประเทศสยาม
จึงเข้ากับไทยได้สนิทสนม จนถึงร่วมสมพงศ์มีวงศ์วาระเป็นไทยอยู่ในประ
เทศสยามเป็นอันมาก และที่ไปเป็นจีนอยู่ในประเทศจีนก็มีไม่น้อย ยัง
อีกประการหนึ่งเป็นด้วยจีนที่เข้ามาอยู่ในประเทศสยามมีความเจตนาดี
ต่อประเทศนี้ เป็นต้นว่าประพฤติตนตามพระราชกำหนดกฎหมาย แล
เคารพต่อรัฐบาลของบ้านเมือง ทั้งช่วยบำรุงให้เจริญโภคทรัพย์ แลมี
ความรักดีต่อราชการเมืองนี้ ข้อนี้เป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน
แต่โบราณทรงยกย่องพวกจีนให้ได้รับประโยชน์เหมือนกับไทยคนทุก
อย่าง เป็นประเพณีสืบมาจนปัจจุบันนี้ พวกจีนที่อยู่ในประเทศสยามไต่ต่อกัน
ยกตัวอย่างดังเช่นพวกท่านทั้งหลายก็ยังรักษาความชอบชดเชยกันกับไทย
แลมีน้ำใจเจตนาดีต่อประเทศสยามอยู่อย่างเดิมมิได้ผันแปร ส่วนตัวเรา

ก็ชอบจีน แลปรารณารักษาประเพณีอันดีซึ่งมีมาแต่โบราณไว้
ให้ถาวรสืบไป

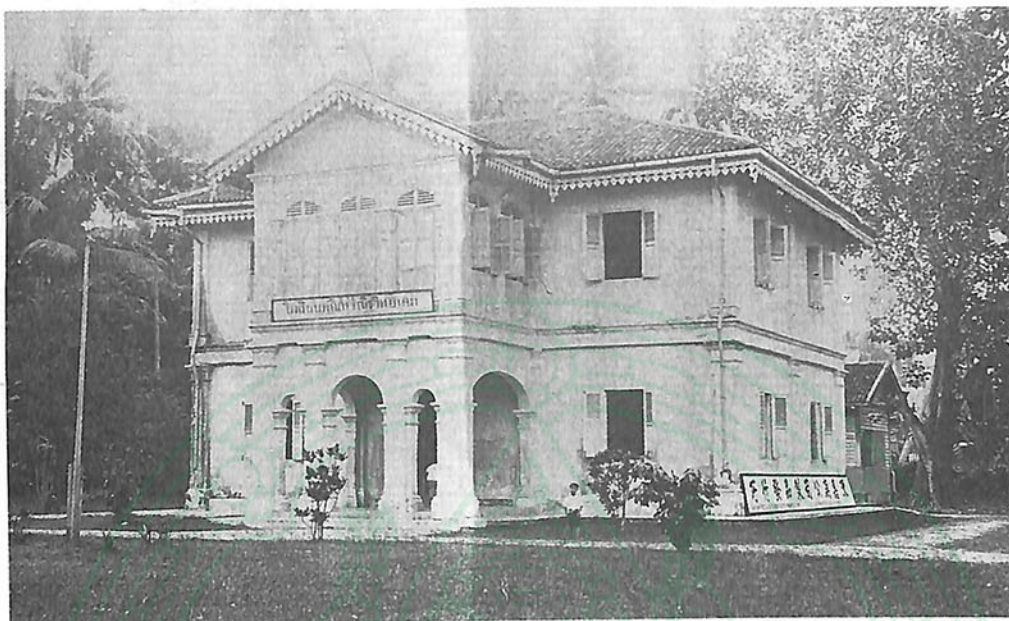
ส่วนพวกแซกชาวอินเดียนั้น ถึงมีมาอยู่ในประเทศสยาม
น้อยกว่าจำนวนจีนก็ดี ไทยเราก็มองว่าเป็นพวกที่ไร้ฝีมือทรักมา
แต่ก็กำบรรพ์ ศาสนาแลขนบธรรมเนียมต่าง ๆ ของไทยก็ได้นำ
จากอินเดียนั้นเป็นพื้น ในทุกวันนี้ชาวอินเดียนั้นมาอยู่ในประเทศสยาม
เราก็ให้ได้รับความปกครองทำนุบำรุงเป็นอย่างดี ให้มีโอกาสประ
กอบการอาชีพได้โดยสะดวกทั่วกันทุกจำพวก ชาวอินเดียนั้นมาอยู่ใน
ประเทศสยามแล้วก็ดี หรือพวกเขาจะมาในภายหน้าก็ดี ควรหวังใจเท
ว่จะได้รับความอุปถัมภ์บำรุงในประเทศสยาม ไม่น้อยหน้ากว่าชาว
อินเดียนั้นอยู่ในประเทศอื่น

ขอให้ท่านทั้งหลายจงนำความประสงค์ของเราไปแจ้งแก่
บรรดาพวกจีนแลพวกชาวอินเดียนั้น โดยเฉพาะพวกที่เข้ามาใหม่ให้
ทราบทั่วกัน ว่าเราตั้งใจจะทำนุบำรุงให้มีความสุขสำราญด้วยประ
การทั้งปวง แต่ว่าพวกชนต่างต่างที่มาอาศัยอยู่ในประเทศสยาม
ต้องประพฤติตนตามพระราชกำหนดกฎหมายแลขนบธรรมเนียมบ้าน
เมือง เป็นต้นว่าอย่ามาก่อการเบียดเบียนพกันแลกันในประเทศสยาม
ด้วยความคิดผิดกันในการเมืองเดิมของตน แลอย่ามาอาศัยแผ่นดิน
สยามเป็นที่ของชุมนุมก่อการร้ายต่อประเทศอื่นที่เป็นมิตรไมตรีกับเรา
ถ้าอุทิศสำหรับประกอบอาชีพโดยธรรม แลรักษาเจตนานั้นดีให้มีต่อ
ประเทศนี้ที่ตนมาอาศัยอยู่ทราบใด ก็คงจะได้รับความทำนุบำรุง
ให้มีความสุขความเจริญทั่วหน้าสืบต่อไป ถ้าเช่นนั้นก็จะมีความ

ยินดีแลพอใจของเราเป็นอย่างยิ่ง

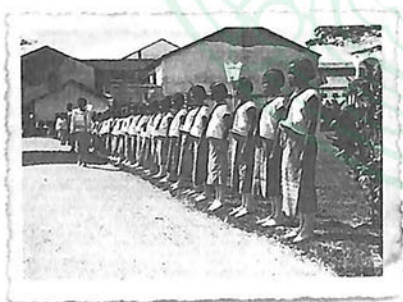
เราขออำนวยพรให้ท่านทั้งหลายทุกชาติทุกชั้นในบรรดาศักดิ์
ซึ่งได้พร้อมกันมาสู่ที่สมาคม แลบรรดาที่ได้ช่วยอำนวยชัยมงคล
แก่เราในวันนี้ จงมีอายุยืนนานพร้อมด้วยความสุขสำราญ เจริญ
สมบัติพัฒนาการเป็นนิรันดร์เทอญ.

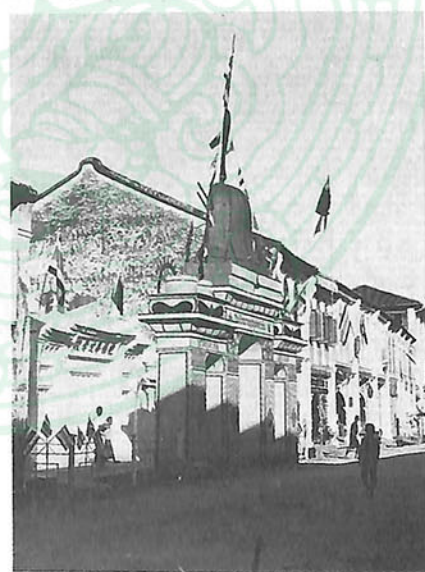
ภ. ๐๐๓ หวญ ๒๖ / ๑๗

โรงเรียนสตรีศึกษาวิชาวิทยาคม โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดภูเก็ต

ภ. ๐๐๓ หวญ ๒๖ / ๑๗

นักเรียนโรงเรียนสตรีศึกษาวิชาวิทยาคม เฝ้ารับเสด็จ

ภ. ๐๐๓ หวญ ๒๖ / ๑๖

โรงเรียนจีน "ภูเก็ตฮัวปุ่น"

ที่ ๙/๒๔๙๑

สมุหพระราชพิธี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาท

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่ง
ออกจากพลับพลาที่ประทับแรมไปยังโรงเรียนบูรพาประจำมณฑล โรงเรียนสตรีประจำ
มณฑล โรงเรียนจีนกุเก็ก ฮั่วยูน กับโรงเรียนจีนสองเท็ก กุเก็ก แล้วเสด็จ ฯ
โรงพยาบาลวชิราวุธ แล้วเสด็จ ฯ กลับพลับพลาที่ประทับแรม

เวลา ๑๖ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งจากพลับพลาที่ประทับแรมไปทอด
พระเนตรวัดคลองแล้ว เสด็จไปยังข้าวราไวย ประทับเสวยพระสุธารสณพลับพลา
ชายหาด เวลา ๑๘ นาฬิกา เสด็จกลับพลับพลาที่ประทับแรม

หน้าที่กองรถยนต์หลวงและกรมทาง จักรยนต์กระบวนเสด็จ ฯ ในวันนี้
เช่นเดียวกับกระบวนวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑

บัญชีรถคงเช่นวันที่ ๑ กุมภาพันธ์

หน้าที่กรมทาง จักรยนต์ ๒ คัน มารับเจ้าพนักงานล่องหน้าที่ ฯ ประทับแรม
ในเวลา ๑๕ นาฬิกา แล้วคอยรับกลับ

ตำรวจหลวง ราชองครักษ์ ภูษามาลาให้ขึ้นรถพริลล่องหน้าไปรับเสด็จที่วัดคลอง
หน้าที่มหาดเล็กหลวง จักรมหาดเล็กล่องหน้าไปในการเครื่องเสวยที่ข้าว
ราไวย และจัดเทียนท่ายที่นั่งตามเสด็จ ฯ ไปวัดคลอง

การแต่งกายในวันนี้ ราชบริพารและฝ่ายเทศาภิบาล แต่งเครื่องยศปกติ.

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๙๑

พิมพ์

งาน

๕/๕๕๕

สมุหพระราชพิธี กราบขุดพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาท

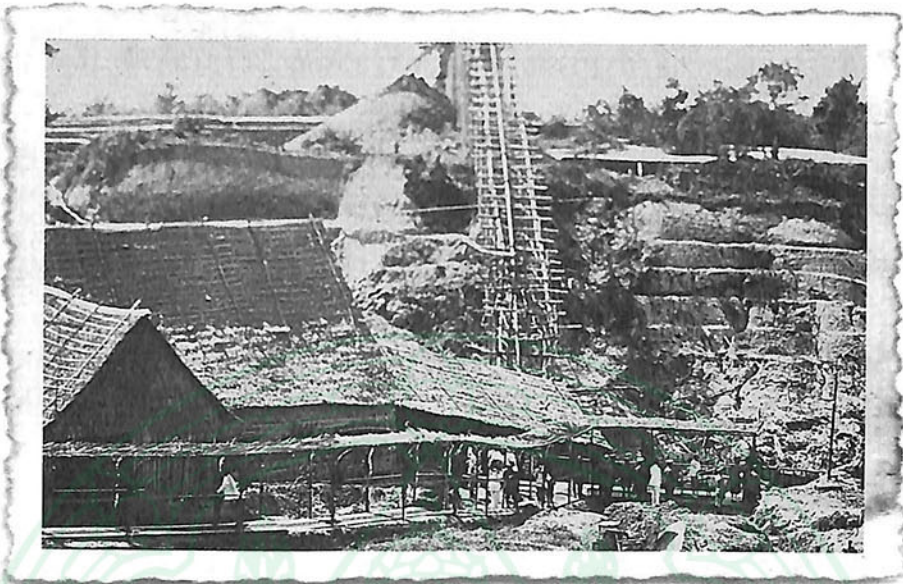
วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่ง
ไปทอดพระเนตรเหมือนคิยุต ซึ่งใช้วิธีทำด้วยเรือขุดขนาดใหญ่ แบบใหม่ของ
บริษัทกะตุคิน เมื่อถึงเสด็จลงทอดพระเนตรที่นี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต
กราบบังคมทูลเบิกผู้จัดการบริษัทเข้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้จัดการนำเสด็จ
ทอดพระเนตร กราบบังคมทูลพระกรุณาถึงคุณสมบัติของเรือขุดแล้ว เสด็จกลับ
พลับพลาที่ประทับพร้อม

เวลา ๒๐ นาฬิกา สมุหเทศาภิบาลกราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เสด็จ
พระกระชาจารสมโภชน์ ศาลาภิรมย์ เมื่อถึงเครื่องหวาน สมุหเทศาภิบาล
กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยในนามข้าราชการ เสด็จแล้วทรงรถยนต์พระที่นั่ง
ไปยังภูเขาศรีโมตรใกล้ศาลาภิรมย์ เสด็จประทับทอดพระเนตรกระบวนหน้า
เครื่องบูชาบั้งและโขนไฟ เมื่อถึงท้ายกระบวน ฯ หยุด ทรงการพิเศษ พานิช
นายเหมือง อ่านคำถวายชัยมงคล นำนั่งของน้อมเกล้า ฯ ถวาย มีพระราช
คำรัสตอบแล้ว เสด็จกลับพลับพลาที่ประทับพร้อม

หน้าที่กองรถยนต์หลวงและกรมทูลฯ จัดรถยนต์กระบวนเสด็จ ฯ เช้าวัน
ที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐

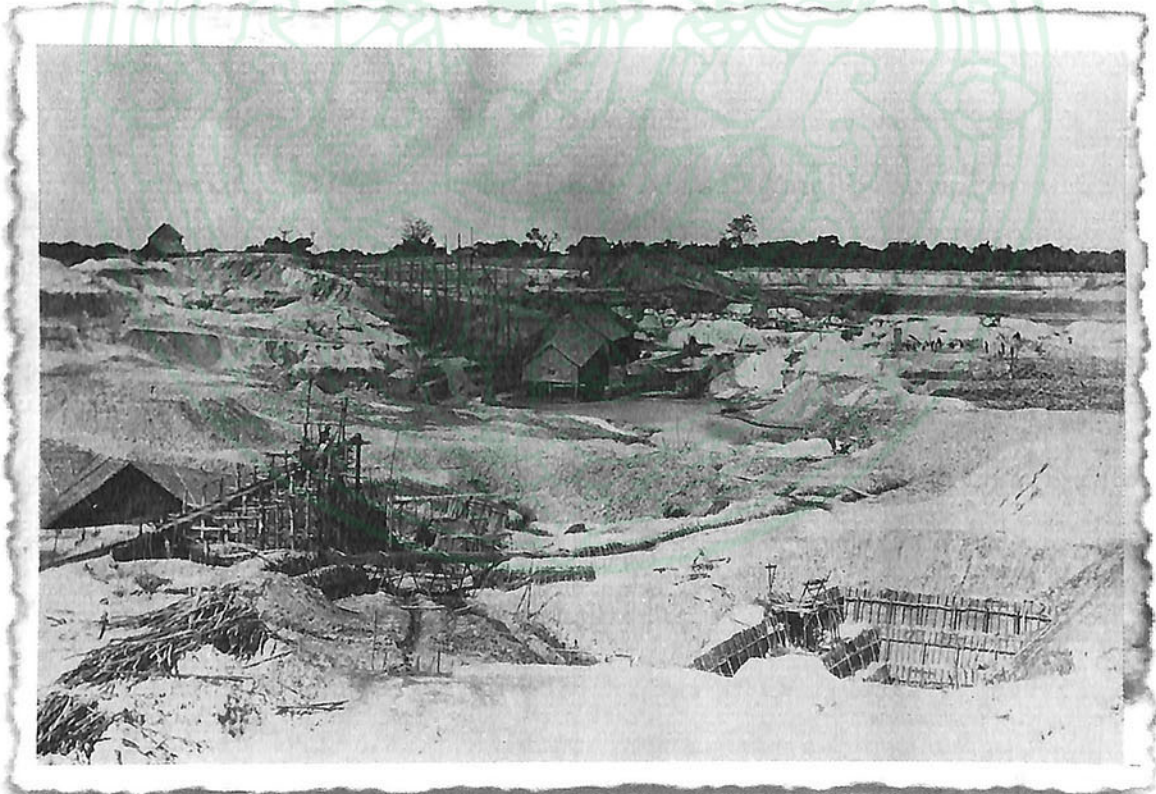
ผู้ชี้รถยนต์กองเดิม

นายไกรภพทูลฯ จัดรถยนต์ที่ ๒ คับ รับเจ้านักงานล่วงหน้าไปตาม
คำทูลเกล้า ฯ

ภ. ๐๐๓ หวณ ๒๖ / ๑๐

ทอดพระเนตรการทำเหมืองสุบที่ตำบลระแงง จังหวัดภูเก็ต

ภ. ๐๐๓ หวณ ๒๖ / ๑๐

เหมืองสุบ ตำบลระแงง

(๑) ราชองครักษ์ คำนวณหลวง ขึ้นรถพิธีล่วงหน้าไปรับเสด็จถึงภูเก็ทโมตร
เวลา ๒๐ นาฬิกา คณ.

(๒) มหาดเล็กหลวง ไปปฏิบัติราชการเรื่องเครื่องแก้วที่ศาลาภิบาล
และจักรระกระษัตราธิราชไปมอญฝ่ายเทศาภิบาล ขึ้นรถพิธีไปเวลา ๑๙ นาฬิกา คณ.

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่ง
ไปทอดพระเนตรการทำการของศูนย์คำมดระเงง แล้วเสด็จประพาสน้ำตกทอด
ประทับเสวยพระกระษัตราธิราชและพระสุธารมย์ ณ ค่ายพลประทับร้อนที่หาดสุรินทร์
เวลา ๑๔ นาฬิกา เสด็จกลับพลับพลากลับที่ประทับแรม

หน้าที่ของรถยนต์หลวงและกรมทาส จักรยนต์พระที่นั่งเสด็จ ฯ เสด็จขึ้นก่อน
มีผู้ขึ้นรถยนต์คงเดิม

หน้าที่มหาดเล็กหลวง จักรมหาดเล็กหลวงหน้าไปในการเครื่องเสวย

หน้าที่กรมทาส จักรยนต์พิธี ๑ คณ. ไปรับมหาดเล็กหลวงที่ ฯ ประทับ
แรม ในเวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ เวลา ๑๑ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี เสด็จทรงรถยนต์
พระที่นั่ง ไปทอดพระเนตรการทำการของหยาและเหมืองปล่องที่ทำบนนาถิล ใกล้
หาดสุรินทร์ แล้วเสด็จกลับพลับพลากลับที่ประทับแรม

เวลา ๑๔.๓๐ นาฬิกา คณะกรรมการเหมืองฝายเชียงเสด็จพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ทอดพระเนตรการ
แห่งรัตนเพณีสและเสวยพระสุธารมย์ ณ โมตรอยู่ในเค็ด เมื่อเสด็จถึงเค็ดขึ้น

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๙

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๙

ทอดพระเนตรการทำเหมืองหาบและเหมืองปล่อง
ทำบนาลึกใกล้หาดสุรินทร์ จังหวัดภูเก็ต

ภูเก็ตสโมสร

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๒๑

ซึ่งมีพระราชาธิบดีแล้ว หัวหน้าคณะไมครอ่านคำกราบบังคมทูลพระกรุณาถวาย
พระพรชัยมงคลในนามบรรดาพ่อค้าขายเหมืองฝรั่ง ซึ่งเข้ามาประกอบกิจการอาชีพ
อยู่ในเขตปกครอง และน้องเกล้า ๆ ถวายสิ่งของ มีพระราชดำรัสตอบแล้ว ประทับ
ทอดพระเนตรการเล่รถบนถนนได้เวลาสมควรเสด็จกลับพลับพลที่ประทับแรม
หน้าที่กองรถยนต์หลวงและกรมทาง จักรยานที่กระบวนเสด็จฯ ในวันก่อน
มีจักรยานที่คงเดิม

หน้าที่กรมทาง จักรยานที่ขี่ ๒ คัน ไปรับเจ้าพนักงานล่วงหน้า ๆ ประทับ
แรม ในเวลา ๕ นาฬิกาครึ่ง

ทำรวรหลวง ราชองครักษ์ ภูษามาลา ขึ้นรถยนต์ที่ล่องหน้าไปรับเสด็จ
ที่สโมสรอยู่ในเขตในเวลา ๕ นาฬิกาครึ่ง

หน้ามีมหาดเล็กหลวง ขึ้นรถยนต์ที่ล่องหน้าไปเฝ้าเครื่องเสวย
ในเวลา ๕ นาฬิกาครึ่ง

การแต่งกาย

วันที่ ๓ เช้า และที่ ๔ ที่ ๕ ราชบริพารแต่งเครื่องเดินทาง ฝ่าย
เทศาภิบาลแต่งเครื่องยศปกติ

วันที่ ๓ คำ ในกระบวนหลวง ราชเสนาแต่งเครื่องปีกหัก อ้ามาศย์
แต่งเครื่องเดินทาง และราชเสวกแต่งเครื่องเดินทางสวมถุงเท้าและรองเท้า
ทั้ง ๓ เหล่าประทับคาราราชอิสริยาภรณ์ ฝ่ายเทศาภิบาลแต่งเครื่องเต็มยศ

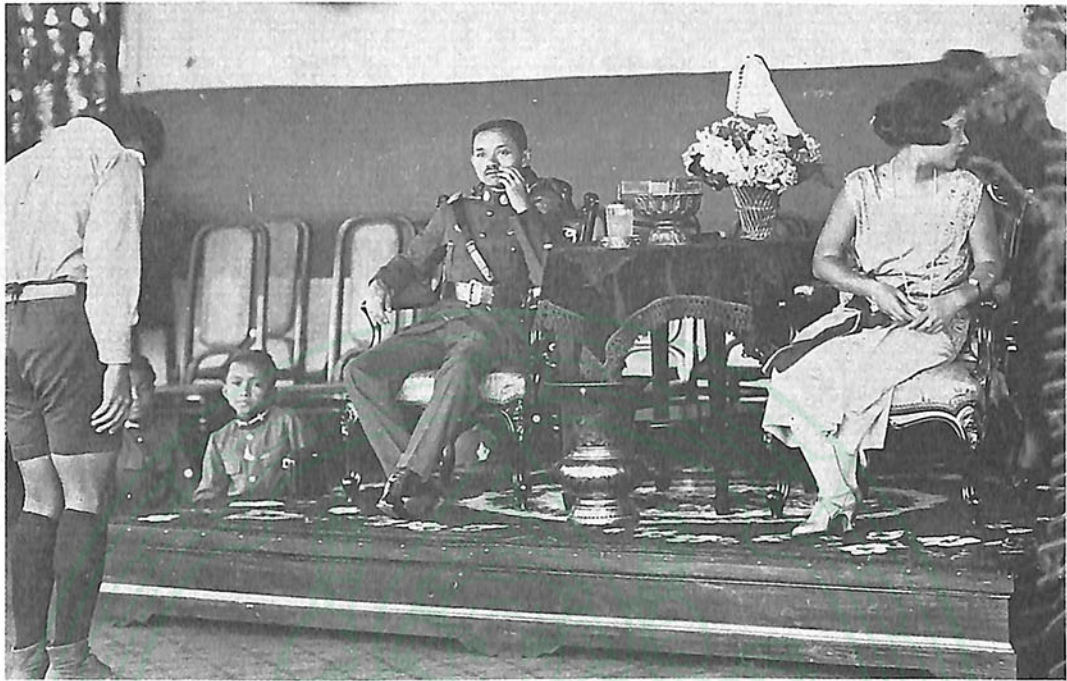
สมุหเทศาภิบาลออกบัญชาเชิญเสด็จฯ ข้าราชการกรมโกศลคืนนั้น

พระสุทนต์กวีราช ๒๔๗๖

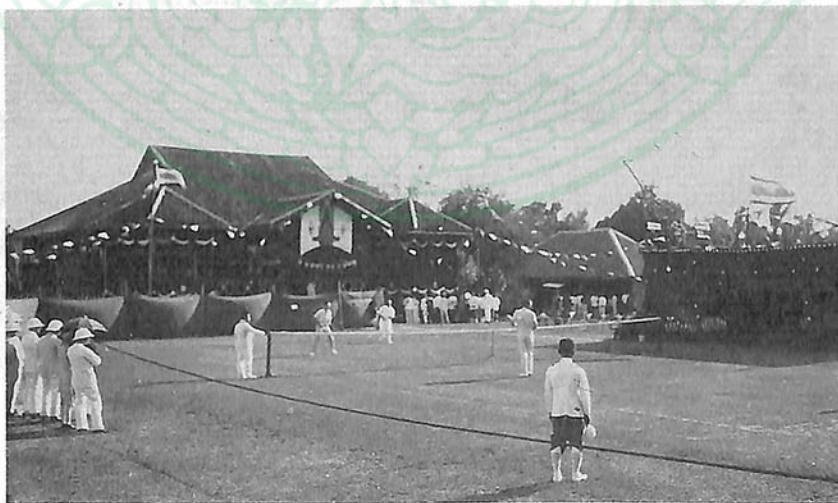
ธีรวิจิตร กิมพ์

เทศาภิบาล

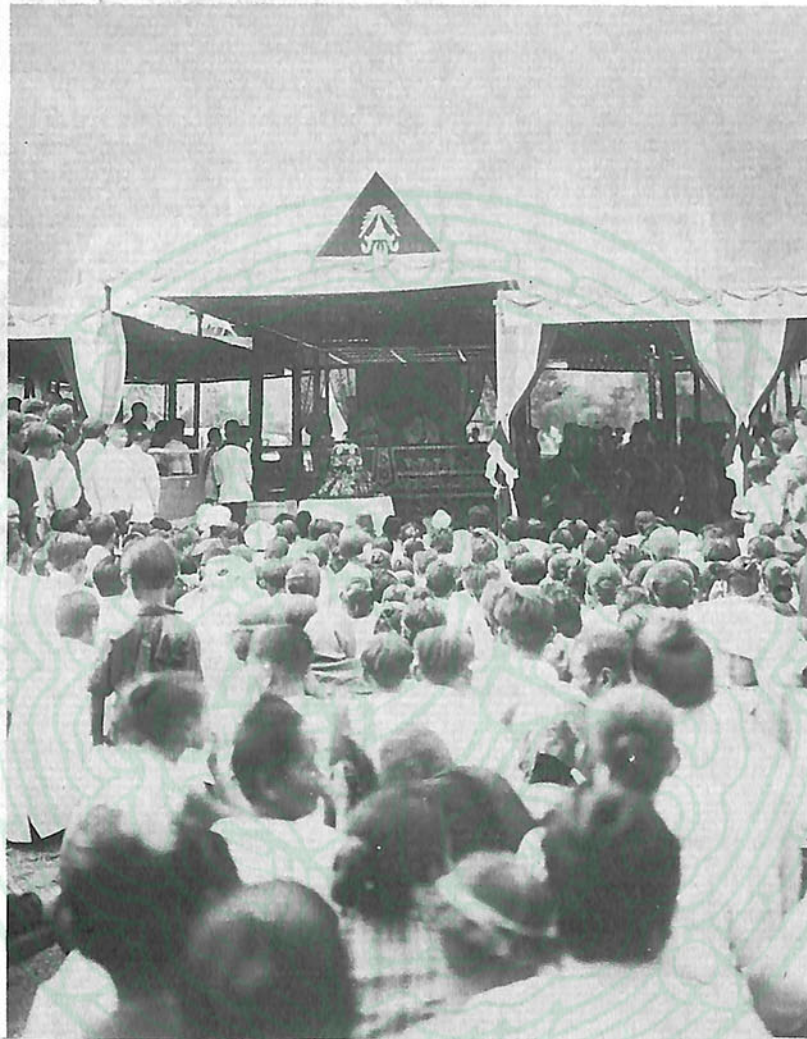

พ่อค้าและนายเหมืองแร่ัญเชิญทอดพระเนตรการแข่งขันเทนนิส
ณ สโมสรยูไนเต็ด จังหวัดภูเก็ต

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๒๓

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๒๓

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๑๒๔

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
ประทับ ณ พลับพลา จังหวัดพังงา ให้ข้าราชการและราษฎรเข้าเฝ้า
เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑

เสด็จพระราชดำเนินถึงจังหวัดพังงา

(แบบ ก.)

กระทรวงวัง

หมายที่... ก.ก.ก.

กรมพระราชพิธี

วันที่... กุมภาพันธ์... พระพุทธศักราช ๒๔๗๑

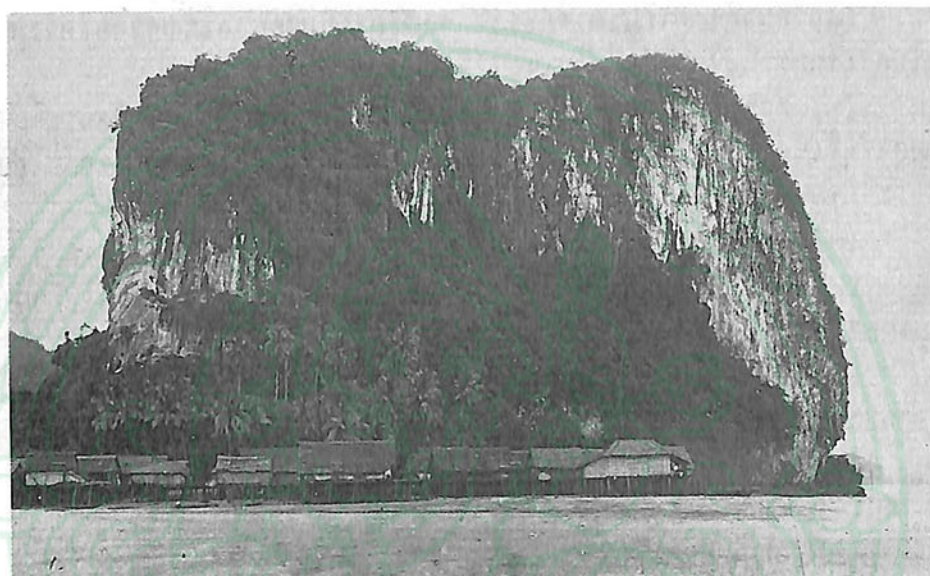
วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๔๗๑ เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จออกโดยรถยนต์พระที่นั่ง ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีเปิดงานนิทรรศการศิลปกรรมและงานช่างฝีมือของราษฎรไทย ซึ่งจัดขึ้นโดยกระทรวงมหาดไทย ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต โดยมีสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลปัจจุบัน ทรงเป็นประธานในพิธี

เวลา ๑๑ นาฬิกา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีเปิดนิทรรศการศิลปกรรมและงานช่างฝีมือของราษฎรไทย ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต โดยมีสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลปัจจุบัน ทรงเป็นประธานในพิธี

การแต่งกาย ราษฎรที่มาร่วมงานให้แต่งกายอย่างเรียบร้อย และงดสูบบุหรี่

(๑) หมายที่... ก.ก.ก. มีผลตั้งแต่วันที่... เป็นต้นไป

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
มกุฎราชกุมารี

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๒๒

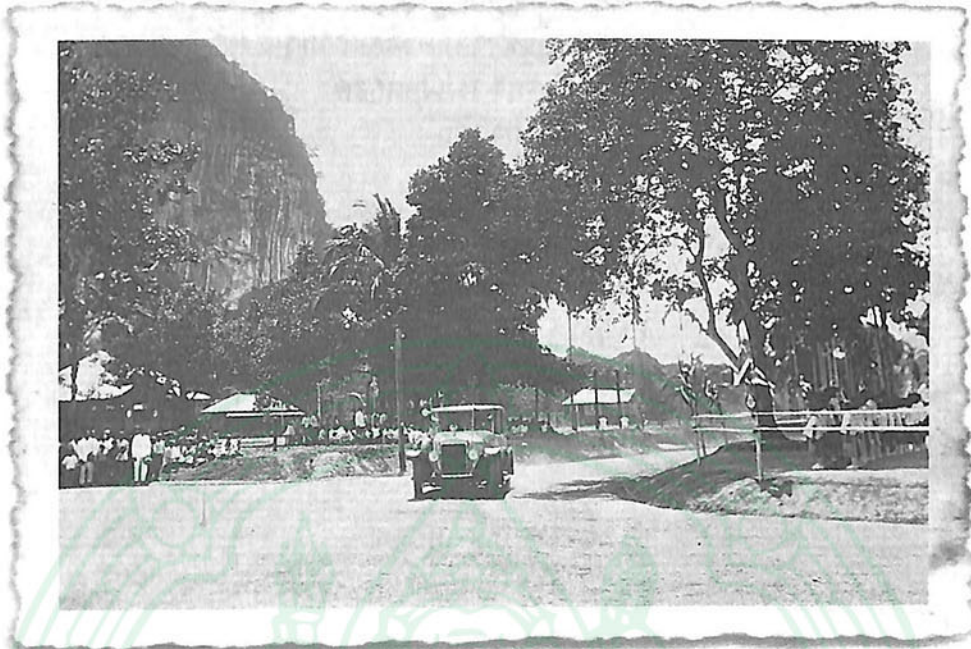
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
ประพาสหมู่เกาะต่างๆ ในจังหวัดพังงา โดยประทับเรือพระที่นั่งมหาจักรี
ได้ทรงถ่ายภาพเกาะปันหยีไว้เป็นที่ระลึก จากท่าทฟ้าเรือ

(ศิริ ๒) ราชองค์รักษ์
ราชองค์รักษ์
ตำรวจหลวง
มหาดเล็ก

- (๓) หน้าทึกรมทวง จักรยอนต์บรรทุก ๓ คัน บรรทุกคนและของออกจาก
ที่ประทับแรมภูเก็ท ไปลงเรือเทศศิริ เวลา ๔ นาฬิกาตรง
- (๔) หน้าทึเทศศิริ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
- (๕) หน้าทึเทศศิริ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
ไปส่งเรือพระที่นั่งมหาจักรี ในเวลา ๑๐ นาฬิกาตรง
- (๖) สรรพการและคนรับใช้ของราชูปถัมภ์ ควรให้ไปลงเรือพระที่นั่ง
มหาจักรีเสียในกระบวนเรือ ๓-๔ จะโคไม่ของล่าช้าตามเสด็จกลับไม่ถึงเรือ
พระที่นั่งมหาจักรี เพราะคนและของใช้ถึงอยู่ก่อนแล้ว
- (๗) หน้าทึเทศศิริ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
- (๘) หน้าทึเทศศิริ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
มุ่งหมายในเรือ ๕-๖-๗
- (๙) หน้าทึมหาดเล็กหลวง จักรยอนต์ ๑ และจ้ะหน้าทึสำหรับการ
เสวยกลาง จักรยอนต์ ๑
- (๑๐) หน้าทึมหาดเล็กหลวง ทอดเครื่องที่คล้ายปลาเมืองกังงา และจ้ะเก็บ
ตามที่นั่งไปควม
- (๑๑) หน้าทึมหาดเล็กหลวงและข้าหลวง จักรยอนต์ ๑ เครื่องทรงมดัก เครื่องระสาอาจ
ฉลองพระองค์มดัก พระกลดคันสั้น ตามเสด็จพระราชดำเนิน
- (๑๒) หน้าทึกรมทวง จักรยอนต์ ๑.ว. มอหมอมแกวลงหน้าไปกังงา
ในเวลา ๗ นาฬิกา
- (๑๓) หน้าทึราชเลขาธิการ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
- (๑๔) หน้าทึเทศศิริ จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐
- (๑๕) หน้าทึทหารบก ปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- (๑๖) หน้าทึกรมทวง จักรยอนต์ ๑ ประทับแรม ๕๐ ที่ท่าเรือ ๕๐

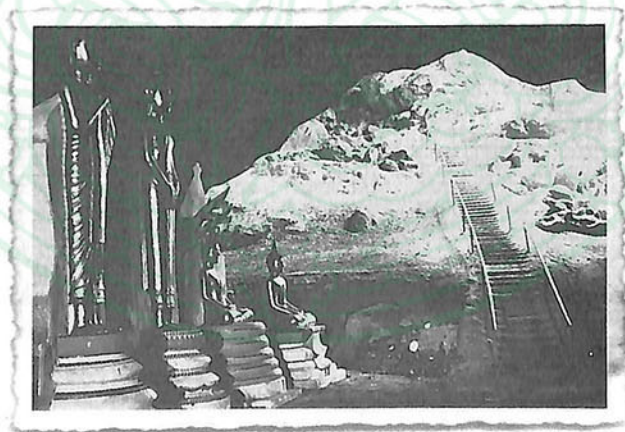
หน้า ตำรวจหลวง
ราชองค์รักษ์
ตำรวจหลวง
มหาดเล็ก

พระที่นั่งมณฑล สมเด็จพระที่นั่งมณฑล
สมเด็จพระที่นั่งมณฑล ๑ พระที่นั่งมณฑล
พระองค์เจ้าศิริศักดิ์สุประภาท
สมุทราชองค์รักษ์
เทศศิริ

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๒๔

เสด็จฯ เยี่ยมราษฎร จังหวัดพังงา

ภ. ๐๐๓ ทวณ ๒๖ / ๑๒๑

วัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา

รศ.กิตติลาข

กรมหมื่นมุนีราชูปถัมภ์
พระองค์เจ้าอาภรณ์มัยคณธำมา
หม่อมราชวงศ์ถาวรมงคลพงศ์
หม่อมเจ้าถาวรวิทย์
นายราชน

รศ.นายเลอ ๒

ท้าวสมศักดิ์
นางสมทอง ระโง่ง
นางพระคำมด
พระยาเทวาริราช

รศ.นายเลอ ๓

เจ้าหลวง
ราชหลวง
พระยาไชยอนคเทท

รศ.นายเลอ ๔

มหาดเล็ก
มหาดเล็ก
มหาดเล็ก
มหาดเล็ก

รศ.นายเลอ ๕

ขุนนางราชเลขาธิการ
มหาดเล็กในสมเด็จกระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
ราชธิดา
มหาดเล็ก

รศ.นายเลอ ๖

รศ.มหาดเล็ก

รศ.นายเลอ ๗

รศ.ตำรวจราชการ

รศ.บรรพต

บัญชีกระบวนเรือ

เรือขุดโคลน

ล้นเกล้าสมเด็จพระพุทธ
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
กรมหมื่นมุนีราชูปถัมภ์
พระองค์เจ้าวิภาวดีประภาส
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
สภุชราชธิดา

คฤหาสน์ราชวังมณฑล
พระที่นั่งจักรี
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

เรือนม่านน้ำเงิน

พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์
พระที่นั่งสุทไธสวรรย์

นอกจากนี้ไปเรือนม่านน้ำเงินและเรือนม่านน้ำเงิน
และเรือนม่านน้ำเงินและเรือนม่านน้ำเงิน • ๗

พระบาทสมเด็จพระ

มหาจักรี มหาจักรี

สมเด็จพระ

๑๙๖๖

คำถวายชัยมงคละจังหวัดพังงา

ขอเฝ้าละของฐิติพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย บรรดาพึงพระบรมโพธิสมภาร
อยู่ในเขตต์จังหวัดพังงา ทั้งที่เป็นข้าราชการแลพ่อค้าพานิช
คฤหบดีตลอดจนสมณะคณาจารย์อาณาประชาราษฎร์ ล้วนมีความ
ชื่นชมโสมนัสในมหามงคลสมัย ซึ่งไต่ฝ่าละของฐิติพระบาททรง
พระอุทสาหะเสด็จมา พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม
ราชินี จนถึงจังหวัดพังงาในวันนี้ โดยทรงพระกรุณาแก่ข้าพระพุทธ
เจ้าทั้งหลาย ด้วยจังหวัดพังงาเป็นจังหวัดตั้งอยู่ห่างทางไปมาค้าขาย
ของมหาชนโดยมากในมณฑลนี้ แม้สมเด็จพระปิยะมหาราชเจ้าได้
เคยเสด็จมาถึงสองครั้ง แต่ภายหลังมาเมื่อการทำเหมืองศิบูก็มี
มากขึ้น น้ำพัดทรายซึ่งล้างออกจากแร่ตามเหมืองไหลลงไปถมทาง
เรือขึ้นขึ้น การคมนาคมอย่างแต่ก่อนก็ยากยิ่งขึ้นเป็นอันดับมา แต่
บัดนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้สร้างทางหลวงตั้งแต่จังหวัดภูเก็ต
มาจนถึงจังหวัดพังงา และมีเรือสำหรับรับรถข้ามช่องทะเล อาจใช้
รถยนต์และล้อ เกลวียนถึงกันกับจังหวัดภูเก็ตได้โดยรวดเร็วแลสะดวก
กว่าเมื่อยังใช้แต่ทางเรืออย่างแต่ก่อนมาก ข้าพระพุทธเจ้าทั้ง
หลายมีความยินดีโดยะเพาะ ด้วยทางหลวงนั้นสำเร็จร่วมกับเวลา

ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาทเสด็จมาครั้งนี้ เสมือนเสด็จมาทรงช่วย
แก้ไขความลำบาก แลพระราชทานประโยชน์อันใหญ่ยิ่งแก่ชาว
จังหวัดพังงา เป็นพระเดชพระคุณหาที่จะเปรียบปานนั้นมิได้
ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจึงมั่นใจว่า การที่ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท
เสด็จเลียบมณฑลมาถึงจังหวัดพังงาครั้งนี้คงจะมีผลให้บ้านเมือง
รุ่งเรืองเจริญสุขยิ่งขึ้นโดยอันสืบไปในภายหน้า ด้วยพระเดชพระคุณ
แลพระกรุณาในไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท ขอนี้กับทั้งโอกาสที่ชาว
จังหวัดพังงาจะได้เฝ้ากราบถวายบังคมเป็นครั้งแรกตั้งแต่เสด็จ
เกลิงถวิลราชสมบัติกระทำให้เกิดปิติยินดีทั่วหน้า ได้พร้อมใจช่วย
กันจัดการรับเสด็จตามกำลังมาจนได้เฝ้าฝ่าละอองธุลีพระบาท
สมหวังในวันนี้

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอถวายพระพรชัยมงคลด้วยความ
จงรักภักดีต่อไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาท แลสมเด็จพระนางเจ้าพระ
บรมราชินี ขอให้ทรงสถิตสถาพรในศิริราชสมบัติ สมบูรณ์ด้วยพระ
สิริสวัสดิทิพพัฒน์มงคล พระชนมายุยืนนาน ขอให้ทรงเกษมสุขสำราญ
ทุกทีวารวาทวิ พระเดชพระคุณแลพระบารมีปกเกล้าชาวสยามร่ม
เย็นเป็นที่พึ่งเป็นนิรันดร์เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

จังหวัดพังงา

วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๙๑

พระราชดำรัสที่เมืองพังงา

เรามีความยินดีที่ได้โอกาสมาถึงเมืองพังงาในการเยี่ยมมณฑล
คราวนี้ ด้วยเคยได้ยินคำกล่าวชมกัน ว่าเมืองพังงานี้ทั้งภูเขาแลเกาะ
งามน่าดูนิคมกับเมืองอื่น อีกประการหนึ่งได้ทราบว่าเกิดลำบากมาช้านาน
ด้วยลำน้ำขึ้นเงิน แม้เมื่อสมเด็จพระบรมชนกนาถราชของเรา
เสด็จมาเยี่ยมมณฑลภูเก็ตในรัชกาลก่อน ก็ได้เสด็จมาถึงเมืองพังงา
ด้วยเหตุนี้ แต่บัดนี้ได้สร้างทางหลวงพอสำเร็จทันเวลาเราลงมา
เยี่ยมมณฑล อาจใช้รถมาได้แต่เมืองภูเก็ตโดยรวดเร็วแลสะดวกดีกว่า
ทางเรือ จึงเป็นความยินดีแก่เราอีกสถานหนึ่ง ซึ่งมาได้เห็นการ
ปลดเปลื้องความลำบากของชาวเมืองพังงาสำเร็จประโยชน์ได้ดัง
ประสงค์ ถึงทางน้ำที่ขึ้นเงินเราก็จะคิดพยายามหุ้ให้ขึ้นดีด้วยวิธี
ประสานงานกับการที่ได้อนุญาตให้ขุดแร่ดีบุกด้วยใช้เครื่องจักร หวัง
ว่าการคมนาคมทางน้ำจะพ้นความลำบากได้ด้วย แต่ส่วนทางหลวง
ที่กรมทางสร้างนั้น ไม่ใช่จะมาหยุดเพียงเมืองพังงาเท่านั้น ยังจะ
ทำต่อไปถึงเมืองตะกั่วป่าทางข้างเหนือ แลลงไปถึงเมืองตรังทาง
ข้างใต้ เมื่อทางสร้างสำเร็จจะเปิดที่ให้ท่าเหมืองแร่แลเรือสวน
ไวนาเป็นประโยชน์แก่ประชาชนแลบ้านเมืองทางนี้ยิ่งขึ้นอีกเป็นอันมาก
จังหวัดพังงาจะอยู่ที่ชุมทางระหว่างจังหวัดภูเก็ตกับจังหวัดอื่น คงจะ
ได้รับประโยชน์ด้วยเหตุนี้อีกสถานหนึ่ง เรามาเมืองพังงาด้วยยินดี

ดังกล่าวนั้น ทั้งมาได้เห็นชาวเมืองพิจิตรพากันจัดการต้อนรับอย่าง
แข็งแรง แลมาได้รับพรของท่านทั้งหลายอันด้วยความจริงรักภักดี
ทั้งตัวเราแลสมเด็จพระบรมราชินีขอขอบใจท่านทั้งหลาย ตลอดจน
ประชาชนชาวเมืองพิจิตรด้วยเป็นอันมาก

เราชาวเมืองพิจิตรครั้งนี้มีความประสงค์อีกอย่างหนึ่ง ที่จะ
มาให้พระแสงราชศาสตราไว้สำหรับเมืองพิจิตร อันพระแสงราช
ศาสตรานี้สมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงพระราชดำริสถาปนา
ขึ้นต่อภายหลังเมื่อเสด็จมาเมืองพิจิตร สำหรับพระราชทานไว้ให้
เป็นที่สักการะบูชาทางพระองค์ แลชุบทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยาตาม
หัวเมือง แต่ยอมพระราชทานในเมื่อเสด็จไปถึงเมืองนั้น ๆ เมือง
พิจิตรจึงยังมิได้รับพระราชทาน มัคนี้ตัวเราได้มาถึงเมืองพิจิตร
เป็นครั้งแรก จึงจะมอบพระแสงราชศาสตราให้ไว้เป็นเกียรติยศแก่
เมืองพิจิตรในเวลานี้ ท่านทั้งหลายจงรับไว้พร้อมทั้งพรของเรา
ขอให้บรรดาข้าราชการแลสมณะคณาจารย์ พ่อค้าพาณิช ประชาชน
ในจังหวัดพิจิตรจงมีความเจริญสุขสถาพรเป็นนิรันดร์เทอญ.

คำกราบบังคมทูลเมื่อพระราชทานพระแสงฯแล้ว

ขอเคหะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม
ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทาน
พระบรมราโชวาทแลพระแสงราชศัสตราไว้ต่างพระองค์ โดยทรง
พระมหากรุณาเป็นพิเศษในครั้งนี้ พระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้าฯ
หาที่สุดมิได้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีความปิติยินดีเป็นล้นเกล้าฯ
ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะตั้งใจปฏิบัติตามกระแสพระบรมราโชวาท
และจะตั้งใจรักษาพระแสงราชศัสตราอันเป็นเครื่องบรมราชูประโภค
นี้ ไว้ต่างพระองค์ด้วยความเคารพเพื่อเป็นเกียรติยศแก่บ้านเมือง
นี้สืบไป.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเคหะ

[illegible]

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๑ เวลา ๑๑ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงเรือพระที่นั่งไปประพาสลำน้ำชลประทาน แล้วเสด็จทอดพระเนตรเขื่อนลัดน้ำท่าและเขื่อนลัดน้ำท่าอีกแห่งหนึ่ง ทรงเรือพระที่นั่งไปประพาสลำน้ำชลประทาน แล้วเสด็จทอดพระเนตรเขื่อนลัดน้ำท่าและเขื่อนลัดน้ำท่าอีกแห่งหนึ่ง

๑. เวียดนามใต้

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

การสอบคัดเลือก
คณะกรรมการ
รพช.จังหวัด
ราชบุรี
จากภาคใต้
และภาค

เจ้าหลวง
ราชวงศ์

๔. เรือรบหลวง ราชพิธี

๕. เรือรบเล็ก ราชพิธี

หน้าไม้ทาดเล็ก จัดกระบวนเรือทั้ง และจัดการเรือ

เรือหลวง

หน้าไม้ทหารเรือ จัดเรือหมายเลข ๕ มณฑลภาคใต้กษัตริย์

หน้าไม้ทาดเล็กและราชวงศ์ จัดเครื่องกระดานเรือหลวง

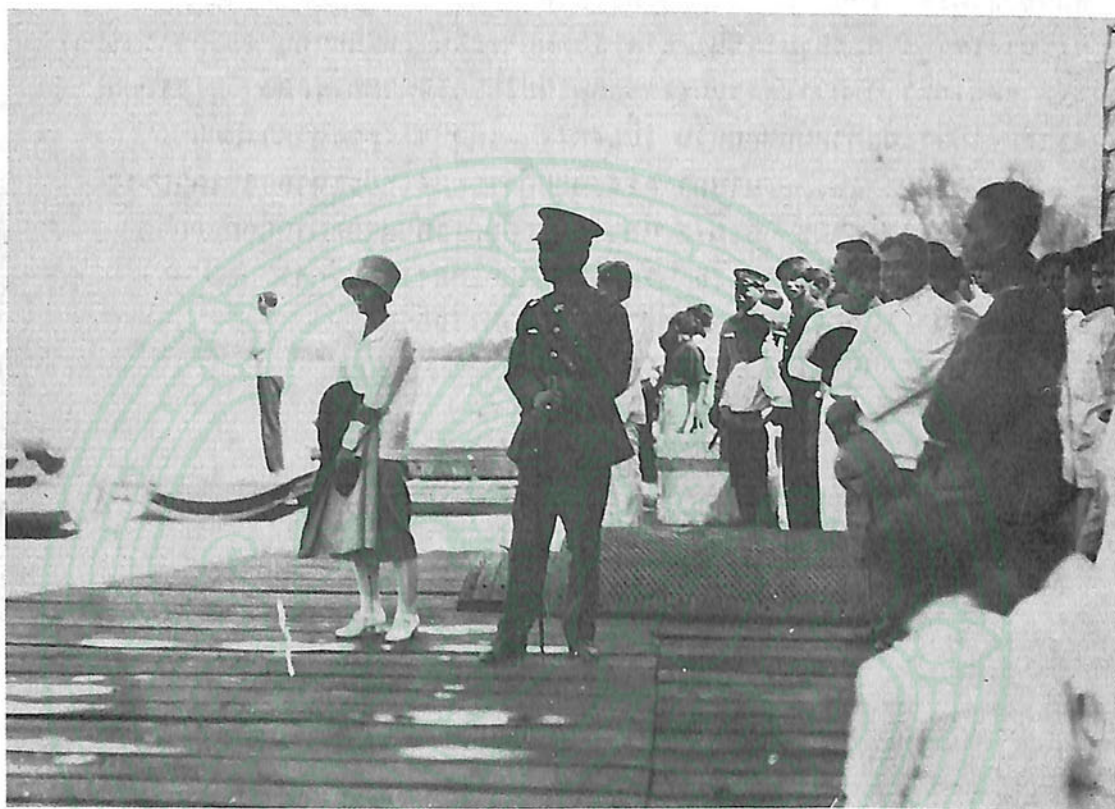
ตามเดิม ๆ

(วันนี้เป็นพิธีการ ๑ ประการ)

พระยศเจ้าราช ๒๕๖๐

๑๖. ๒๕๖๐
๒๕๖๐ ๒๕๖๐

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๘๐

สมเด็จพระยาตากวราชานุภาพ และหม่อมเจ้าพัฒนายุ ทิศกุล พระธิดา
 เฝ้ารับเสด็จที่ท่ากันตัง จังหวัดตรัง

ที่ ๒๒/๒๔๗๑

สมเด็จพระราชินี กราบทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่ข้าทูลละออง
ธุลีพระบาท

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ เวลพระที่นั่งมหาราชวังถึงทอดอาว
หน้าเมืองกรุง เวลา ๑๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า
พระบรมราชินี ทรงเวียนพระที่นั่งไปชนทากันถึง ๑๐ ครั้ง การ
รับหวัศกุดเกล้า ๆ ถวายพระแสงราชศัสตราประจำจังหวัดกรุงแล้ว ทรงรถยนต์
พระที่นั่งไปประทับทำหมันกอนกายน เมืองกรุง แล้วพระกระยาหารณที่นี้

เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งไปประพาสและเสวยพระ
สุธารสเครื่องว่างที่พระ สะพัง แล้วเสด็จกลับประทับแรมที่ทำหมันกอนกายน

(๓) ทานาทหารเรือ จัดอาหารหนักเลี้ยงราชบริพารชั้น ๒ - ๓ - ๔ -
๕ ในตอนเช้า และเวลา ๔ นาฬิกาจัดพระยวนเรือดังนี้

เวียนหน้าเงิน

๑. หมอสมแกว
๒. ขากลวง
๓. ราชองครักษ์
๔. ราชองครักษ์
๕. ราชองครักษ์
๖. ตำรวจหลวง
๗. ตำรวจหลวง
๘. ตำรวจหลวง
๙. ภูษามาลา
๑๐. ภูษามาลา
๑๑. ภูษามาลา
๑๒. มหาดเล็กพระราชวงศ์

เวียนหน้าสีเทา

๑. พระยาธรรมาศศตรวิไลวัฒน์
๒. ร.ธ.ท. วุฒิ
๓. มหาดเล็ก
๔. มหาดเล็ก
๕. มหาดเล็ก
๖. มหาดเล็ก
๗. มหาดเล็ก
๘. หมิงรับไซ

มหาดเล็กพระราชวงศ์และหมิงรับไซนำของใช้เวลาถึง ล่วงหน้าไป
นถระบวณ.

(ข) เวลา ๔.๓๐ นาฬิกา ทหารเรือจัดเรือยนต์สีขาวไปส่งเสด็จ
พระบรมวงศานุวงศ์ และราชบริพารหมอบ (ค) ที่เรือลิวททะเล

(ค) เวลา ๕ นาฬิกา เทศบาลจัดเรือลิวททะเลไปส่งเสด็จพระบรม
วงศานุวงศ์ และราชบริพารที่ท่าเทียบ

๑. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ
๒. หม่อมเจ้าหญิงพัฒนาบุ
๓. ท้าวสมศักดิ์
๔. พระยาเทวธิดา
๕. ขุนศิริวิวัฒน์
๖. ขุนแทนราชเทวารักษ์
๗. หลวงชลลักษ์ฉัตร
๘. หลวงคำรงค์ฤทธิ
๙. ขุนพิริยบรรณการ
๑๐. หลวงธรรมาภักดิ์
๑๑. ขาสถวง
๑๒. หลวงสนธิวงศ์อนุวรรค
๑๓. นายสมาน
๑๔. นายจันทร์

(ข) เรือพระที่นั่งบนที่พิเศษ

๑. ดนเกลดณกระหม่อม
๒. สก.เค.พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
๓. กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
๔. พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุประภาศ
๕. พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
๖. สมุหราชองครักษ์
๗. หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
๘. หม่อมเจ้าการวิก
๙. ขุนบัญชาการกระบวนเรือเสด็จ ฯ
๑๐. นางสนองพระโอรส
๑๑. นางพระกำนัล
๑๒. นายราช

(ง) หน้าภัทวารเรือ จัดเรือยนต์ข้าวตามเสด็จ ฯ (เวลา ๑๐ น.)

๑. พระยาโศภนคฤห
๒. ตำรวจหลวง
๓. ราชองครักษ์
๔. ขาหลวง

(จ) เวลา ๑๐ นาฬิกา หน้าทีศบาลจัดเรือเทศศรียาเลี้ยงคน และของไปส่งที่ท่ากันจ้ง

(ฉ) หน้าทีกรมรถไฟ จัดรถไฟพิเศษบรรทุกคนและของหมาก (๑) จากกันจ้งไปส่งที่วัง

(ช) หน้าทีกรมทาง จัดรถยนต์ที่ ๑ ลิข ๒ กับรถบรรทุก ก.ช.ค. รับคนและของหมาก (๑) จากสถานีวังไปส่งที่ ๑ ประทับแรม และจัดรถยนต์ ๑ ไปประจำที่ ๑ ประทับแรม

(ซ) สรรพการและบุตทก้าง ไปกระบวนหมาก (๑) นี้

(ญ) มีผู้รับยนต์ กันจ้ง - วัง

กระบวนหน้า เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา

รถที่ ๑	หมอมแก้ว
	ขาหลวง
	จมีนพานพม
	ภูษามาลา
รถที่ ๒	ตำรวจหลวง
	ราชองครักษ์
	นางรองบำเรอหมาก
	ร.ศ.ก. เปา
	วาทิ ร.ศ.ก. สรี
	วาทิ ร.ศ.ก. ดอน

กระบวนหลวง เวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกา

รถพระที่นั่ง	สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
	พระองค์เจ้าจักรีเสกขีประภา
	สมุทธราชองครักษ์
	เทศาภิบาล

รตหมายเลข ๒ กรมศนีอนุวัทนราทุรณค
ครุของคูเระอาทิกยทียอาภา
หมอมเระดาวรมงคหลวงค
หมอมเระการวิก
มหาคเล็กเชิฏุกระแสง

รตหมายเลข ๓ นางสนองกระโษม
นางทุระก้านค
นายจาบง

กระบวนหลัง เวลา ๑๑ นาฬิกา

รตหมายเลข ๔ ท้าวสมคักค
พระยาเทวาธิราช
ทุระยาโศชนนคเทศ

รตหมายเลข ๕ ขาหลวง
ขาหลวง
นายจาเระ
นายเชิฏุ ทุแระ

รตหมายเลข ๖ ยู่แทนราชเลขาธิการ
กรมวัง
นายรองขัน
ราชองครักษ์

(ค) นกูกกว่านี้ไปรดไฟ

(ก) เมือของและคนกระบวนเรือเทศศวี กับที่ยังทกคางคังและมรรทุก
รดไฟพร้อมแล้ว รดไฟคอก ซึ่งประมาณเวลา ๑๓ นาฬิกา

(ค) ทนาที่เทศาภิบาล จักคนงานแหงละ ๕๐ คน ะวางเวลา ๔ นาฬิกา
ถึงเวลา ๑๕ นาฬิกา คือ ทากันคัง, สดานควัง, ที่ประทับแรมเมืองควัง และที่
จักเรือกลางเปนเรือคลับที่ทากันคัง

(ก) ทนาที่มหาคเล็กหลวง จักมหาคเล็กคอบรับพระแสงที่ทากันคัง

(ข) ทนาที่พนักงานฝ่ายใน จักระกุดคกันคุ่มตามเสด็จกระราชคำเนน

(น) ทนาที่กรมทาง จักรตบนคทอนบายคังนี้ -

มีผู้รตบนค ทวัง - สะคัง

๑. เวลา ๑๕ นาฬิกา รตศวี ๑ ราชองครักษ์
ท้าวจหลวง
จามมหาคเล็ก

๒. เวลา ๑๕ นาฬิกา รดกิริ ๒ มหาคเล็ก

๒.๑. เวลา ๑๖ นาฬิกา

รดพระที่นั่ง
ฉันทะรัตนมณฑล
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าวิมลวิมลวงค์
สมุหราชองครักษ์
เทศาภิบาล

รดหมายเลข ๒ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
หม่อมเจ้าดารารมย์วงศ์
หม่อมเจ้าการวิก
ขุนนาง

รดหมายเลข ๓ ท้าวสมศักดิ์
นางสนองพระโอรส
นางพระกำนัล
พระยาบริหารราชมานะ
พระยาเทวาริราช
พระยาโชนนทเทศ

รดหมายเลข ๔ ขุนหลวง
ราชหลวง
ตำรวจหลวง

รดหมายเลข ๕ ขุนองครักษ์
ขุนทนายราชเลขาธิการ
จามหาคเล็ก

รดหมายเลข ๖ มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก

รดหมายเลข ๗

การทูลเกล้าฯ ถวายเทศาภิบาลแห่งเครื่องเต็มยศเวดาร์บเสด็จ
นอกทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องเค็มทาง หรือเครื่องปกติ.

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐ พระศุภชักราช

๑. ๑๑

วันที่ ๒๕/๒๕๖๑

สมเด็จพระราชินี กรมหลวงพระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้าแม่ฟ้าหลวง
บุรีพระบาท

วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ทรงรถยนต์พระที่นั่ง ไปประพาสตำบ่อปทุมฯ เขตพระนครระหว่างวันอาทิตย์ ครั้นเวลา ๙.๓๐ นาฬิกา ทรงรถยนต์พระที่นั่งเสด็จมาทรงเรือ ณ ถลิ่งวิทยาคาร ที่อำเภอบางสะพานหลวง เพื่อทอดพระเนตรพระตำบ่อปทุมที่พระตำหนักมณฑล

อนึ่ง เนื่องในการที่เสด็จทอดพระเนตรในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ จึงจะทำการบรรพทุกสมณการระสวนใหญ่โปรดให้เขียนในเขียนดังนี้

- (๑) หน้าที่ยกย่อง รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ หน้าพระที่นั่งเวลา ๙ นาฬิกา
- (๒) ราชกิจจานุเบกษา การราชกิจ ที่ระสวนหน้า โปรดศีล
- (๓) พระบรมราชโองการ

รตพระที่นั่ง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าวิมลฉัตร
สมเด็จพระราชินี
สมเด็จพระราชินี
สมเด็จพระราชินี

รตหมายเลข ๒

กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
หม่อมเจ้าภาณุวงศ์ถาวร
หม่อมเจ้าภาณุวงศ์ถาวร

รตหมายเลข ๓

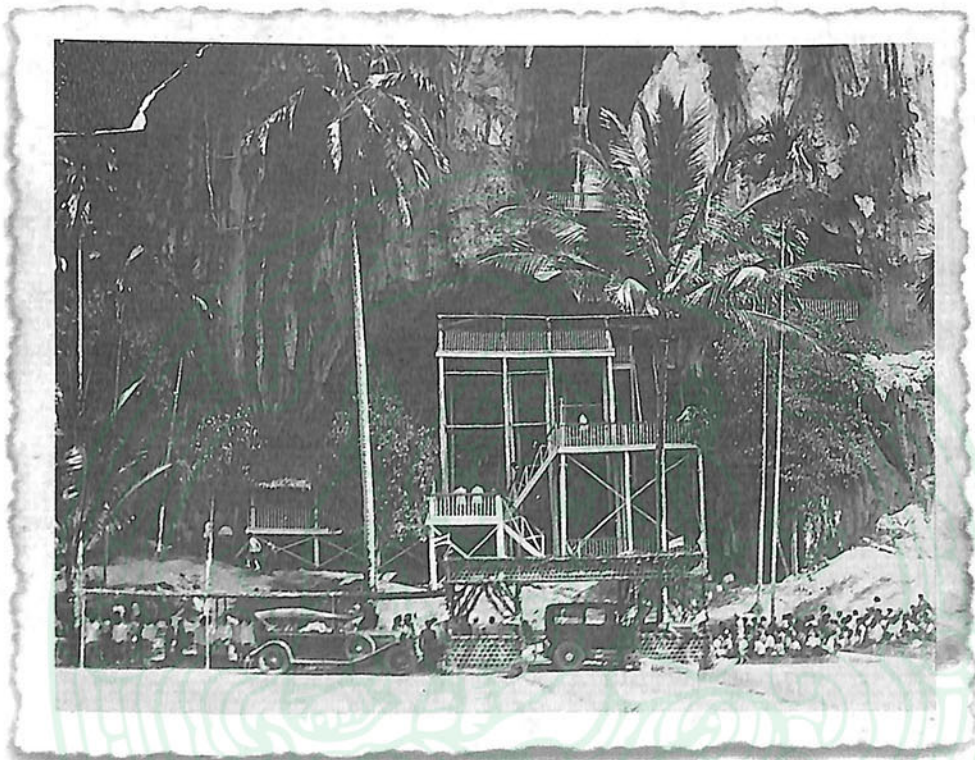
นายราชบุรุษ
ท้าวสกลศักดิ์
นางสนองพระโอษฐ์
นางระกำนัล
พระยาโสมนศเทพร

รตหมายเลข ๔

เจ้าหลวง
เจ้าหลวง
ท้าวหวัง
ราชกิจจานุเบกษา

รตหมายเลข ๕

ขุนนางราชเลขาธิการ
มหาดเล็ก
มหาดเล็ก
กรมวัง

เสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนรถยนต์
ประพาสถ้ำเขาปิ่นะ จังหวัดตรัง

ภ. ๐๐๓ ทวญ ๒๖ / ๘๔

- มทส ๖ มทส ๖ (๑)
 มทส ๖ (๒)
 มทส ๖ (๓)
 มทส ๖ (๔)
 รด ๖ มทส ๖ (๕)
 มทส ๖ (๖)
 มทส ๖ (๗)
 มทส ๖ (๘)

(๔) หน้าที่มหาดเล็กและชาหลวง จัดเครื่องทรง พระรถคันขึ้น
 ถอดพระของคัน งามเสด็จ ฯ

- (๕) ควบคุมไฟท่าเดินทางไปถวาย
 (๖) หน้าที่มหาดเล็ก จัดการเครื่องเสวย
 (๗) หน้าที่มหาดเล็ก เฝ้าอารักขาเครื่องทรงพระรถพระราภิไธย
 งามเสด็จ ฯ

(๘) หน้าที่ให้สาภิบาล จัดคนขึ้นถือธง ระวังรักษาพระรถ
 เวลา ๑๖-๒๐ นาฬิกา ที่สถานีรถไฟ ๕๐ ที่ ๆ ประทับแรม ๕๐ และจัดการ
 รักษาการรถไฟขึ้นรับรถของมทส

(๙) หน้าที่กรมช่าง จัดรถยนต์บรรทุก ก-ข-ค มาบรรทุกของจาก
 ประกันกรม ไปสถานีรถไฟมทส

(๑๐) หน้าที่กรมรถไฟ จัดรถไฟกระบวนเสด็จพระราชดำเนินมารับ
 การบรรทุกของที่สถานีรถไฟ ในเวลา ๑๖ นาฬิกาวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์

(๑๑) สรรพการระสวนใหญ่ใหญ่บรรทุกเก็บในคราวนี้
 การแบ่งกาย แบ่งเครื่องเดินทาง

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๐

รับสั่ง
 ๕
 ๕

(แบบ น.)

ราชการณ

กระทรวงวัง

หมายที่ ๔ ฎีก

กรมพระราชพิธี

วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ พระพุทธศักราช ๒๔๙๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
เสด็จกลับจากเลียบมณฑลภูเก็ท นวัตกรรมธานี

ณ วันจันทร์ที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ เวลา ๘.๒๐ นาฬิกา ทรงรถ
ยนต์พระที่นั่งออกจากพระตำหนักฉนวนภายในเมืองกรุงฯ ไปยังสถานีรถไฟกรุงเทพ
พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานมอบพระแสงราชศาสตราแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด
แล้ว เสด็จขึ้นประทับรถไฟพระที่นั่ง เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา รถไฟพระที่นั่งออกจาก
สถานีกรุงเทพ

วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๓.๕๖ นาฬิกา รถไฟพระที่นั่งถึงหัวหิน เที่ยงที่
สถานี วันนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
เสด็จจะไปประพาสสวนใกล้หัวหินแล้วเสด็จกลับ เวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา รถไฟพระ
ที่นั่งออกจากหัวหิน เวลา ๑๖.๑๑ นาฬิกา ถึงสถานีนครปฐม เวลา ๑๙.๓๐ นาฬิกา
ถึงกรุงเทพฯ เที่ยงที่สถานีจิตรลดา เสด็จลงทรงรถยนต์พระที่นั่งไปประทับแรม
ที่พระราชวังดุสิต

การแต่งกาย เวลาขึ้นและลงเสด็จนอกพระราชธานี กระบวนหลวงแต่ง
เครื่องเดินทาง ฝ่ายเทศบาลนครกรุงเทพแต่งเครื่องเต็มยศ

ที่สถานีจิตรลดา กระบวนหลวงแต่งเครื่องเดินทางปกติหรือเครื่องฝึกหัด
ประทับเหรียญราชอิสริยาภรณ์ ผู้ที่มารับเสด็จแต่งเครื่องครึ่งยศประดับราช
อิสริยาภรณ์

(๑) หน้าที่กรมรถไฟหลวง จัดกระบวนรถไฟพร้อมที่สถานีกรุงเทพ

(๒) หน้าที่กรมทาง จัดรถยนต์ในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ดังนี้

เวลา ๒ นาฬิกา รถพิธี ๑ รถพิธี ๒ รถ .ว. และรถบรรทุก ก-ข-ค รับคน
และของจากที่ประทับแรม ไปส่งสถานีกรุงเทพจนเสร็จ แล้วรวมเข้ากระบวนเสด็จ

(๓) ราชองครักษ์ ๒ ตำรวจหลวง ๒ ขุนนาง ๒ ล่วงหน้าไป
กระบวนรถไฟนั้น

(๔) เวลา ๘.๓๐ นาฬิกา รถยนต์กระบวนเสด็จ ฯ

- รถพระที่นั่ง ถิ่นเกล้าถื่นกระหม่อม
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี
พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุประภาศ
สมุหราชองครักษ์
เทศบาล
- รถหมายเลข ๒ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา
หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์
หม่อมเจ้าการวิก
มหาคเล็กเชิญพระแสง
- รถหมายเลข ๓ ท้าวสมศักดิ์
นางสนองพระโสมรุ
นางพระกำนัล
พระยาเทวาริราช
- รถหมายเลข ๔ พระยาบริหารราชมานพ
พระยาไพฑธยณคเทพ
ราชองครักษ์
ราชองครักษ์
นายจายง
- รถหมายเลข ๕ นางจายวค
นางเสนห์
นางรองชิต
นายจายวค
- รถหมายเลข ๖ ตำรวจหลวง
ตำรวจหลวง
หลวงพิจิตรราชสาสน์
จมนลิวิจรัตน
- รถพิธี ๑ นายจาเรศ
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก

รถพิธี ๒ มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก

รถ ว. หลวงบริษัทรักษ์
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก
มหาคเล็ก

รถบรรทุก ก.ช.ค.

- (๕) นอกจากนี้ให้ขึ้นรถบรรทุกล่วงหน้าไปอยู่ที่รถไฟเสียก่อน
- (๖) หน้าที่มหาคเล็ก จัดรูปเทียนคอบทูลเกล้า ฯ ถวายเวลารถไฟ
พระที่นั่งถึงสถานีนครปฐม และตามเสด็จไปสวนไกลกังวล และจัดเครื่องเสวย
ในรถไฟทุกเวลาทั้ง ๒ วัน
- (๗) ราชองครักษ์เวร ๒ ตำรวจหลวง ๑ มีหน้าที่ตามเสด็จ ฯ ไป
สวนไกลกังวล
- (๘) หน้าที่ตำรวจหลวง ผลัดเปลี่ยนกันอยู่ยามรักษาการที่รถของพระโรง
ทั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ เวลา ๒๐ นาฬิกา ถึงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ เวลา ๙ นาฬิกา
- (๙) หน้าที่กรมวัง ตำรวจหลวง รักษาการตามหน้าที่เวลารถไฟ
พระที่นั่งหยุด
- (๑๐) หน้าที่เทศาภิบาล จัดคนงานมอบพระอุดมภัตตาภิรักษ์ ระวัง
เวลา ๖ - ๑๐ นาฬิกา วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ที่ ๆ ประทับแรม ๖๐ คน ที่สถานี
วัง ๖๐ คน และสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดวังรับพระแสงศอพระราชหัตถ์ที่สถานีวัง
- (๑๑) หน้าที่ทหารบก ปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- (๑๒) หน้าที่มหาคไทย สั่งเจ้าหน้าที่รักษาราชการทางเสด็จ ฯ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี

มหาเสวกตรี สมุหพระราชพิธี

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พ.ศ. ๒๔๗๕

ชานก-
 โทรเลข
 ได้รับ
 วันที่ ๑๐/๑๐/๖๖
 เวลา ๑๕ นาฬิกา ๒๕ นาที
 นามพนักงาน จ้าง

โทรเลขกรุงเทพ
Royal
Siamco
Telegraphs

จ่าย
เวลา ... นาทีกา ...

จาก.....	คำ.....	วันที่.....	เวลา.....
From	Words	Date	Time H. M.

บรรดาทั้งราชการ แลละ ก่อตั้งบริษัทขึ้นมีความหมายอันมีประโยชน์
แก่ชาติไว้ด้วยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ แห่งราชวงศ์จักรี
เกล้า เสด็จเสด็จกลับรัชกาลที่ ๗ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทาน ถวายพระพรไชยมงคล ขอให้ใช้ด้วยลือลือของข้าพระพุทธเจ้าทั้ง ๒ พระองค์
ทรงพระเจริญ ใน จตุรพิธพร แม้มีพระราชประสงค์จงหมายในสิ่งใด ขอ
จงเป็นผล สำเร็จ ด้วยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ਅੰਕ:

ทำพระบาทเจ้า	หม่อมเจ้า ศิรินทิพย์	ฉิมพรมราชวงษา
--------------	----------------------	---------------

ដំបូងបំផុត ឈរក្នុង ភូមិភាគ.

រាល់ពេល ២៣ ១៦ ១១ ២៦

ถ้าจะมีคำร้องท้วงติงก็โทรเลขนี้ไปก๊วย.

Reclamations must be accompanied by this form.

รายงานราชการมณฑลภูเก็ต

ยอรายงานราชการมณฑลภูเก็ตเมื่อคราวเสด็จ ฯ เฝ้ามณฑล

ทูลเกล้า ฯ ถวาย	/ ๑๒ / ๓๑	พระราชทานออกมาที่ ๑๖/๑๖/๓๑.	/ ๑๒ / ๓๑
หนังสือเรื่อง		พระราชกระแส	

ขอเคะะ

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานคดียอรายงานราชการ
ที่เจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ ทูลเกล้า ฯ ถวายเมื่อวันเสด็จตรว
ราชการ ณ ศาลากลางจังหวัดตรัง กับศาลารัฐบาลมณฑลภูเก็ต
และที่ศาลทั้ง ๒ แห่ง เพื่อกกราบบังคมทูลพระกรุณา แตะะเพาะ
ที่เป็นราชการสำคัญและที่น่าสังเกตุ เพื่อได้ทรงทราบไต่
ฝ่าละอองธุลีพระบาท.

รายงานราชการแบ่งได้เป็น ๖ แผนก คือ แผนกมหาด
ไทย, คลัง, เกษตร, ขรรคมการ, ยุทธิธรรม กับพาณิชย์และ
คมนาคม.

แผนกมหาดไทย

มณฑลภูเก็ต การปกครองแบ่งออกเป็น ๖ จังหวัด คือ
จังหวัดภูเก็ต, ตรัง, ะนอง, พังงา, ตะกั่วป่า, กระบี่
พลเมืองรวมทั้งสิ้นประมาณ ๒๓๗,๒๓๗ คน.

ในมณฑลนี้การสาธารณสุขไว้ระเบียบปกครองท้องที่ทุก
จังหวัดทั่วไป โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ กับบาง
จังหวัดใช้ปกครองโดยวิธีบูรณาบาล วิธีนี้ได้แก่สุขาภิบาลจังหวัด
กิต ซึ่งกำหนดโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยตามพระราชบัญญัติ,

กับจะได้กำหนดใช้ในอำเภอบึงเตี้ยที่จังหวัดศรีสะเกษแห่ง ๑
เพราะเป็นย่านประชุมชนที่สำคัญ ระวังนี้ยังอยู่ในความ
พิจารณาของกระทรวง.

สถานที่ทำการบำบัดโรคมะเร็ง ๒ แห่ง คือโรงพยาบาล
สุขาภิบาลจังหวัดภูเก็ต กับโรงพยาบาลนคราภิบาลจังหวัด
ระนอง ที่ถูกเก็บเงินเดือนแพทย์, นางผดุงครรภ์, คนพยาบาล
ตลอดจนเวชภัณฑ์ที่ได้รับเงินจากบูรณภิบาลทั้งสิ้น ส่วนที่ระนอง
เฉพาะเงินเดือนแพทย์เท่านั้นที่ได้ในงบประมาณของสาธารณสุข
สุข นอกนั้นได้เงินบำรุงจากพ่อค้าคหบดีเป็นทุนเลี้ยงตัวตลอด
มา. จำนวนโรคภัยไข้เจ็บที่แพทย์ได้รักษาพยาบาลทั้ง
แต่เมษา - พฤศจิกายน รวม ๑,๓๕๕ ราย. ราษฎรโดยมาก
ในมณฑลภูเก็ตมักเป็นโรคไข้ป่า โรคบิดท้องเสียเกิดขึ้นบ้าง
เป็นครั้งคราว แต่โรคระบาดที่สำคัญไม่ปรากฏ.

การปลูกฝีป้องกันโรคกรพิษให้แก่ราษฎรตั้งแต่ต้นปีมา
ปลูกได้เป็นจำนวนน้อย เพราะแพทย์หลวงเกือบทุกจังหวัด
ต้องประจำทำการตรวจคนต่างดาวเข้าเมืองควย จึงไม่มี
โอกาสที่จะออกทำการตามท้องที่ แต่เวลานี้ได้อนุญาตเงินให้
เป็นบำเหน็จแก่แพทย์ประจำตำบลช่วย ซึ่งคงจะปลูกได้จำนวน
เพิ่มขึ้นเป็นอันมาก.

/การ

การตรวจคนต่างด้าวเข้าเมืองเป็นงานใหม่ เพิ่งเริ่มลงมือจัดเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๐ มีข้าราชการประจำ ๑๑ นาย อยู่ที่กองมณฑล ๙, ระนอง ๒, ตรัง ๒, ส่วนจังหวัดตะกั่วป่า, พังงา, กระบี่ ใช้แพทย์กรมการอำเภอรวมมือกันเป็นเจ้าพนักงานตามกฎเสนาบดี เพราะคนกองนี้ไม่มีพอ และทั้ง ๓ จังหวัดนี้จำนวนคนต่างด้าวเข้าเมืองก็เบาบางไม่สู้มากนัก. ตามสถิติคนต่างด้าวเข้าเมืองในมณฑลนี้ ตั้งแต่ ๑ มกร ๒๔๙๐ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๔๙๑ มีจำนวนคนเข้ารวมทั้งสิ้น ชาย ๘๒๕๑ หญิง ๑๘๑๒ คน. และที่ได้รับใบสำคัญแสดงรูปพรรณแล้วรวมทั้งสิ้น ๕,๓๒๓ คน ได้เงินค่าธรรมเนียม ๒๑,๒๕๒ บาท ในจำนวนบุคคลไม่พึงปรารถนา ซึ่งได้ตรวจพบเป็นผู้ที่มีโรคติดต่อสูงกว่าโรคชนิดอื่น.

การตำรวจภูธร ใชวิธีเรียกเกณฑ์พลเมืองที่เป็นชายฉกรรจ์เข้ารับราชการ ตามจำนวนมากน้อยแล้วแต่คนประจำการขาดอัตรา สถิติการณ้ใ้ราษฎรรายที่เกิดขึ้น คิดเทียบ พ.ศ. ๒๔๖๕ จำนวนทั้งสิ้น ๔๕๙๐ ราย เป็นคดีอุกฉกรรจ์ ๕๙ ราย พ.ศ. ๒๔๙๐ จำนวนทั้งสิ้น ๕๓๘๐ ราย เป็นคดีอุกฉกรรจ์ ๔๔ ราย ทวีขึ้น ๔๑๐ ราย แต่คดีอุกฉกรรจ์ลดลง ๕ ราย.

การเรือนจำ มีนักโทษเพียงสิ้นธันวาคม ชาย ๒๔๕

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
หญิง ๖ รวม ๒๕๑ มีรายได้ในการหักลดหย่อนที่ทำขึ้นจำหน่าย ตั้งแต่เมษา - ธันวาคม ๒๕๓๑ เป็นเงิน ๔๕๑ บาท ๖๕ สตางค์ กับใช้แรงงานทำกรวยโหลภายนอกเรือนจำมีค่าถนนและ รักษาความสะอาดทั่วไปด้วย. <u>จังหวัดภูเก็ต</u> การปกครองแบ่งออกเป็น ๓ อำเภอ มี พลเมืองรวมทั้งสิ้น ๓๕,๘๕๑ คน เป็นชาติไทย ๒๗,๘๓๒ คน จีน ๑๑,๖๕๑, แขนก ๑๒๗, ญี่ปุ่น ๕, ฝรั่งเศส ๓๐. มีวัดพุทธศาสนา ๑๗, สำนักสงฆ์ ๔, มีภิกษุสามเณร ๒๑๕, วัดแขก ๑๐ วัด มีนัก บวชแขก ๓๐. การอาชีพ พลเมืองจังหวัดนี้ มีการทำเหมืองแร่ดีบุก, ทำสวนยางปารารับเบอร์, และสวนมะพร้าว ที่เป็นสินค้าสำคัญ ถึงส่งไปจำหน่ายยังเมืองต่างประเทศ. อาชีวะอย่างอื่นไม่ เป็นล่ำสัน ราษฎรโดยมากทำนา, ทำสวน, รับสั้วน้ำ, เพียง เลี้ยงแกะเพาะครอบครัวไม่ถึงเป็นสินค้า. การสุขาภิบาล ได้จัดทำให้มีคณะกรรมการจัดการสุขาภิบาล ขึ้นตามพระราชบัญญัติมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานพร้อมด้วย กรรมการทองที่กบมีนายแพทย์, พ่อค้าคหบดี เป็นกรรมการ การ งานได้เป็นไปโดยเรียบร้อย มีสร้างสะพานและบำรุงซ่อมแซม ถนน รักษาความสะอาดเป็นต้น. การไฟฟ้าย เก็บได้จากค่า /ธรรมเนียม	

ธรรมเนียมและค่าเช่าต่าง ๆ คงมีเงินเหลือจ่ายเพียงสิ้น
เดือนธันวาคม ๒๔๙๑ รวมทั้งสิ้น ๑๔๑,๔๓๒ บาท ๔๐ สตางค์

จังหวัดตรัง การปกครองแบ่งออกเป็น ๕ อำเภอ, มี
ราษฎร ๔๓,๑๓๕ คน ตามสถิติปีนี้ปรากฏว่ามีเหตุฆาตกรรม
เกิดขึ้น ๒ ราย, เหตุยัณฑ์ราย ๓ ราย.

การอาชีพพลเมืองมี (๑) ทำนา แต่ไม่ถึงกับไถลงนา
ออกนอกเขต, (๒) ทำเหมืองแร่ดีบุก เวลานี้เปิดให้ทำทุก
อำเภอ เป็นสินค้าสำคัญของจังหวัด (๓) การทำไม้, ทำสวน
ยางปารารับเบอร์, สวนหมาก, สวนมะพร้าว. นอกจากนี้
ก็มีวิชาช่างที่เป็นพื้นเมือง และการค้าขาย.

การศาสนา ราษฎรในพื้นที่เมืองโคยมากนับถือพระพุทธ
ศาสนา นอกจากนี้ก็มีศาสนาคริสต์และมหายาคะหมัด้วย.

การสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีหน้าที่
ต้องไปตรวจคนเข้าเมืองที่ทำเรือกันตัง และทำเรือหางสตา
เดือนละ ๓ ครั้งด้วย, มีแพทย์หลวงประจำตำบล ๔๑ คน
อยู่ในความอบรมสั่งสอนของสาธารณสุขจังหวัด. สถิติพยากรณ์
ชีพคิดแต่ต้นปีถึงพฤศจิกายน ปีนี้ คนเกิด ๒,๑๖๒ คน ตาย
๔๕๙ คน. โรคติดต่อ เมื่อต้นปีมีราษฎรในกลาตภัยเพียงถูก
สุนัขบ้ากัด ๑๑ ราย ได้ส่งไปรับการรักษาที่สถานเสาวภาเป็น
ปกติปลอดภัยทุกราย ได้จัดการวางยาเบื่อสุนัขแล้ว. โอสถสภา
/ใน

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส																
ในจังหวัดนี้มีอยู่แห่งเดียวสำหรับทำการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ราษฎรทั่วไปทางแผนปัจจุบัน มีราษฎรนิยมมาก. <u>แผนกคลัง</u> <u>แผนกเงินผลประโยชน์รายได้ - รายจ่าย</u> <u>จังหวัดภูเก็ต</u> พ.ศ. ๒๔๙๐ <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">เงินรายได้ทั้งสิ้น</td><td style="width: 50%; text-align: right;">๓,๓๑๒,๖๔๙ บาท ๔๕ สต.</td></tr> <tr> <td>เงินรายจ่าย เงินเดือน, ค่าใช้สอย, การจร }</td><td style="text-align: right;">๕๕๘,๒๕๕ , , ๕๑ ,</td></tr> <tr> <td>หักจ่ายแล้วคงเหลือ</td><td style="text-align: right;">๒,๘๕๔,๓๙๔ , , ๐๘ ,</td></tr> </table> พ.ศ. ๒๔๙๑ <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">เงินรายได้คิดเพียงเมษา - พฤศจิกายน รวม ๘ เดือนที่เจ้าหน้าที่นำส่งแล้ว }</td><td style="width: 50%; text-align: right;">๑,๙๐๕,๓๕๕ บาท ๒๖ สต.</td></tr> <tr> <td>เงินรายจ่ายเมษา - พฤศจิกายน</td><td style="text-align: right;">๒๘๒,๕๑๑ , , ๙๐ ,</td></tr> <tr> <td>หักจ่ายแล้วคงเหลือ</td><td style="text-align: right;">๑,๖๒๒,๘๔๓ , , ๕๖ ,</td></tr> <tr> <td>เงินสดเหลือคงคลัง เพียง ๓๑ มกราคม ๒๔๙๑ }</td><td style="text-align: right;">๑,๑๕๘,๖๐๕ , , ๕๕ ,</td></tr> </table> <u>จังหวัดตรัง</u> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">เงินรายได้ รับจากแผนกต่าง ๆ ตั้งแต่เมษา - ธันวาคม ๒๔๙๑ }</td><td style="width: 50%; text-align: right;">๘๕๒,๙๔๙ บาท ๒๘ สต.</td></tr> </table> / เงิน	เงินรายได้ทั้งสิ้น	๓,๓๑๒,๖๔๙ บาท ๔๕ สต.	เงินรายจ่าย เงินเดือน, ค่าใช้สอย, การจร }	๕๕๘,๒๕๕ , , ๕๑ ,	หักจ่ายแล้วคงเหลือ	๒,๘๕๔,๓๙๔ , , ๐๘ ,	เงินรายได้คิดเพียงเมษา - พฤศจิกายน รวม ๘ เดือนที่เจ้าหน้าที่นำส่งแล้ว }	๑,๙๐๕,๓๕๕ บาท ๒๖ สต.	เงินรายจ่ายเมษา - พฤศจิกายน	๒๘๒,๕๑๑ , , ๙๐ ,	หักจ่ายแล้วคงเหลือ	๑,๖๒๒,๘๔๓ , , ๕๖ ,	เงินสดเหลือคงคลัง เพียง ๓๑ มกราคม ๒๔๙๑ }	๑,๑๕๘,๖๐๕ , , ๕๕ ,	เงินรายได้ รับจากแผนกต่าง ๆ ตั้งแต่เมษา - ธันวาคม ๒๔๙๑ }	๘๕๒,๙๔๙ บาท ๒๘ สต.	
เงินรายได้ทั้งสิ้น	๓,๓๑๒,๖๔๙ บาท ๔๕ สต.																
เงินรายจ่าย เงินเดือน, ค่าใช้สอย, การจร }	๕๕๘,๒๕๕ , , ๕๑ ,																
หักจ่ายแล้วคงเหลือ	๒,๘๕๔,๓๙๔ , , ๐๘ ,																
เงินรายได้คิดเพียงเมษา - พฤศจิกายน รวม ๘ เดือนที่เจ้าหน้าที่นำส่งแล้ว }	๑,๙๐๕,๓๕๕ บาท ๒๖ สต.																
เงินรายจ่ายเมษา - พฤศจิกายน	๒๘๒,๕๑๑ , , ๙๐ ,																
หักจ่ายแล้วคงเหลือ	๑,๖๒๒,๘๔๓ , , ๕๖ ,																
เงินสดเหลือคงคลัง เพียง ๓๑ มกราคม ๒๔๙๑ }	๑,๑๕๘,๖๐๕ , , ๕๕ ,																
เงินรายได้ รับจากแผนกต่าง ๆ ตั้งแต่เมษา - ธันวาคม ๒๔๙๑ }	๘๕๒,๙๔๙ บาท ๒๘ สต.																

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
เงินรายจ่าย, เงินเดือน, ค่าใช้ สอย, การจร เมษา - ธันวาคม } ๑๕๘,๖๕๐ บาท ๑๕ สต.	
๒๔๓๑	
เงินสกลเหลือคงคลังรวมทั้งสิ้น	๒๕๕,๐๓๓ , , ๘๓ , ,
เงินชดเชยต่าง ๆ คิดเป็นเงิน	๒๘,๕๔๑ , , —
เงินฝากคลังขอคืน	๒๐,๕๕๓ , , ๖๕ , ,
อนึ่ง เงินรายรับจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อเทียบกับ พ.ศ. ก่อน ในเคื่อนเดียวกัน พ.ศ. นี้คงต่ำกว่า ๑๕๕,๕๓๒ บาท ๕๐ สตางค์ มูลเหตุเนื่องจากเงินค่าภาคหลวงที่ถูกต้องไป เป็นเพราะสินค้า ขายออกลดราคาทำให้พ่อค้ารับซื้อแล้วส่งไปขายต่างประเทศน้อย ลง.	
ส่วนรายจ่าย เทียบกับ พ.ศ. ก่อนในเคื่อนเดียวกัน พ.ศ. นี้สูงกว่า ๕,๓๖๑ บาท ๘๕ สตางค์ เป็นเพราะเนื่องจาก เงินการจรและค่าใช้สอยปลูกสร้างซ่อมแซมที่พักข้าราชการและ สถานที่ราชการมากกว่า พ.ศ. ที่แล้มา.	
แผนกสรรพากร	
พ.ศ. ๒๔๓๐ เงินภาษีอากร ต่าง ๆ ที่เก็บได้ รวมทั้งสิ้น } ๕๓๔,๔๔๐ บาท ๗๕ สต.	
จ่ายเป็นเงินเดือน, ค่าใช้สอย ส่วนลด, และการจร รวมทั้งสิ้น } ๘๓,๖๑๒ , , ๓๑ , ,	
/สำหรับ	

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแด้
---------------	--------------

สำหรับ พ.ศ. ๒๔๙๑ คือ
 เพียงเมษา - กันยา รายได้ ๓๒๒,๔๕๘ บาท ๗๕ สต.
 รายจ่าย ๓๓,๕๐๖ , , ๐๕ , ,

จำนวนรายได้ปีนี้ ถ้าเทียบกับปีก่อนในเดือนเดียวกัน
 รายได้ต่ำกว่า ๙,๕๕๐ บาท ๘๕ สตางค์ ทั้งนี้เป็นเพราะ
 ภาษีอากรต่าง ๆ บางประเภทรัฐบาลกวดขันห้ามปราม เช่น
 ภาษีการพนันอันเป็นสิ่งชั่วร้าย, ภาษีกานา กรมป่าไม้กวด
 ขันไม่ให้ไถ่สร้างดางป่าทำนาเพราะเป็นไม้อันพึงสงวน
 เจ้าพนักงานได้กวดขันการเก็บอากรแต่ปีก่อนไ้มาก ปีนี้จึงตก
 ค่าไป, กับอากรฆ่าสัตว์เป็นเพราะพอคนขายหมื่อของตักทอน
 รายจ่าย ใช้น้ำเป็นอาหารแทน อากรประเภทนี้จึงลดลง,
 ส่วนอากรประเภทอื่น ๆ ก็เก็บได้สูงบ้างต่ำบ้างแล้วแต่จะเกี่ยว
 ข้องในกิจการที่จำกัดของกระทำมากน้อย การเพิ่มอากรก็
 เป็นจำนวนน้อยไม่ถึงกับฉีกจากสภาพธรรมดา.

แผนกสุรา

ปีนี้ได้อนุญาตให้ตั้งร้านจำหน่ายสุราต่างประเทศทั้งหมด
 ๔๐ กับร้านสุราโรงและทั้งเทศาภิบาลสุรา ๔๔๔.

เงินผลประโยชน์รายได้ พ.ศ. ๒๔๙๐

เก็บได้ ๓๔๙,๒๔๕ บาท ๕๕ สต.

จ่ายเป็นเงินเดือนเจ้าพนักงาน } ๒๒,๒๔๐ , , ๑๐ , ,
 และค่าใช้สอยต่าง ๆ

/พ.ศ. ๒๔๙๑

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
พ.ศ. ๒๔๙๑ รายได้ เมษา - กันยายน ๑๖๔,๓๕๖ บาท ๕๐ สต. รายจ่าย ๑๑,๓๕๔, , ๕๒, , เทียบกับปีก่อนในเคียน เคียวกันปีนี้มีคณน้อยลง ๒๓,๘๕๕ บาท ๔๔ สตางค์ ทั้งนี้เป็นเพราะสินค้าที่มุกกับยางปารารับเบอร์มีราคาตกต่ำ นายเหมืองพ่อคำทักทอนคำจ้างกรรมกรลง จึงเป็นเหตุให้กรรมกรต่างพากันประท้วงการใช้จ่ายของคณลง การจำหน่ายสุราจึงพลอยตกต่ำไปด้วย. <u>แผนกดิน</u> จำนวนร้านจำหน่ายดินที่อนุญาตให้ตั้งในปีนี้มีรวมทั้งมณฑล ๑๒๓ ร้าน จำนวนคนคณดินซึ่งไ้รับใบคู่มือจากเจ้าพนักงานรวมทั้งมณฑล ๕๐๐ คน	
พ.ศ. ๒๔๙๐ รายได้ ๒,๕๖๖,๔๕๑ บาท ๘๗ สต. หักเป็นค่าซื้อมูลดิน ๒๖๕,๖๒๖, , ๔๕, , คงนำส่งคลัง ๒,๒๐๐,๘๒๕, , ๔๒, , รายจ่ายเงินเคียน, ค่าใช้สอย } ๕๕,๐๓๕, , ๒๕, , ต่าง ๆ	
พ.ศ. ๒๔๙๑ รายได้ เมษา - กันยายน ๑,๐๕๒,๔๔๙ บาท ๑๕ สต. หักค่าซื้อมูลดิน ๑๔๔,๕๗๕, , ๒๑, ,	/คง

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
คกงนำส่งคลัง รายจ่าย	๕๔๗,๘๖๗บาท๕๔๙ก. ๒๕,๕๗๖, , ๒๖, ,
เทียบกับปีก่อนในเค็ช่นเดียวกันปีนี้ลดลง ๑๓๒,๕๔๗ บาท ๕๐ สตกค ทั้งนี้เป็นเพราะกรรมกรถูกลดเงินค่าจ้างจากพ่อ ค้านายเหมือง เช่นเดียวกับแผนกสุรา แต่แผนกฉิ่นนี้ทางการรัฐ บาลกำลังหาวิธีกวตชนให้ผู้ที่สูบคอกอยู่แล้วพยายามให้คณน้อยลง และผู้ที่ระเริ่มวิใหม่ก็กวตชนยิ่งขึ้น โดยมากผู้คฉิ่นเป็นกรรมกร <u>แผนกสุลการ</u>	
ในมณฑลนี้มีค่านสุลการทั้งขึ้นเพื่อตรวจตราเก็บภาษี สินค้าเข้าออกและสินค้าภายในที่มีอยู่ในเวลานี้ ๑๑ ค่าน ประจา ตามจังหวัดและตำบลที่สำคัญ ๆ ผลประโยชน์ที่แผนกสุลการ เก็บได้ คือ	
พ.ศ. ๒๔๖๕ เก็บได้ ๒๔๗๐ , , ๒๔๗๑ } , , เพียงสิ้นช่นา	๓,๗๕๐,๗๒๕บาท๕๔๙ก. ๓,๕๔๗,๗๕๖, , ๒๓, , ๒,๓๗๕,๒๐๒, , ๓๖, ,
เงินผลประโยชน์รายได้ที่จะเพิ่มขึ้นดาลลดลง ค้งของอาศัย แล้วแต่การทำเหมืองกับการทำสวนยางซึ่ง เป็นอาชีพสำคัญของ มณฑลภูเก็ต และการค้าขายก็เป็นเหตุค่อเนื่องกัน ถ้าปีใด /การ	

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแสด
การทำเหมืองไคต์และไกราคาดี ก็เป็นทางอำนวยความสะดวกให้มีการอาชีพสควกกวางขวาง และเป็นทางส่งเสริมให้กำลังการค้าขายเจริญตามด้วย. สินค้าสำคัญนอกจากแร่ก็บุกยังมีสินค้ายางปารารับเบอร์, หมากแห้ง, สุกกร, ปลาเค็ม, โคกระบือ กับไม้ต่าง ๆ ซึ่งส่งไปจำหน่ายต่างประเทศปีละมาก ๆ. ส่วนสินค้าเข้าโดยมากเป็นเครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องใช้ในการทำเหมือง กับของบริโภคต่าง ๆ เข้าสาร เป็นสินค้าสำคัญที่พ่อค้าส่งซื้อจากพม่าปีละไม่ต่ำกว่าล้านบาท นอกจากนี้ก็น้ำตาล, แป้ง และอาหารแห้งต่าง ๆ. <u>แผนกเกษกร</u> <u>กองราชโลหกิจ</u> ในมณฑลภูเก็ตมีกองราชโลหกิจประจำท้องที่ทุกจังหวัด เว้นจังหวัดกระบี่ยังไม่มีการทำเหมืองจึงไม่ได้ตั้ง. - การทำเหมืองแร่ในมณฑลภูเก็ตมีหลายชนิดด้วยกัน คือ เหมืองหยาบ, เหมืองปล่อง, เหมืองแล่น, เหมืองครา, เหมืองน็อคและสูบ, ส่วนการทำเหมืองแร่อายุเร็วชุกเป็นชนิดที่ต้องใช้ทุนรอนมาก โดยมากเป็นบริษัทต่างประเทศทำ รวมทั้งมณฑลเวลานี้มีเรือชุก ๒๔ ทั้งที่กำลังสร้างอยู่. /ประธานบัตร	

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
พ.ศ. ๒๔๖๕ ที่เก็บค่าภาคหลวงไค้มากเพราะก็มี ราคาสูง <u>กองทะเบียนที่ดิน</u> ในมณฑลภูเก็ตมีหอทะเบียนที่ดินอยู่ในจังหวัดภูเก็ตแห่ง เดียว มีทำการจดทะเบียนที่ดินและออกหนังสือสำคัญ, ทำหนังสือสัญญาโอนกรรมสิทธิ์ กับเบ็ดเล็กต่าง ๆ กับทำการแผนก รังวัดที่ดินเหมืองแร่ และโฉนดฝ่ายแผนกราชโลหกิจด้วย. <u>การป่าไม้</u> การทำป่าไม้ในมณฑลนี้แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือป่าคอน เป็นป่าไม้เบญจพรรณต่าง ๆ กับป่าเลน คือป่าในที่ลุ่มน้ำ ตามลำน้ำลำคลองและชายฝั่งทะเล ตั้งแต่พรมแดนระนอง กับพม่าตลอดลงไปจนถึงพรมแดนระวางสทูลกับปลิศ มีไม้ สำคัญคือ ไม้ตะบูน และหลุมพอทะเล ซึ่งนิยมใช้ในการปลูก สร้าง; กับไม้ถั่ว, โกงกาง แสม ซึ่งใช้ทำฟืน, เมาถ่าน, ไม้หลักเหมืองแร่. การทำไม้และของป่ามีทำกันทั่วไปทั้งมณฑล แต่ที่ทำมาก จนเป็นสินค้าส่งไปจำหน่ายต่างประเทศก็คือที่จังหวัดตรังกับ กระบี่ เพราะทั้ง ๒ จังหวัดนี้อยู่ใกล้ตลาดบินัง ค่าแรงกรรมกร ค่อนข้างถูก ส่วนจังหวัดอื่น ๆ ก็ทำพอใช้กันในพื้นเมือง และ /โดย	

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแส
โดยมากใช้ในการเหมืองแร่ ฯลฯ ผลประโยชน์รายได้ พ.ศ. ๒๔๗๐ รวมทุกจังหวัดใน มณฑลนี้ รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน ๒๓๔,๕๗๗ บาท ๘๑ สตางค์. รายจ่ายมีเงินเดือนและค่าใช้สอยเบ็ดเล็กน้อยกับการจร รวมทั้งสิ้น ๓๖,๕๑๘ บาท ๑๖ สตางค์ <u>แผนกกรรมการ</u> <u>การศึกษา</u> ในมณฑลนี้ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา แล้วทุกจังหวัด รวม ๒๑๗ ตำบล มีโรงเรียนเป็น ๓ ประเภท คือ ๑ โรงเรียนรัฐบาล, ๒ โรงเรียนประชาบาล, ๓ โรงเรียน ราษฎร์ รวมทุกประเภทมีจำนวนทั้งสิ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๑ รวม ๑๗๐ โรงเรียน จำนวนนักเรียนชาย ๙,๓๕๔ หญิง ๒,๕๑๓ รวมทั้งหมด ๑๑,๘๖๗ คน จำนวนครูชาย ๓๑๗ หญิง ๒๗ รวม ๓๔๔ คน. โรงเรียนรัฐบาลประจำมณฑล แผนกขยายสอนแก่มัธยม ปีที่ ๑ ถึง ๖ แผนกสตรี ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึง ๔ ส่วนโรงเรียน รัฐบาลประจำจังหวัด สอนแต่ชั้นมัธยมปีที่ ๑ ถึง ๓ (จังหวัด ตรังสอนถึงมัธยมปีที่ ๖) โรงเรียนประชาบาล ตามหลักการได้สอนแต่ละม /ปีที่	

หนังสือเรื่อง

พระราชกระแส

ปีที่ ๑ ถึง ๕ งบประมาณประมณบริบูรณ์ตามพระราชบัญญัติ
เว้นแต่บางจังหวัดสอนแต่เพียงประมณปีที่ ๓ เพราะยังไม่มี
นักเรียนถึง.

ตามสถิติเด็กชายหญิงที่อายุอยู่ในเขตต์เล่าเรียนตามพระ
ราชบัญญัติ รวมทั้งมณฑล ๒๒,๙๑๕ เข้าเรียนแล้ว ๙,๕๐๙
ยังไม่ได้รับการศึกษา ๑๔,๔๐๘.

การเก็บเงินศึกษาพลี

การเก็บเงินบำรุงการศึกษาของมณฑลนี้ ใช้เก็บอย่าง
ศึกษาพลี ในอัตราคนละ ๒ บาทต่อปี ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ ภา
ตามจำนวนชาวนครทั้งไว้ ๑๐๕,๕๖๔ บาท เก็บได้จริงเพียง
๙๙,๙๗๙ บาท ๒๕ สทวงศ์, เงินค้างมาแต่ศกก่อนเก็บได้เพิ่ม
ขึ้นอีก ๒๓,๐๕๔ บาท, กับมีผู้บริจาคให้เป็นการกุศล ๓,๒๑๑ บาท
๕๕ สทวงศ์ และเงินเกิดจากทุนโดยรับคอกเบี้ยจากธนาคาร
๒๕๓ บาท ๕๕ สทวงศ์ รวมรายได้ทั้งสิ้น ๑๐๒,๐๔๔ บาท ๔๓
สทวงศ์ จ่ายเป็นเงินเดือนครู และค่าใช้สอย ๔๙,๕๒๐ บาท
๐๒ สทวงศ์ คงเหลือเป็นทุนสำรอง ๑๔,๑๒๔ บาท ๔๑ สทวงศ์.

การลูกเสือ

จำนวนลูกเสือประจำการทุกประเภททั้งมณฑลมีลูกเสือ
๔ กอง, เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๕ มี ๖๖๖ คน, พ.ศ. ๒๔๗๐ มี

/๙๘๙

หนังสือเรื่อง	พระวราภรณ์
ค้างในระหว่างพิจารณา ๕๓ เรื่อง	
จังหวัดพังงา ตั้งแต่ต้นปีถึงธันวาคมมีความ ๑๓๒ เรื่อง	
จังหวัดตะกั่วป่า ,, ,, ,, ๘๐ ,,	
จังหวัดกระนอง ,, ,, ,, ๕๘ ,,	
จังหวัดกระบี่ ,, ,, ,, ๑๕๓ ,,	
แผนกรมทาง	
กรมทางได้ตั้งสาขาและสำนักงานรวมอยู่ในมณฑลนี้ มีนายช่างทาง เป็นผู้รับผิดชอบดูแลถนนหนทางกับการจดทะเบียนทำบัญชียานพาหนะทั่วทั้งมณฑล ตั้งแต่จังหวัดตรัง ซึ่งใกล้และสะดวกแก่การปกครองอยู่ในหมวดสงขลา	
จังหวัดภูเก็ต มีทางหลวงที่กรมทางบำรุงอยู่ ๔ สาย รวมระยะทางยาว ๕๓ กิโลเมตร ทางทุกสายได้บำรุงรักษาไว้พอสะดวกแก่ยานพาหนะเช่นรถยนต์ผ่านไปได้ทุกฤดูกาล ถนนที่สำคัญของจังหวัดนี้ คือ ถนนเทพสตรี ตั้งแต่อุบลราชธานีถึงท่าฉัตรไชย ซึ่งเป็นท่าข้ามฝากจากภูเก็ตไปพังงา มีระยะทางยาว ๔๓ กิโลเมตร ที่ท่าฉัตรไชยมีสะพานสำหรับรับรถลงเรือ มีเรือยนต์สำหรับบรรทุกรถยนต์คนโดยสารและสินค้าข้ามไปมาได้สะดวก ทางสายนี้กำลังเริ่มจะถมหินราคายางให้ / เป็น	

ถนนถาวรตลอดสาย

จังหวัดพังงา มีทางหลวงซึ่งกรมทางบำรุงรักษาและก่อสร้าง ๒ สาย ยาว ๑๓๒ กิโลเมตร คือ ทางหลวงสายที่ ๒ เป็นทางสายที่เชื่อมจังหวัดตะกั่วทุ่งกับภูเก็ต ต้นทางอยู่ที่บ้านท่าขุนนายทะเลฝั่งพังงา ตรงข้ามกับท่าฉัตรไชย ใต้ทำไปแล้ว ๔๒ กิโลเมตรถึงที่ตั้งกิ่งอำเภอท้ายเหมือง กำหนดจะแล้วเสร็จ พ.ศ. ๒๔๙๓. อีกสายหนึ่งแยกที่ตำบลโคกลอยไปพังงา ผ่านอำเภอตะกั่วทุ่ง ในเวลานี้กรมทางกำลังเริ่มที่จะทำทางให้ติดต่อถึงจังหวัดกระบี่และจังหวัดตรัง ใต้ทำการสำรวจแนวทางแล้ว

จังหวัดระนอง มีถนนหลายสายอยู่ในบริเวณเมือง รวมระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร ใต้ก่อสร้างไว้นานมาแล้ว และกรมทางก็ได้บำรุงรักษาไว้ตลอดมา ใต้ดำริไว้จะทำถนนจากจังหวัดไปถึงตำบลปากน้ำเมืองระนอง เวลานี้ทำการสำรวจแล้ว และได้คำนวณที่จะทำถนนเพื่อให้สะดวกแก่การไปมาค้าขาย

หนึ่งทางสายระวางชุมพรมมา อำเภอกระบุรี ซึ่งหยุดมาด้วยเกี่ยวกับทางการเงินขัดคัดแต่ก่อนนั้น ก็จะได้เริ่มก่อสร้างให้เสร็จ ต่อไปจังหวัดระนองก็จะมีทางไปมาติดต่อถึงทางรถไฟด้วย เป็นการสะดวกขึ้นอีกมาก.

๗ เงิน

หนังสือเรื่อง	พระราชกระแสด
เงินงบประมาณกรมทางหลวงมณฑลภูเก็ต พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้เงินค่าก่อสร้างถนนใหม่ ๑๑๕,๐๐๐ บาท ค่าซ่อมแซมบำรุง รักษา ๑๙๑,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๐๖,๐๐๐ บาท. (หลวงพิจิตร ย่อ). ควรมีควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้า <u>พระยาเพชรบูรณ์</u> ขอบพระ 	

๒๕

นาม ราชเลขาภิบาล ที่ - ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๗๑

ใจความ ทูลเกล้าฯ ถวายคำแปล คำกราบบังคมทูล ถวายพรพรชัย
ของคณะพ่อค้าไทยเชื้อสายจีนในเขตดลิม สอนวิตรกเกิด กับ
ภรรยาภรรยาจีน สำหรับจะพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทย เรื่องจะ
ทวงเสียดเงินยืมยืมมา

ทูลเกล้าฯ ถวาย ๒๕ สิงหาคม พระราชทานมา ๒๕ สิงหาคม ๒๕๗๑
พระราชกระแส หมายเหตุ

ไปทูลเกล้าฯ ถวายแล้วเมื่อ ๒๕/๗/๕๗
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
ได้ทรง ๑๑/๗/๕๗
๒๕/๗/๕๗

३२११८२६

๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐

26. 06. 79

11: 24/10/2015

2017.01.10

คำแปล

คำถวายพระพรชัยของคณะพ่อค้านายเหมืองที่บูในเค็คคณ

จังหวัดภูเก็ต

แด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี.

ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม.

ข้าพระพุทธเจ้า ชาวอังกฤษ ซึ่งได้เข้ามาตั้งพระบรมโพธิสมภาร
อยู่ในเกาะภูเก็ต ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูล
พระกรุณาสำแดงความปิติของ เหล่าข้าพระพุทธเจ้า ในมงคลสมัยที่
ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาสู่เกาะภูเก็ต ทั้งนี้
ขอพระบารมีปกเกล้า ฯ

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายตระหนักว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ไต่
ละอองธุลีพระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาประพาสมณฑลภูเก็ต นับ
เนื่องแต่เวลาที่ไต่ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ
เป็นต้นมา ข้าพระพุทธเจ้ามีความปิติโสมนัสยิ่งนักที่ไต่ฝ่าละอองธุลี
พระบาทได้เสด็จพระราชดำเนินมาครั้งนี้ เป็นโอกาสให้ข้าพระพุทธเจ้า
ได้สำแดงความกตัญญูต่อเวทีของเหล่าข้าพระพุทธเจ้า. ข้าพระพุทธ
เจ้ารำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอยู่เสมอที่ชาติไทยได้โอบอ้อมอารี แก่
ข้าพระพุทธเจ้าและบรรดาเพื่อนร่วมชาติของข้าพระพุทธเจ้าทั่วพระราช
อาณาจักร และที่สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลภูเก็ตอันไต่ฝ่า
ละอองธุลีพระบาทได้ทรงตั้งแท่งขึ้นค่างพระ เนตรพระกรรณ ไต่อนุเคราะห์
/ ให้

ให้ความสะดวกแก่ข้าพระพุทธเจ้าในการประกอบกิจต่าง ๆ ทุกอย่าง
ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกอิ่มเอิบใจนักที่ไผ่ผาดของมูลนิธิพระบาทโคตรงศิดต่อ
คุณเคยกับบ้านเกิดเมืองนอนของข้าพระพุทธเจ้ามาตั้งแต่ครั้งเดิม ทั้ง
รู้สึกยินดีที่ทางพระราชไมตรีระวางกรุงสยามกับพระเจ้าแผ่นดินของ
ข้าพระพุทธเจ้าไผ่ผายินมาคราวชั่วกาลนาน

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีความชื่นชมเป็นอย่างยิ่งที่ไผ่ผายินมาคราว
ท่านพระบรมราชวโรกาสให้ไผ่ผายินเสด็จ ฯ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินี พระมเหสีแห่งไผ่ผาดของมูลนิธิพระบาท ในวาระนี้
พระองค์สมเด็จพระบรมราชินีเป็นผู้ทรงใจซึ่งพระอภัยมณีอันงาม เป็น
ที่จงรักภักดีแห่งไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั่วไป และไผ่ผายินปฏิบัติพระราชกรณีย
กิจร่วมกับไผ่ผาดของมูลนิธิพระบาท ด้วยความสง่างาม สมกับที่ไผ่ผายิน
ดำรงพระอิสริยยศอันสูงศักดิ์. หิมาซึ่งข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
ทูลเกล้า ฯ ถวาย พร้อมกับคำกราบบังคมทูลนี้ ไผ่ผายินขึ้นจากตึก
เป็นรูปแร่ทั้งแท่ง และทำด้วยเนื้อโลหะและด้วยฝีมือในฤกษ์เกิดเอง. ทั้ง
นี้ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าเป็นการทองด้วยกาลเทศะยิ่ง ด้วย
เขตต์มณฑลฤกษ์เกิด มีอาทิเช่นเกาะนี้ เป็นที่อุดมด้วยแร่ดีบุกมากที่สุดแห่ง
หนึ่งในโลก เป็นเครื่องส่งเสริมให้ประเทศสยามมั่งคั่งขึ้นเป็นลำดับ.

ในที่สุดนี้ข้าพระพุทธเจ้าขอน้อมเกล้า ฯ ถวายพระพรให้ไผ่ผาด
ของพระบาททั้งสองพระองค์จงไผ่ผายินนานจากการที่ไผ่ผายิน
ผ่านหักกราบทูลพระราชกิจในช่วงเวลาเล็กน้อยนี้ ทั้งขอให้ทรงสำราญพระ
วรกายและพระราชหฤทัยตลอดไป เพื่อประเทศสยามจักไผ่ผายินความ

/ ข้าพระพุทธเจ้า

ทำนุบำรุงให้เจริญยิ่งขึ้น และอาณาประชาราษฎร์จักได้เป็นสุขอยู่ใต้
ร่มพระบรมโพธิสมภารเป็นนิจ.

ขอเกษะ.

พระราชดำรัสตอบ

คณะพ่อค้านายเหมืองที่บูไนเค็คกลับ ภูเก็ท.

ท่านทั้งหลาย,

ข้าพเจ้าและสมเด็จพระราชินีขอบใจท่านยิ่งนักในคำอำนวยพรของท่านและในการที่ท่านพากันยินดีต้อนรับ. ข้าพเจ้าเองก็มีความยินดีที่ได้มาถึงที่นี่ ได้ไปดูบริษัทต่าง ๆ ทำการชุกแรว และได้เห็นวิธีชุกหาแร่ด้วยตนเอง บริษัทของชาวอังกฤษที่เข้ามาทำการอยู่ในประเทศสยามได้นำเอาวิธีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ เป็นเหตุให้ผลผลิตนี้และผลเมืองในประเทศสยามมั่งคั่งสมบูรณ์ขึ้นเป็นอันมาก. นอกจากนี้บริษัทยังได้เป็นผู้นำเอาความยุติธรรมและความซื่อตรงซึ่งกันและกันเข้ามาใช้ในการติดต่อต่าง ๆ เป็นเครื่องสอนใจแก่คนทั่วไป. การติดต่อระหว่างท่านกับรัฐบาลได้ดำเนินมาแล้วด้วยความกลมเกลียวเป็นอย่างดี และข้าพเจ้าขอแจ้งว่ารัฐบาลของข้าพเจ้ายินดีที่จะช่วยเหลือท่านทุกอย่างเท่าที่สามารถทำได้. ชนชาวอังกฤษที่นี่ได้สำแดงน้ำใจอันกว้างขวางมาแล้วเป็นอย่างดี. พวกท่านเต็มใจที่จะช่วยเหลือในการกุศลและสาธารณประโยชน์ทุกขณะ. เราขอแสดงความขอบใจท่าน ความช่วยเหลือที่กล่าวแล้ว ทั้งขอขอบใจท่านอีกครั้งหนึ่งในการที่ไกรบรองข้าพเจ้า และได้แสดงไมตรีจิตต์ต่อข้าพเจ้าหลายครั้งหลายหน เราขออวยพรให้ท่านเป็นสุขและเจริญยิ่งขึ้นตลอดไปเทอญ

เชิงอรรถ

๑. มณฑลภูเก็ต ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ โดยการรวมหัวเมืองภาคใต้ชายฝั่งตะวันตก ๗ เมือง คือ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ตะกั่วป่า ระนอง ตรัง และสตูล เมืองเหล่านี้เป็นเมืองขนาดเล็ก มีประชากรน้อย แต่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งผลิตดีบุกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ในระยะจัดตั้งมณฑลมีพื้นที่ประมาณ ๒๔,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร โดยมีที่ว่าการมณฑลอยู่ที่เมืองภูเก็ต
๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร) พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๔ และเจ้าจอมมารดาชุ่ม (พ.ศ. ๒๔๐๕ - ๒๔๘๖) ต้นสกุล ดิศกุล
๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน (พระองค์เจ้าบุรฉัตรไชยากร) พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ และเจ้าจอมมารดาवाद (พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๔๗๙) ต้นสกุล ฉัตรไชย
๔. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต (สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์) พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ และสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุขุมาลมารศรี พระอัครราชเทวี (พ.ศ. ๒๔๒๔ - ๒๔๘๗) ต้นสกุล บริพัตร
๕. หม่อมเจ้าสุทธติเดช ชยางกูร สมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เลียบมณฑลปักษ์ใต้ไปถึงจังหวัดภูเก็ต หม่อมเจ้าสุทธติเดช ชยางกูร จึงได้จัดสร้างถนนขึ้นสายหนึ่งเพื่อเป็นที่ระลึกลับแก่ชาวภูเก็ต คือ ถนนสายอ่าวมะขาม แยกถนนเจ้าฟ้า โดยขอแรงจากข้าราชการและราษฎรหลายจังหวัดมาร่วมกันสร้าง มีเบี้ยเลี้ยงจ่ายประจำวันให้เป็นพิเศษ โดยไม่ต้องจ่ายเงินของกระทรวงการคลัง
๖. น้ำตกช่อง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ อยู่ในเขตสถานีวนกรรมเขาช่อง ตำบลกระช่อง อำเภอเมืองตรัง ห่างจากตัวจังหวัดไปทางถนนสายตรัง - พัทลุง ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร น้ำตกนี้สูงถึง ๖๐ เมตร เป็นสถานที่พักผ่อนที่มีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของภาคใต้
๗. วัดโฆษิตวิหาร สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๕ เดิมชื่อวัดโคกแสรง เพราะมีต้นแสรงขนาดใหญ่เป็นสัญลักษณ์ ต่อมาเรียกว่า “วัดโคกแซะ” และเปลี่ยนเป็นวัดโฆษิตวิหารในภายหลัง
๘. เหมืองสูบ คือ การทำเหมืองโดยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธี เช่น การใช้แรงคน พลังน้ำ เครื่องขุดหรือการระเบิดพังดินทรายบนแร่หน้าเหมือง แล้วใช้เครื่องสูบน้ำ (Gravel Pump) กับดินทรายบนแร่ขึ้นสู่รางแก้ว หรือเครื่องอุปกรณ์แต่งแร่อย่างอื่น วิธีเหมืองสูบเป็นวิธีในการทำเหมืองแร่ที่ดัดแปลงเพื่อทำเหมืองในที่ที่สภาพภูมิประเทศไม่อำนวย เช่น ปริมาณน้ำที่ใช้ทำเหมืองไม่เพียงพอ หรือในแหล่งลานแร่ที่ต้องเปิดทำโดยวิธีเหมืองหอบและเหมืองปล่องมาแล้วในครั้งก่อน
๙. เหมืองปล่อง คือการทำเหมืองแร่ในที่ลานแร่ที่มีเปลือกดินหนา โดยการขุดเป็นปล่องลงไปจนถึงชั้นดินที่มีแร่มาก แล้วขึ้นมาแต่งแร่ด้วยรางแก้วหรือเครื่องอุปกรณ์แต่งแร่อย่างอื่น ปัจจุบันการทำเหมืองปล่องได้เลิกกันหมดสิ้นแล้ว
๑๐. เกาะลิบง ตั้งอยู่ในทะเลอันดามัน อยู่ในเขตอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีเนื้อที่ประมาณ ๒๕ ตารางกิโลเมตร เดิมเกาะนี้มีชื่อว่า “ปูตูปิลิบอง” หมายถึงไม้เหลาชะโอน ต่อมาถูกเรียกย่อเข้า และสำเนียงเพี้ยนไปจากเดิม ตอนแรกๆ ออกเสียงเป็น “ลิบอง” นานเข้าก็เป็น “ลิบง” ในอดีตเกาะลิบงเคยเป็นสำนักงานเก็บภาษีเรือสินค้าเดินทะเลทั้งเข้าและออกจากเมืองตรัง
๑๑. ทับเที่ยง เป็นชื่อตำบล อยู่ในอำเภอบางรัก (ปัจจุบันคืออำเภอเมืองตรัง) ใน พ.ศ. 2๔๕๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสจังหวัดตรัง ทรงมีพระราชดำริว่าการตั้งเมืองที่อำเภอกันตังนั้นไม่ปลอดภัยจากราษฎร ประกอบกับตอนนั้นอหิวาตกโรคกำลังระบาดอย่างหนัก ทรงเห็นว่าที่ตำบลทับเที่ยงเป็นชุมชนใหญ่ และเจริญอยู่แล้ว ทั้งยังสามารถขยายเมืองได้ง่าย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากอำเภอกันตังมาตั้งที่ตำบลทับเที่ยงในปีนั้นเอง
๑๒. เขabinะ ปัจจุบันตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลนางว อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง เป็นภูเขาสูงโดดอยู่กลางทุ่ง มีถ้ำธรรมชาติสวยงามมาก มีพระพุทธรูปปางไสยาสน์ขนาดใหญ่ เคยพบพระพิมพ์สมัยศรีวิชัย นับเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดตรัง
๑๓. พระแสงราชศัสตรา หมายถึงอาวุธมีคมของพระมหากษัตริย์ที่ใช้สำหรับเป็นเครื่องฟันแทง

๑๔. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา พระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ และหม่อมเจ้าหญิงทิพสัมพันธ์ เป็นประธานผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในรัชกาลที่ ๘ (พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๒๔๘๙)
๑๕. ถ้ำคูลาสวรรค์ อยู่ในวัดคูลาสวรรค์ ซึ่งอยู่บริเวณเขตเทศบาลเมืองพัทลุง ห่างจากสถานีรถไฟพัทลุงประมาณ ๕๐๐ เมตร โดยถ้ำตั้งอยู่เชิงเขาทางทิศตะวันตกหรือทางด้านหลังพระอุโบสถ ประตูลำดับไปทางทิศเหนือ เดิมถ้ำนี้มีชื่อว่า “ถ้ำน้ำเงิน” หรือ “ถ้ำพระ” ส่วนชื่อคูลาสวรรค์นั้นเข้าใจว่าใช้เรียกกันมาตั้งแต่สมัยพระเอกาทศรถ หน้าถ้ำมีจารึกพระปรมาภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ที่เคยประพาส คือ จปร. ๑๐๘, ปปร. ๒๕/๑๐/๒๔๗๑, ปปร. ๑๗/๓/๒๕๐๒, สก ส่วนเพิงผาตอนล่างมีจารึก บส. ๓๐/๑๐/๗๓
๑๖. พระที่นั่งรัตนรังสรรค์ อยู่บนยอดเขานิเวศร์คีรี อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง เดิมเป็นพลับพลาที่พระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง ณ ระนอง) เจ้าเมืองระนอง สร้างเป็นที่ประทับ ครั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ เลียบแหลมมลายูใน พ.ศ. ๒๔๓๓ พระยารัตนเศรษฐี ประสงค์จะรักษาไว้เป็นที่ถือน้ำพระพิพัฒน์สัทยา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานนามว่า “พระที่นั่งรัตนรังสรรค์” พระที่นั่งแห่งนี้เคยใช้เป็นศาลากลางของเมืองระนอง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๔ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๗ จึงได้มีการรื้อถอนเพื่อใช้ที่ก่อสร้างอาคารศาลากลางจังหวัดใหม่
๑๗. ตระกูล ณ ระนอง เป็นตระกูลนักปกครองและพ่อค้าที่มีบทบาทสำคัญอยู่ทางภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๘๗ เป็นต้นมา ต้นตระกูลเป็นชาวจีนชื่อคอซุเจียง เกิดที่มณฑลฟูเกี้ยน ออกจากเมืองจีนมาประกอบอาชีพเป็นกรรมกรที่เกาะปีนังแล้วมาตั้งรกรากในไทย ช่วงที่ตระกูลนี้มีอำนาจและบทบาทสูงสุดคือตอนกลางพุทธศตวรรษที่ ๒๕ เมื่อสมาชิกในตระกูล ๒ คน ได้รับแต่งตั้งเป็นข้าหลวงมณฑลเทศาภิบาลคือ พระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี (คอซิมก้อง) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลชุมพร ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๙ - ๒๔๔๔ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๔ - ๒๔๕๖
๑๘. ฮวงซุ้ย ตระกูล ณ ระนอง เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองระนองในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ พระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง) เจ้าเมืองระนองขณะนั้น ได้กราบบังคมทูลขอรับพระราชทานให้มีที่บริเวณสำหรับฝังศพตระกูล ณ ระนอง ต่อจากที่ฝังศพพระยาดำรงสุจริตฯ (คอซุเจียง) ผู้เป็นต้นตระกูลและได้รับพระราชทานที่ดินให้เป็นจำนวน ๓๗๕ ไร่ กับ ๓๐๐ ตารางวา
๑๙. วัดถ้ำ ตั้งอยู่ที่ตำบลกระโสม อำเภอดงแก้วทุ่ง จังหวัดพังงา ปัจจุบันเรียก “วัดสุวรรณคูหา” บริเวณวัดตั้งอยู่ทั้งข้างนอกและภายในถ้ำ ด้านทิศตะวันออกและทิศใต้จดคลองถ้ำ อันเป็นคลองแบ่งเขตระหว่างอำเภอเมืองพังงากับอำเภอดงแก้วทุ่ง ด้านเหนือจดหมู่บ้านถ้ำ ด้านตะวันตกจดซอยวัดสุวรรณคูหา มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐ ไร่
๒๐. สระพัง มีชื่อเป็นทางการว่าสระกะพังสุรินทร์ เป็นสวนสาธารณะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองตรัง ห่างจากศาลากลางไปตามถนนสายตรัง - พัทลุง ประมาณ ๑ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๕๐ ไร่ ภายในมีหนองน้ำขนาดใหญ่ตรงกลางมีศาลาเชื่อมติดต่อกัน ๓ หลัง นามกะพังสุรินทร์นี้ตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกแก่พระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล) อดีตสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต
๒๑. หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร พระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรวรฤทธิ์ เป็นอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๔
๒๒. เจ้าพระยามหิธร (ลออ ไกรฤกษ์) (พ.ศ. ๒๔๒๐ - ๒๔๙๙) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเจ้าพระยาเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๕
๒๓. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร (พระองค์เจ้าวุฒิไชยเฉลิมลาภ) พระราชโอรสในรัชกาลที่ ๕ และเจ้าจอมมารดาทับทิม (พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๔๙๐) ต้นสกุล วุฒิชัย
๒๔. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิรศักดิ์สุประภาต โอรสในสมเด็จพระราชปิตุลาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช และหม่อมเล็ก (พ.ศ. ๒๔๖๐ - ๒๔๘๕)
๒๕. หม่อมราชวงศ์พันธุ์ทิพย์ (บริพัตร) เทวกุล ธิดาในพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าไกรทศประพันธ์ กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ และหม่อมเพ็ญ (พ.ศ. ๒๔๕๒ - ๒๕๓๐) นางพระกำนัลชุดแรกของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี
๒๖. หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์ ไชยันติ โอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นมหิศราธิบดี และหม่อมชวน (พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๔๘๓)

๒๗. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์ โอรสในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดัย กรมพระจักรพรรดิพงษ์ และหม่อมราชวงศ์สว่วง (พ.ศ. ๒๔๒๖ - ๒๔๗๔)

๒๘. วัดฉลอง มีชื่อทางราชการว่าวัดไชยธาราราม ตั้งอยู่ที่ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต เป็นวัดศักดิ์สิทธิ์ที่รู้จักกันดีในภาคใต้ตลอดไปจนถึงปักษ์ เมื่อคราวพวกจีนกรรมกรเหมืองแร่ก่อการกบฏคิดยึดการปกครองของจังหวัดเป็นของตน ในพ.ศ. ๒๔๐๙ โดยฆ่าชาวบ้านล้มตายเป็นจำนวนมาก และรุกไล่มาถึงวัดฉลอง ซึ่งมีพ่อหลวงแช่ม เป็นเจ้าอาวาส ชาวบ้านนิมนต์ให้ท่านหนีออกจากวัด แต่ท่านไม่ยอมหนี ท่านได้เป็นกำลังใจให้ชาวบ้านต่อสู้พวกกบฏ โดยทำผ้าประเจียดลงคาถาแจกให้ชาวบ้านโพกศีรษะต่อสู้กับพวกจีนจนชนะ พวกจีนกบฏแตกหนีไป จึงเป็นที่เลื่องลือเลื่องใสของชาวภูเก็ตมาจนทุกวันนี้

บรรณานุกรม

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ เบ็ดเตล็ด ร.๗ บ. ๑.๔/๒๑ เรื่อง เสด็จฯ เลียบมณฑลภูเก็ต พ.ศ. ๒๔๗๑ (๓๐ ต.ค. - ๒๕ มี.ค. ๒๔๗๑)

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ เบ็ดเตล็ด ร.๗ บ. ๑.๔/๒๒ เรื่อง เสด็จฯ เลียบมณฑลภูเก็ต พ.ศ. ๒๔๗๑ (๓๑ ธ.ค. - ๑๑ ก.พ. ๒๔๗๑)

จดหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ เบ็ดเตล็ด ร.๗ บ. ๑.๔/๒๓ เรื่อง ย่อรายงานราชการมณฑลภูเก็ตเมื่อคราว เสด็จเลียบมณฑล (มี.ค. ๒๔๗๑)

สำนักงานรัฐมนตรี คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี. พระแสงราชศัสดาประจำเมือง, กรุงเทพฯ : บริษัท เกรท โปร กราฟฟิค จำกัด, ๒๕๓๙ (จัดพิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา สถาบันทักษิณคดีศึกษา, สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๙.

มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ ฉบับต้นแบบ. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๙ (ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จัดพิมพ์เนื่องในวโรกาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๕๓๔)

จุมภฏ - พันธุ์ทิพย์, มุลนิธิ. ๒๕ ปี แห่งการทำสาธารณประโยชน์มูลนิธิจุมภฏ - พันธุ์ทิพย์ พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๓๖. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๔.

คณะที่ปรึกษา

นาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น

นางกนกพร อรรถราภรณ์

นายอารักษ์ สังหิตกุล

นายวีระ โรจน์พจนรัตน์

นางสายไหม จบกมลศึก

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

นางสาวชนิษฐา วงศ์พานิช

นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม

อธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

รองอธิบดีกรมศิลปากร

นักอักษรศาสตร์ ๙ ชข.

นักจดหมายเหตุ ๘

นักจดหมายเหตุ ๘ว.

คณะผู้ดำเนินงาน

นางทิพย์วรรณ ชุ่มเพ็งพันธุ์

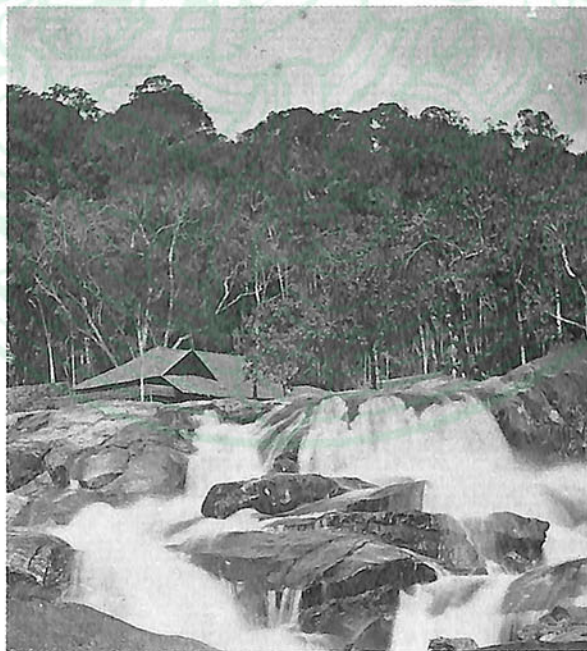
นางชวนพิศ ทองแคล้ว

นางจุฑาทิพย์ อังศุสิงห์

นางสาวนัยนา แยมสาขา

นางสาวกรพินธุ์ ทวีตา

นางลัดดา ชูชาติ

ภ. ๐๐๓ ทาณ ๒๖ / ๘๕

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ISBN 974-417-440-4

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สนับสนุนการจัดพิมพ์

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทร. ๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๘๓๓-๒๗๔๒, ๘๓๔-๑๓๔๕

E-Mail : info@amarin.co.th Homepage : <http://www.amarin.co.th>

